«ھەل قىلىش» پاجىئەسى

(پوۋېست)

مەمتىمىن قادىر

ئېلكىتاب ئىشلىگۈچى: تۇران 2015-يىلى 9-ئاي

1

باش باھار .

ياز پەسلىنىڭ ھارارەتلىك قەدىمىگە يول باشلاپ بارا-بارا جەنۇپقا سىۈرۈلۈۋاتقان غەربىي شىمال شامىلى تۈنجى بولۇپ تەبىئەت بىلەن تەبىئەتتىكى جانلىقلارنىڭ تومۇرىنى تۇتاشتۇرۇپ پۈتۈن كائىناتنى ياراتقۇچى ئانا زېمىننىڭ تىۋىنى ئېرىتىشى بىلەن تەڭ يەردىن بوشانغان چىرگەن غازاڭلار ھەر يان ئۇچۇپ، يۇيۇنماقچى بولغاندەك ئەگىز سۇلىرىغا ئۆزىنى ئېتىشماقتا. قىر-قىرىملاردىكى ئاندا-ساندا كۆزگە چېلىقىدىغان يالغاچلىنىپ قالغان دەرەخلەر ۋە ئۇنىڭ كۆتمەك شاخلىرىدا ئوسا يەرلەردىكى تاپقا تەشنا بولغان ھالدا ئاچلىقتىن ھالسىراپ ئولتۇرغان قارا قاغىلار شۇ قەدەر كۆرۈمسىز ئىدىكى، كىشىلەرنىڭ ھۆركۈتۈپ ۋارقىراشلىرىغا، چالما ئېتىپ قوغلاشلىرىغا قىلچىمۇ پەرۋا قىلماي ھاياتلىقتىن ئۈمۈدىنى ئۈزگەندەك ئەنسىز قاقىلداشماقتا.

ئېرىقلارنى رىمنۇت قىلىش، ئېتىز قىرلىرىنى قاشالاش، يەرگە ئىشلەش قاتارلىق تېرىقچىلىق تەييارلىقلىرىنى بىرەر قۇر قىلىپ بولۇپ،خېلى كۈنلەردىن بىرى پەقەت ئوسا سۈيىگىلا قاراپ قالغان تەڭرىتاغنىڭ جەنۇبى چېتىدىكى بوستان مەھەللىسىدە كىشىلەر مارت ئېيىنىڭ ئاخىرقى سەھىرىدىكى تەنلەرنى شۈركەندۈرىدىغان سوغۇقىدا چاپانلىرىنىڭ ياقىسىنى ئۆرۈپ، تۇماقلىرىنى چۆكۈرۈپ ئۆستەڭ بويىدا، سۇ كويىدا توپ-توپ بولۇشۇپ تۇرۇشماقتا.

چار يىلاندەك تولغاشقان كەنت تاشيولىدىن قويۇق توپا توزۇتۇپ ئۇچقاندەك كېتىۋاتقان ماشىنا كەينىدىن تاپ باسۇرۇپ ، توپا-چاڭ ئارىسىدا بىر كۆرۈنۈپ بىر كۆرۈنمەي، ئۆزىنى خۇددى كۆكتە بۇلۇت يېرىپ ئۇچۇۋاتقان ئايرىپىلاندا ھوزۇرلىنىپ ئولتۇرۇۋاتقاندەك قىياپەتتە موتو-سىكلىتىنىڭ ئارقىسىغا سۇ كادىرىنى مىندۈرۋېلىپ كېتىپ بارغان كەنت سېكرتارى ئابلەتنى كۆرگەن پاتەمخان قولىدىكى سۈپۈرگىنى تاشلاپ،يۈگۈرگەن پېتى ھويلىغا كىردى ۋە نەچچە كۈندىن بىرى كېۋەز تېرىيدىغان يەرلەرنىڭ ئوسا ۋاقتىنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىدىن جىلە بولۇپ ، ھويلىدا ئۇيىاقتىن بۇياققا مېڭىپ يۈرگەن سەمەتاخۇننى كۆرۈپلا خۇددى بىر كاللەك ئالتۇن تېپىۋالغاندەك، ئاغزى-ئاغزىغا تەگمەي سۆزلەپ كەتتى.

— ھوي دادىسى، قارىسىلا شاڭجاڭنىڭ ماشىنىسى كېتىۋاتىدۇ، سۇ توغرىسىدىن كەلدىمىكىن.

— ھەي ئەخمەق خوتۇن، سەن نېمىنى بىلەتتىڭ؟ ئۇ مەھەلىمىزدىكى ياسىن كىراكەشنىڭ ماشىنىسىمىكىن، — دېدى سەمەتاخۇن ئايالىنىڭ گېپىگە ئىرەنشىمگەندەك قىياپەتتە.

— مەن بىلمەي قالاتتىمۇ شاڭجاڭنىڭ ماشىنىسىنى ، ئارقىسىدا زاپاس چاقى مانا مەن دەپ كۆرۈنۈپ تۇرسا، تىزراق يەڭلىرىنى سىېپىپ، بېرىپ باقسىلا — دېدى تامدىكى مىخقا ئېسىقلىق

چاپاننى ئېلىپ سەمەتاخۇننىڭ ئۇچىسىغا ئارتىۋاتقان پاتەمخان .

سەمەتاخۇن ھويلىنىڭ بۇلۇڭىدىكى كونىراپ قالغان ۋېلسىپىتنى مىنىپ كەنت قورۇسى تەرەپكە قاراپ ماڭدى. ھەر كەلگەندە ئابلەتتىن تىگىشلىك «نېسۋىسى»نى ئېلىۋېلىپ كۆڭلى تىنغاندىن كېيىن كەنت قورۇسىغا بېرىشقا ئادەتلەنگەن ساشاڭجاڭ شۇ ئەنئەنۋى ئادىتىنى ئىزچىل داۋاملاشتۇرۇش ئېھتىياجىدىن، ھېلى تېخى زاپاس چاق چاپلانغان « ئارقا ئىشىكى» تىمساقنىڭ ئاغزىدەك يوغان ئېچىلغان ھالدا ئابلەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا توختىغان ماشىنىسى سەمەتاخۇننىڭ كەنت قورۇسىغا كېلىشىگە ئۇلىشىپلا كەلدى . قورسىقى سامان تىققان خالتىدەك پومپايغان، سوغۇق ئانچە بوشىمىغان بولسىمۇ كۆينەك ئۈستىگە يېلىڭ چاپان كىيىۋالغان، كۆينەككىنىڭ تۈگمىللىرى ھېلىلا ئۈزۈلۈپ كېتىدىغاندەك ئىككى پېشىنى ئاران ئۇلاشتۇرۇپ تۇرغان، ھەر ئىككى تۈگمە ئارىسىدا چىڭدالغان ئىتى بىلىنەر-بىلىنمەس كۆرۈنۈپ قالغان ساشاڭجاڭ پارقىرتىپ مايلانغان خورۇم ئايغىنىڭ تويا بولۇپ كېتىشىدىن قورقۇپ، ماشىنىدىن پۇتنىڭ ئۇچىدا چوشۇپ، پاچىقىغا لاتا چىگىلگەن توت كۇنلۇك تەخەيدەك ئېھتىيات بىلەن دەسسەپ، بىر قانچە دېھقان ۋەكىلى ۋە كەنت كادىرلىرى تۇرغان جايغا كەلدى .

ــ ھە، نېمە ئىش ئىدى ئۇ،نەچچە كۈندىن بېرى يېزىلىق ھۆكۈمەتكە بۇنچە تويلۇشۇپ بېرىپ مېنى ئىزلەپ دېگۈدەك ؟ــ دېدى ساشاڭجاڭ ئالدىدىكى ئابلەتقا ئىككىنى شىلتىپ.

ــ يەرلەرنى بىر ئوسا قىلۇالساق، شۇ سۇنى قاچان بېردىغاندۇ بىزگە دەپ... ــ دۇدۇقلىدى سۇ توغرىسىدا گەپ قىلىپ ساشاڭجاڭدىن كۆپ قېتىم دەككىسىنى يېگەن ئابلەت.

ــ مەن ساڭا دېگەنغۇ،بۇ يىل يېزىمىزغا يۇقىرىدىن بەرگەن سۇ ئاز، شاخ-قوزۇق پۇلى يىغىپ قوي،غول ئۆستەڭنىڭ ئاغزىنى توسۇپ، سۇنى ئاۋۇتمىساق بولمايدۇ، دەپ. كۈندە دېھقانلىرىڭنى ئەگەشتۇرۇپ، قورۇق قول كىلىپ مېنى ئىزدىسەڭ مەندىن سۇ چىقاتتىمۇ؟ سۇنىڭ كىلىش-كەلمەسلىكى ئۆزەڭنىڭ دىتىغا باغلىق! بىلىپ قوي« يىغلىغىنىڭغىلا ئەمچەك سالىدىغان» زامان كەلمەسكە كەتتى، ھازىر چۇ «بىكارغا مۆشۈك ئاپتاپقا چىقمايدىغان» زامان بۇ! سۇ ،سۇلا دېيدىغان، سېنىڭكىدەك تەپسە تەۋرىمەيدىغان قەلەندەر كەنتتىن بىر قانچىسلا قالدى، ئەمدىغۇ گېپىمنى چۈشەنگەنسەن، ــ مەقسىدىنى بىلدۈرۈش ئۇچۇن خىيلىلا چىڭقالغان ساشاڭجاڭ شوپۇرى تەڭلىگەن «قىزىل كالا» ئىچملىكىدىن غورتۇلدىتىپ بىرقانچىنى يۇتۇۋالدى.

ــ چۈشەندىم شاڭجاڭ، چۈشەندىم. مەن بۇگۈنلا ئۇرۇنلاشتۇرۇشلىرىنى ئامىمغا يەتكۈزۈپ، ئىددىيىسنى ھەل قىلىپ، قاشلىرىغا ئەمدى سۇ دەپ بارمايدىغان قىلىۋېتىمەن، ــ دېدى ئابلەت قول باغلاپ، بەللىرىنى يادەك ئېگىپ، بېشىنى پوق چوقۇۋاتقان توخۇدەك گىلدىڭشىتىپ.

ــ نېمىنى چۈشەندىڭ، نېمىنى! ھەي مىڭسىنى قاغا چوقۇۋالغان ئەبگا،خىزمەت قىلىشنىڭ يولىنى بىلەمسەن ــ يوق؟ مەن ساڭا سۇنى ھەل قىلىشنىڭ چارىسىنى كۆرسىتىپ قويدۇم، ماۋۇ

خىزمەتنى يەنە ئىشلىگىلى بولسا، يولىنى ئۆزۈك قىل !

ــ مېنىڭ سىلىگە دېگەن ھېلىقى ئىشىمنى ...، ــ ساشاگىجاڭ ئابلەتقا قايناپ بولۇپ ئارقىغا ئۆرۈلۈپ بىر چامدىشىغىلا كەينىدىن تەك چامدىغان ئىمام ئاخۇنۇم شۇنداق دەپ ئىغىز ئىچىشى بىلەن تەك جىلە بولغان ساشاگىجاڭ ئۇنىڭ گېپىنى بۆلدى.

ــ سىلىمۇ جامائەتكە باش بولۇپ مېھراپتا ئۆزۈنراق ئولتۇراي دېسىلە،سۇ ھەل قىلىش ئىشىدا ئابلەتكە يېقىنراق تۇرسىلا، ئۇ ئىشلىرىنى بۇ قېتىمقى ئىپادىلىرىگە قاراپ ھەل قىلىمىز. جىلىچىلىكتە قانسىرىغان ئۆپكىدەك قىزارغان ساشاگىجاڭ ئايغىنىڭ توپا بولۇشىنىمۇ ئىسىدىن چىقىرىپ، ئوسىلىقا قونغان قاغىدەك ئىغىناپ مېڭىپ ماشىنىسىغا چىقىپ ئىشكىنى ياپتى.ئابلەت بىلەن ئىمام ئاخۇنۇمۇ ئانسىغا چىتىپ قويغان ئوغلاقتەك شاگىجاڭغا ئەگىشىپلا ماشىنا ئىشكىگە بېرىپ بولغان ئىدى. ئۇلار پەسكە چۈشۈرۈلگەن ماشىنا ئەينىكىدىن بېشىنى تىقىپ، شاگىجاڭ بىلەن بىر نىملەرنى دېيىشتى ۋە ئەتە ئىشخانىسدا كۆرشىدىغانلىقىنى پۈتۈشۈپ خوشلاشتى. شۇ تاپتا ئابلەت ئامىغا پەش قىلىپمۇ،يالۋۇرىپمۇ ئەمەلگە ئاشۇرالمىغان تاتلىق خىياللىرىنى مانا ھازىر سا شاگىجاڭنىڭ ئۆز ئاغزى ئارقىلىق دېھقانلارغا، بولۇپمۇ ئاشۇ كۆزىگە مىخ بولۇپ قادالغان سەمەتاخۇن قاتارلىق بىر نەچچە كۆكەرمىگە يەتكۈزەلىگەنلىكىدىن خۇشال ئىدى.

ــ مانا دېمىدىممۇ ، شاگىجاڭنىڭ تىلى ھالال دە بىزگە. سىلەرگە ئازراق بىر نەرسە يېغىش قىلىپ، سۇنى ھەل قىلىش توغرىسىدا تولا سۆزلەپ ئاغزىمنىڭ بىر قات تېرىسى چۈشۈپ كېتەيلا دېدى، ئەمدىغۇ ئىشەنگەنسىلەر؟ ھازىر دېگەن زامان شۇنداق. ئاشۇ ئاياغ كەنىتتىكى قاسىم جېنىدا يېزىدىكىلەرگە ئوغلاق گۆشىدە كاۋاپ قىلىپ، ئۇنىڭغا ياندىپ ھەرقايسىنىڭ چۆنتىكىگە ئاز-راقتىن بىر نەرسە تىقىۋەتكەچكە مانا ھازىر يەرلىرى كىلىشىپ قوش سالدى، بىزمۇ شۇنداق قىلايلى دېسەم تۆت پۇتۇڭلار ئۆرە تۇردى،ــ دېدى ئابلەت ئۆزىنىڭ خىيالىنى دەلىللەپ.

ئەمما بۇ رىيائاللىق ئىددىيسىدىن ئۆتىمىگەن، توپا يەردە زوڭ ئولتۇرۇۋالغان سەمەتاخۇن بېگىز بارمىقى بىلەن بىر تەرەپتىن يەرگە يېزىپ بىر تەرەپتىن ئۇنلۇك ھېسابات قىلىشقا باشلىدى.

ــ سۇنى ئىشلەتكەنلىكىمىزگە سۇ ھەققى بېرىۋاتىمىز ،يەنە سۇنىڭ راۋان ئېقىشى ئۈچۈن ناھىيىنىڭ، يېزىنىڭ چوڭ ئۆستىڭىنى، كەنتنىڭ ئېرىقىنى چېپىۋاتىمىز.دېمەك، بىز سۇنى ئاللا بۇرۇن ھەل قىلغاچقا ئېرىقتا پولدوڭشىپ ئېقىۋاتامدۇ ئەنە! يەنە نېمىنى ھەل قىلماقچى سەن؟

ــ ئالدىنقى قېتىممۇ سەن مۇشۇنداق كوتۇلداپ يۈرۈپ سۇ ئارقىغا سۈرۈلۈپ كەتتى، ــ دېدى ئابلەت قولىنى شىلتىپ.

ــ سەن شۇنداق كۆندۈرۈپ قويغاچقا يەنە بىر نەرسە تەمە قىلىپ،ئارقىغا سۈرۈلدۇ بۇ يىلقى سۇ! ــ دېدى سەمەتاخۇن زەردە بىلەن.

ــ كەنتتىن بەرگەن«ئۈچ پىشقەدەم»لىك پۇلىنى، قۇتقۇزۇش پۇلىنى ئېلىشنى بىلسەڭ، ئالغا

بىسىش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئازراق بىر نەرسە بەر دېسە تۆشۈكنى چىقىرىپ،قىرى ئىشەكتەك ئارقىغا تىرەجەپلا تۇرسەن، زادى نېمە دېمەكچى سەن! ــ ۋارقىردى ئابلەت سەمتاخۇنغا ئېتىلىپ.

ــ ئۇ پۇلنى بىزنى خەجلىسۇن دەپ ھۆكۈمەت بەرگەن،ئابلەتنىڭ سۇ ھەل قىلىشى ئۈچۈن بىرىگلار دېمىگەن! ــ دېدى سەمتاخۇن ئۆز گېپىدە چىڭ تۇرۇپ، ــ نېمىشقا بەرگۈدەكمەن، ئۇنىڭسىزمۇ ھەر قېتىم سەن چاڭگىلىك تولغۇدەك تۇتۇۋېلىپ، ئاشقىنىنى بېرسەنغۇ.

ــ چىدىيالمىغان بولساڭ يەرنى كەنت كوللىكتىپىغا تاپشۇرۇپ، بۇ مەھەلىدىن يوقال! ــ ۋارقىرىغان ئابلەت سەمتاخۇننىڭ دولىسىدىن زەردە بىلەن ئىتتىرۋەتتى.

ــ ئۇنداق ئاسان ئىش يوق! ـدېدى سەمتاخۇن يىقىلغان يېرىدىن ئۆرە بولغاچ ئېلىۋالغان بىر سىقىم توپىنى ئابلەتنىڭ ئالدىغا چېچىپ، ــ سىنى چوڭ قىلىپ، زۇۋانىڭنى بۇنچە جانلىق چىقارغان بۇ مۇنبەت زىمىن، قاپ يۇدۇپ گەجگىمىزنى يېغىر قىلىش بەدىلىگە ئەھيا بولغان!

ــ بىلىپ قوي، زىمىن دۆلەتنىڭ ! ــ سىياسەت سۆزلەشكە باشلىدى ئابلەت كەنتنىڭ تېمىغا قىزىل سىردا يېزىلغان خەتنى كۆرسىتىپ، ــ سەندەك قارا قورساق دەلتىلەر قالايمىقان سۆزلەپ، يۇرتنىڭ چوڭ ئىشلىرىغا دەخلى قىلمىسۇن دەپ بالادەك قىلىپ يېزىپ قويدۇق ئەنە!

ــ سەن ئەقىللىق بولغاندىكىن دەپ باقە، ئۇنداقتا مەن كىمنىڭ؟ بىلىپ قوي، مەنمۇ دەل دۆلەتنىڭ بىر گىرەژدانى! ئەگەر سەنلەر ئاشۇ تامغا يېزىلغان خەتكە قاراپلا ئىش قىلىشىدىغان بولۇشساڭ ھازىرلا مەنمۇ ئىسمىمنى تامغا يېزىپ قوياي! ــ سەمتاخۇن شۇنداق دەپ، قولىغا بىر سىغىز چالمىنى ئېلىپ ئاشۇ خەتنىڭ ئارقىسىغا ئۇلاپ ئۆزىنىڭ ئىسمىنى يېزىشقا باشلىدى.

ــ نېمە ئىش قىلماقچىسەن؟ دۆلەتنىڭ پەرمانىنى كۆزگە ئىلمىغىدەك قانچىلىك نېمە ئىدىڭ، ۋۇھ ئۆلۈمتۈك قىرى! ــ ۋارقىراپ يۈگۈرۈپ كەلگەن ئابلەت سەمتاخۇننىڭ قولىدىكى چالمىنى تارتىۋېلىپ، ئۇنىڭ گېلىدىن تۇتۇپ ئىتتىرۋەتتى .

ــ سەمتاخۇن تولا تېرە تاراقشىتماڭلا! شاڭجاڭ ھەل قىلىڭلار دېدىمۇ، شۇ بويىچە ھەل قىلىمىز، شۇنداقمۇ ئابلەتاخۇن، ــ دېدى ياندا تۇرغان ئىمام ئاخۇنۇم ساقاللىرىنى دىرىلدىتىپ.

ئايغىمىزدىكى كەنتتىكە ئىشىك ئالدىمىزدىكى ئۆستەڭدىن سۇ ئۆتكىنى مانا ھەپتە بولدى . كۆزىمىزنى قىزارتىپ ئېرىق بويىدىن كېتەلمىدۇق، يا سۇنى تاقاق سىيلىپ ئىتەلمىدۇق، نېمە كۈن بۇ بىزگە! ھەل قىلساق قىلايلى دېيىشتى تەشنا بولغان كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى بىردەك.

بۇ ئابلەتنىڭ سەمتاخۇن بىلەن تۇغقاندارچىلىقنى ئۈزگەندىن كېيىن ئۈچىنچى قېتىم ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ، قول شىلتىپ چاپان چۈرۈشى ئىدى. مانا بۇ قېتىم سەمتاخۇننىڭ داۋلىيلىرى پەقەتلا تو يىمدى، ھەتتا بىرىنىڭمۇ قوللىشىغا ئېرىشەلمىدى. دېمەك،«سۇ ھەل قىلىش» قارارى دېھقانلار ۋەكىلى ۋە پارتىيە ئەزالىرىنىڭ تەستىقىدىن ئاساسەن ئوتتۇشلۇق ئۆتتى. شۇ بويىچە گۇرۇپپا باشلىقلىرى كەچ كىرىشتىن ئىلگىرى موغا كەلتۈرۈلگەن شاخ- قوزۇق پۇلنى تولۇق

يىغىپ ئابلەتكە تاپشۇردىغانلىقىنى، دەرھال يېزىغا بېرىپ سۈنى ھەل قىلىپ، ئامال بار كېچىچە بولسىمۇ ئاق يەرلەرگە باشلاش توغرىسىدا پۈتۈشۈپ تارقاشتى.

2

جىمجىت ئايدىڭ.ئۇسا ۋاقىتنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىدىن ئىچى تىتىلداپ ئۈيقۇسى قاچقان سەمەتاخۇن ئۆيگە ئانچە يىراق بولمىغان ئاق يەرلەرنىڭ قىرىدا تۇمشۇقىنى چۆكۈرۈپ، ئۇزۇن چاپىنىغا يۆگىنىپ ياتتى. سالقىن شامال ئۇنىڭ بۇرنىغا تولىمۇ يىراقتا قالغان ياشلىقىنىڭ يېقىملىق ھېدىنى ئۇرماقتا.سەمەت قارام دېسە بۇ ئىسمنى مەھەلدە كىم بىلمەيدۇ؟ قايسى بىر مۇھتاجلىقتا، خىجىلچىلىقتا، باش قېتىنچىلىقتا قالغان كىشى ئۇنىڭدىن مىننەتدار بولمىغان؟ قايسى بىر جېنى ئىچىگە پاتمىغان تەلۋە ئۇنىڭ ھەيۋىسىدىن چۆچۈمىگەن؟ ئۇ ھاجەتمەنلەرنىڭ دەردى ئەھۋالىغا يېتىپ، قاپىقى تېشىغا تېپىپ شىلتىك ئاتقانلارنىڭ بېزىنى ئېلىپ كەلگەن نوچى. يىگىرمە يېشىدىن تا ھازىرغىچە قىرىق نەچچە يىلنى ئېتىز ئىشى بىلەن ئۆتكۈزگەن مېھنەتكەش دېھقان. تولۇق ئوتتۇرىغىچە ئوقۇپ، «مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى»نىڭ تەسىرىدە يۇقۇرلاپ ئوقۇيالمىغان، ئاق-قارنى بىلگۈچىلىكى بار كىشى. ئۇنىڭ تاشنى مىجسا ئۈن قىلىۋېتىدىغان كۈشتۈڭگۈر قوللىرىنىڭ ئىزى نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنىڭ ئۆينى سىلىشقان خىشلاردا، ئۆگزىسىگە سىلىشقان لايلاردا، تاملىرىدىكى كاكىل سۇۋاقلاردا بار. كۆپلىگەن چېپىشلىق كەتمەن، ھېلال ئايدەك ئىتتىك ئورغاقلارنىڭ بىسى ئاشۇ قوللاردا ئۇيۇرىغان. ئۇ شۇ باتۇرلۇقى، ھەققانىيلىقى، ئەمگەكچانلىقى بىلەن يۇرتنىڭ سەركىسىگە ئايلىنىپ مۇشۇ مەھەللىنى ئون نەچچە يىل سورىغان ئىستىداتلىق يۇرت بېشى. ئۇنىڭ مەسلىھەتسىز مەھەللىنىڭ چوڭ ئىشلىرى قارار قىلىنمايتتى، نەزرە-چىراقلاردا، توي-تۆكۈنلەردە داستىخان تارتىلمايتتى...ئۇ ئۆزىنىڭ پاك ياشاش روھى، ھالال تەرى، كەڭ قورساق، خالىسلىقى بىلەن ئەنە شۇنداق ھۆرمەت - ئىناۋەتكە ئېگە بولغان ... ھالا بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندە يېشى ئاتمىشتىن ئاشتى، قېردى. رەھىمسىز يىللار ئۇنىڭ پالتاسىزمۇ قورۇق جىگدە، ئۈرۈك ئوتۇنلىرىنى پارچىلىۋېتىدىغان گاڭ بىلەكلىرىنى، ماگسا گۈسۈلدەپ ئاۋاز چىقىرىپ يەرنى قامالاپ ئىز قالدۇردىغان يىلپىزنىڭكىدەك كۈچلۈك پۇت-پاقالچاقلىرىنى ماغدۇرىدىن قالدۇردى. قىسقىسى، كىشىلەر ئۆزلۈكىدىن ياتلىشىۋاتقان، مېھرى- مۇھەببەت سۇسلاپ، شەخسىيەتچىلىك، ھورۇنلۇق چىرمىۋالغان بۇ يۇرتتا، ئەقەللىيسى بۈگۈنكىدەك سورۇندا ئۇنىڭ گېپى ئاقمىدى، قېرىغانسىرى ھۆرمەت-ئىناۋەتتىن ئايرىلدى. «قوينۇمدىن چۈشسە قونجۇمغا» دەپ سېخىلىق بىلەن بارنى تەڭ تالىشىپ يەپ، «جاھان مۇشۇنداقلا ئۆتۈدىغۇ» دېگەن خىيال بىلەن كۈچ-قۇدرىتىنىڭ بارىدا ئازراق بىر نەرسە غەملىۋالماي يۈرۈپ، ئەمدى قېرىغاندا، باشقىلارغا ھاجىتى چۈشىدىغان

مەزگىللەردە ئۇنىڭغا يانتاياق بولىدىغانلار چىقمايلا قالماستىن، قويىندىن قونجىغا چۈشۈرگىنى مانا ھازىر ئۇنىڭ جانسىز، تاراشماق پۇتلىرىنى غاجاپ ئالدىغا چامداتمىدى. ئالاھەزەل ناشتىلىقنى سەمتاخۇننىڭ ئۆيىدە يەپ چوڭ بولغان ئابلەتمۇ ئۇ نەسھەت قىلسا توڭ تېگىدىغان بولۇۋالدى . رەھىمسىز رېئاللىق ساپلا قىز پەرزەنتلىك بولغان، ھەممىسنى ياقا يۇرتقا ياتلىق قىلىپ بولۇپ، يۆلەنچۈكسىز قالغان سەمتاخۇننى ئايالى پاتەمخان بىلەن سىرىقتال تۇرمۇش كەچۈرۈشكە مەجبۇر قىلىپ، ئۇلارنى ھەسرەتلىك تىندۇرماقتا.

... ئاي چۈش بولدى. ئاي خۇددى سىلىق ھەركىتى بىلەن تەبىئەتنى ، بارلىق جانلىقلارنى ئۇخلاتماقچى بولغاندەك بىر خىل رىتىمدا ماڭاتتى.ئەمما سەمتاخۇننىڭ ئۇيقۇسى قاچقان،ئاي ھەر قانچە قىلغان بىلەنمۇ ئۇنى ئۇخلىتالمايدۇ. ھازىر ئۇ مەڭگۈ قايتىپ كەلمەيدىغان ياشلىقىدىكى بەردەسلىكى، جۇشقۇنلىقى، مېھرى-مۇھەببەتلىك قايناق ھاياتىنى ئەسلەپ يۈرىكى ئېچىشماقتا، مۇشۇ يىللاردا ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپمۇ توسۇشقا قۇدرىتى يەتمەيۋاتقان، ئامالسىز-لىقتىن ئۆزىمۇ شېرىك بولۇپ قېلىۋاتقان يۈرتىدىكى بولۇمسىزلىقلاردىن خۇددى چېۋىن يۇتۇۋالغاندەك ئېچى ئاچچىق بولماقتا. ئۇ «ئۇھ» دەپ ھەسرەتلىك تىن ئېلىپ ياتقان ئورنىدىن سەل مىدىرلاپ،يەنە ئۆتكەن ئىشلار توغرىسىدا چۇڭقۇر خىياللار دېڭىزىغا غەرق بولدى.

بۇلتۇر دەل مۇشۇ ۋاقىتتا تېرىقچىلىق قىلىشقا يېزىلىق ئامانەت قەرز كوپراتىپىدىن قەرز ئېلىش ئۈچۈن نەق ئالتە كۈن قاتراپ،ئۇلارنىڭ «مانا، ئەتە، ماتېرىيالىڭىز كەم ئىكەن، سېكرې-تارىڭىزدىن تونۇشتۇرۇش ئېلىپ كېلىڭ» دېگەندەك چويلىدا توختىمايدىغان، تەمە پۇراپ تۇرىدىغان باھانىلىرى كاللىسىدىن ئۆتمىگەن سەمتاخۇن بوغۇز ئىنىكىنى ساتقان ئىدى. شۇ چاغدا بىدىكىنىڭ پەش قىلىشىغا پەرۋا قىلماي، ئەلەملىك مۆرەپ، يېنىش-يېنىشلاپ بېشىنى سىلىكىپ قىيا قايرىپ، ئۇنىڭغا بىچارىلەرچە قاراپ ئېرىنچەكلىك بىلەن مېڭىۋاتقان ئىنەكنى بىدىك قولىدىكى قامچىدا «پاس» قىلىپ ئۇرۇشى بىلەن يۈركى قارىيىتتەدە قىلىپ، قىيالماسلىق نەزىرى بىلەن تۇرۇپ قالغان سەمتاخۇن كۆزلىرىگە ئىختىيارسىز ياش ئالغان ئىدى. موزايلىق ئىنەكتىن ئايرىلىپ قالغان سەمتاخۇن بۇ يىللىق تېرىقچىلىققا بانكىدىن قەرز ئېلىشقا مەجبۇر بولۇپ، ئالدىنقى ھەپتە بامدات نامىزىدىن يېنىپ، ئابلەتتىن تونۇشتۇرۇش ئېلىش ئۈچۈن، ئامالسىز ئۇنىڭ دەرۋازىسىنى چەكتى. ئەمدىلا ئۇيقۇدىن ئويغانغان ئابلەت دەرۋازىنى ئېچىپ، ئۇنىڭغا مەنسىتمەسلىك نەزىرىدە سالام قىلغاندىن كېيىن ئەسنەك ئارلاش ئېغىز ئاچتى.

ــ ھە، سەمتىكا، ئىت پوق يېمەيدىغان بۇنداق سەھەردە ئۆيۈمگە كېلىپ قاپسەنغۇ؟

ــ تېرىقچىلىققا بانكىدىن قەرز ئالاي دېسەم، كەنتنىڭ خېتى كېتىدىكەن، شۇنى يېزىپ بېرەرمىكىن دەپ ئۆيۈڭگە كېلىشىم ئۇكام، ــ دېدى سەمەتاخۇن مەقسىدىنى ئېيتىپ.

ــ مانا، مانا بېشىڭغا كۈن چۈشكەندە بىلسەن دە، قەدرىمنى. ئۇلارنىڭ كەينىدىن بىر ئاي

سوكۇلدىساقمۇ، بېشقنى تاشقا ئۇرساقمۇ بۇ ئىشلىق مەن ئارغا چۈشمەي ھەل بولمايدۇ . سىپنىڭ گېپىلىك ئۆتۈدىغان چاغلار كەلمەسكە كەتتى! ئىسقدە تۇت، ھازىرچۇ مەن گەپ قىلىدىغان چاغ ! بوپتۇ، كىچكىمدە بەرگەن قوتۇر زاغراقنىڭ يۈزىنى دەپ بۇ قېتىم قەرىز ئېلىش ئىشقنى ھەل قىلىپ بېرەي، بىراق بۇندىن كېيىن ئۆزۈقنى بىلىپراق يۈر! «ئابلەت ئۇنداق قىلدى، يېرىگە سۇنى كۆپ ئېچىۋالدى، سۇ ھەققىنى ئۇنداق كەلتۈرۈپ قويۇپتۇ،ئۇ سېكرتار بولۇشقا لايىق ئەمەس» دېگەندەك پاسات گەپلەرنى ئاما ئارىسدا تارقىتىپ يۈرگۈچى بولما !

مۇشۇنداق پۇرسەتنىڭ كېلىشنى تەقەززالىق بىلەن كۈتكەن ئابلەت كۆڭلىگە قاچىلۋالغان زەھىرىنى چالا قويماي چىقىرىۋېلىپ، دەرۋازىسنى گۈپپىدە يېپىپ ئۆيىگە كىرىپ كەتتى. ئامما ئۈچۈن ھەق گەپ قىلىش بەدىلىگە ئابلەتتىن سىپسق گەپ ئاڭلاپ،كۆڭلى خېلى يېرىم بولغان سەمتاخۇن شۇ كېچىسمۇ ئۇخلىيالماي، ھويلىسدا مېڭىپ يۈرۈپ تاڭ ئاتقۇزغان ئىدى.

ئابلەت ئەتىسى چاي ۋاقتى بىلەن سەمتاخۇنغا : « قەرىز پۇل ئېلىش ئىشنى پۈتۈشۈپ قويغانلىقنى ، ساشاڭجاڭنىڭ قان بېسىم كېسلى بارلىقنى، ئۇنىڭغا بىر خالتا قوناق ئۇنى ئېلىپ بېرىشنى، قالغان گەپنى شۇ يەرگە بارغاندا ئەھۋالغا قاراپ بىر نېمە دەيدىغانلىقنى» تاپىلاپ،يېزا بازىرىغا مېڭىپ كەتتى.سەمتاخۇن شالدىرلاپ تۇرغان كونا ۋېلسىپتىنىڭ كەينىگە بىر خالتا قوناق ئۇننى تېڭىپ يېزا بازىرىغا بېرىشىغا ئۇلگۈرتۈپ،ئابلەت «پاقلان گۆشى شورپاخانسى» نىڭ ئايرىم خانىسگە ساشاڭجاڭ، ماخاڭجاڭ ۋە بانكىدا ئىشلەيدىغان بىر نەچچەيلەننى رەتلىك ئولتۇرغۇزۇپ چاي قۇيغىلى تۇرغان ئىكەن.

ــــ مۇشۇ ئادەم شۇ، ــــ دەپ تونۇشتۇردى ئابلەت ئىشىكتىن كىرىۋاتقان سەمتاخۇننى كۆرسىتىپ. ئۇلار رەسمىيەت يۈزىسدىن بىر قۇر سالاملاشقاندىن كېيىن ئابلەت سەمەتاخۇننى قازان بېشىغا چىقىشقا ئىما قىلدى.

سەمتاخۇن ئەمدىلا قازاندىن ئېلىنغان ، پۇرقىراپ ھورى چىقىپ تۇرغان بىر لېگەن گۆشنى كۆتۈرۈپ كىرىپ، ئۇلار چۆرىدەپ ئولتۇرغان ئۈستەلنىڭ ئوتتۇرسىغا قويدى. ئۇلار بىردەم ئۆز-ئارا« ئالىسلا،باقىسلا» دەپ سالا-سولھى قىلىشقاندىن كېيىن گۆشكە تۇتۇش قىلدى.بىراق ئۇلار تىنك ياقلىق كالتە چاپان ئېچىدىكى ئۈستى ئىتىلمىگەن كونا كۆينىكىدىن چاڭ باسقان ئەتىسىز يۇڭ مەيدىلىرى كۆرنۈپ تۇرغان،چاسا يۈزىگە ياراشقان كەكە ساقىلى بىلەن بوم بۇرتى ئارىسدىكى گەز باغلىغان لەۋلىرىنى پات-پات يالاۋاتقان ، تەر تەپچىرەپ تۇرغان قاڭشارلىق بۇرنى بىلەن پەرىلەشكەن ئەمما بىر خىل تىۋىنىش،قورنۇش ئەكس ئەتكەن چوڭ كۆزلىرى چوڭقۇر خىياللارغا پاتقان ھالدا ئاقىرىپ خورۇمىنى پەرىق قىلغىلى بولمايدىغان كونا ئاياغنى كەيگەن پۇتلىرىنى مىنگەشتۈرۈپ،مۈكچىيىپراق يېنىدا ئولتۇرغان سەمتاخۇننى پۈتۈنلەي ئەستىن چىقىرىپ،بىر ئوقۇرغا باغلاپ بورداشقا تەييارلانغان بۇقىلاردەك تىنىقىنى ئۈزمەي،بىر پۈشۈلدىشى بىلەن بىردەمدىلا

گۆشنىڭ يېغىنى بىر ياققا دۆۋلەپ،سۆڭكىنى بىر ياققا سەيلەپ بولدى . سەمتاخۇن ئاشقان ياغلارنى بەلۋېقىغا تۇگۇپ ئۆيگە ئاپىرىپ چۆپكە نېرىن قىلىپ،ئايالى بىلەن شۇ كۈنى بولغان ئىشلارنى دېيىشكەچ ھوزۇرلىنىپ يېگەن ئىدى...

تۈن يېرىمدىن ئېشىپ، مانا تاڭ ئېتىشقىمۇ ئاز قالدى. سەمەتاخۇننىڭ كۆزىدە ئۇيقىدىن ئېرخى ئەسەرمۇ يوق. ئۇ شۇ كۈنلەردە بولۇنغان ئىشلارنى بىر قۇر ئەسلەپ،گەرچە قەرىز پۇل ئېلىش ئىشى ھەل بولغان بولسىمۇ ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشلىرىدىن خىجىل بولدى،نۇمۇس قىلدى، ۋىجدان ئازابى تارتتى. بىردىنلا دادىسى رەھمەتلىك يادىغا يېتىپ، ئىختىيارسىز كۆزىگە ياش ئالدى . چۈنكى، ئۇنىڭ دادىسى قاتارلىقلار ئۆتمۈش زاماندا ئاشۇ جاپالىق قارا يىللاردىكى قەھرىتان قىش ئايلىرى، باللىرىنى جۇتتىن ساق-سالامەت ئۆتكۈزۈۋېلىش ئۈچۈن مەھەلىدىن ئۈچ قونۇلۇق كېلىدىغان يىراق جاڭگالغا ئېشەك ھارۋىسى بىلەن ئوتۇن ئېلىپ كېلىش يولىدا شىۋىرغانغا ئۇچراپ قەرەلىدە ئۆيگە قايتالماي، ئېلىپ بارغان يېمەكلىكى تۈگەپ ئاچلىقتىن جاڭگالدىلا جان بەرگەن ئابلەتنىڭ دادىسىنىڭ مىيىتىنى ئىشەك ھارۋىسىغا ئېلىپ، دەل يەتتىنچى كۈنى بولغاندا چىرايى سارغايغان لەۋلىرى شورداپ گەز باغلىغان، يېرىم جان ھالەتتە ئۆيگە كەلگەن سەمتاخۇننىڭ دادىسىمۇ ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەي باللىرى بىلەن ۋىدالىشىپ بۇ دۇنيا بىلەن خوشلاشقان ئىدى. دادىسى كۆز يۇمۇش ئالدىداسەمەتكە: «ئاناڭنى، سىڭىللىرىڭنى ساڭا تاپشۇردۇم ئوغلۇم، ئۇلارغا ياخشى قارىغىن. يارامىلىق ،ھەققانىي، باتۇر ئادەم بولغىن . ئابلەتكە ئاتىدارچىلىق قىلىپ قويغىن. مەھەلدىكىلەر بىلەن ئىجىل-ئىناق ئۆتكىن ... » دەپ تاپىلىغان ئىدى. بۇ چاغدا ئابلەت تۆت ياشقا، سەمتاخۇن بولسا دەل يىگىرمە ئۈچ ياشقا كىرگەن ئىدى.بۇ ئەلەملەر ئېغىر كەلگەن ئابلەتنىڭ ئانىسى كېسەلمەن بولۇپ، نامراتلىق تۈپەيلى داۋالىتىشقا ئىمكان بولماي، دادىسى تۈگەپ بەش يىلدىن كېيىن ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كەتكەن ئىدى. دېمەك، دادىسى قاتارلىقلارنىڭ ئاچارچىلىق، نامراتلىق دەستىدىن ئۆلۈپ كېتىشتىن ئىبارەت ئېچىنىشلىق تىراگېدىيىسى ــ ياشلىق جاسارىتى ۋولقاندەك ئېتىلىپ تۇرۇدىغان سەمەتنىڭ بىغۇبار قەلبىگە مال-دۇنيانى دوست تۇتماي، كەڭ قورساق، پاك ، خالىس ياشاشتىن ئىبارەت ئۇلۇغ روھنى ئاتا قىلغان ئىدى. ئەپسۇس، ئۆزىگە كۆيۈنۈپ، يىمەي يىدۈرۈپ، ھەتتا جېنىنىمۇ ئايىماي باققان دادىسى رەھمەتلىككە گۆش ئېلىپ بىرىش پۇرستى بىر قېتىممۇ ئۇنىڭغا نېسىپ بولمىغان، دادىسىنىڭ ۋەسىيتى بويىچە كېيىنكى كۈنلەردە ئانىسى رەھمەتلىككە كۆپ قېتىم گۆش ئېلىپ بەرگەن بولسىمۇ، ئەمما ئاشۇ كۈنى قەرىز پۇل ھەل قىلىش ئۈچۈن كادىرلارغا ئېلىپ بەرگەنگە ئوخشاش بىرەر قېتىممۇ يېغىنى ئايرىپ يېگۈدەك بۇنداق جىق گۆش ئېلىپ بىرەلمىگەن ئىدى ...ئۇ يۈرەك قېتىغا ئويۇلغان ئاشۇ ئۇنتۇلغۇسىز ئەسلىمىلەرنى مىڭ پاتمان ھەسرەت ئىچىدە كۆڭلىدىن ئۆتكۈزدى ۋە ئۆكۈنۈش ئىچىدە ئاتا-ئانىسىنىڭ سىماسى قېتىپ قالغان كۆزىدىن مۆلدۈرلەپ

سىرغىش ئالدىدا تۇرغان ئەڭ ئاخىرقى يېشنى يېشىدە سۈرۈتكەچ ئۆز-ئۆزىگە پىچىرلىدى .

ــ ھەي، ئەگەر ياراتقان ئىگەم ئاتا-ئانام بىلەن بىرگە بولىدىغان شۇنداق بىر دەقىقىنى ھازىرنىڭ ئۆزىدە ماڭا قايتا بىر قېتىم نېسىپ قىلغان بولسا ئىدى، ئېغىلدىكى ئىشەكنى بازاردا ئېلىشىشقا سېتىپ، پۇلىغا بىر قوچقار ئېلىپ شۇ كۈنىلا سويۇپ، گۆشىنى ئۇلارغا تويغۇدەك بىر يېگۈزۈۋالسام، خۇشاللىقتا يۈرۈكۈم قېپىدىن چىقىپ كېتەرمىدى، ھە...

سەمەتاخۇننىڭ يېرىنىڭ باش تەرىپىدە، ئانچە يىراق بولمىغان جايىدا ئاڭلانغان دەتالاش ئۇنىڭ خىيالىنى بۆلدى. ئۇ سەل بېشىنى كۆتۈرۈپ زەن قويۇپ تىڭشاپ قاسىم بىلەن تۇرسۇن مۇئەللىم سۇ توغرىسىدا ۋارقىرىشىۋاتقانلىقىنى بىلدى.دېمەك،تەشنا قىلغان سۇ ئاخىرى كەلگەن ئىدى. سەمتاخۇن ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ،كەتمىنىنى دولىسىغا ئېلىپ، بىر دەسسەپ، ئىككى دەسسەپ ئاۋاز چىققان تەرەپكە باردى. بۇ ۋاقىتتا تالاش-تارتىش بېسىققان، قاسىم ھېچ كۆرۈنمەيتتى. پەقەت تۇرسۇن مۇئەللىملا ئېتىزىغا سۇ كىرىۋاتقان ئېچىقىنىڭ بېشىدا كەتمىنىنىڭ بىسىنى ئاستىغا قويۇپ،سېپىغا يۆلىنىپ ئولتۇراتتى.

ــ تۇرسۇن مۇئەللىم، سۇ كىلە-كەلمەي تالاش-تارتىش قىلىپ كەتتىڭلىغۇ؟ ـــ دېدى سەمتاخۇن ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشىپ سالاملاشقاچ .

ــ قارامامسىز سەمتىكا ماۋۇ قاسىم دېگەن كۆكەرمىنى، مېنىڭ ئېتىزىم باشتا بولغاندىكىن سۇنى مەن ئاۋۋال ئاچىمەن دەيدۇ، ــ دېدى تۇرسۇن .

ــ قاسىماخۇن توغرا دەپتۇ، رېتى بىلەن باشتىن ئاچقىنىمىز ياخشىمىكىن،ــ دېدى كەتمىنىنىڭ سېپىنى ئېرىققا چۆكۈرۈپ، سۇنىڭ ئاز-كۆپلىكىنى ئۆلچەۋاتقان سەمتاخۇن.

ــ بىلمىگەندىكىن شۇنداق دەيسىز ــ دە. «سۇنى يۇقىرىدىن ھەل قىلمىز، ئازراق بىر نەرسە بەرسەڭ، سۇنى ئاۋۋال ساڭا بېرىمىز، ھېلىقى ئۈچ مۇ بىنام يېرىڭگىمۇ ئېچىۋالسەن» دەپ ئاخشام ئۆيگە سېكىرتار كىرىپتىكەن، ئۈچ يۈز كوي بەرگەن ئىدىم،ــ دېدى تۇرسۇن ماختىنىپ. مۇشۇ تەرىقىدە ئىككىسى باشقا تېمىلاردىمۇ خېلى ئۇزۇن پاراڭلاشتى.ئەمما تېخى قىرىق ياشقىمۇ توشمىغان تۇرسۇننىڭ بىر نەچچە يىلدىن بىرى مەھەللىدىكى مەكتەپكە چىقمايۋاتقانلىقىنى سورىغاندا،ئۇنىڭ بەرگەن جاۋابى سەمتاخۇننى تولىمۇ ھەيران قالدۇردى ھەم گاڭگىراتتى.

ئابلەت تۇرسۇنغا ئازراق پۇل چىقارسا،ئۇ شاڭجاڭ ئارقىلىق ئارام ئېلىشقا خەت ھەل قىلىپ بېرىدىغانلىقىنى دېگەندە، جاپادىن قورقۇپ ئاران تۇرغان تۇرسۇنغا بۇ گەپنىڭ ياغدەك ياققانلىقىنى، شۇنىڭ بىلەن شاڭجاڭ دوختۇرخانىدىكى بىر تونۇشى ئارقىلىق « يۈرەكتە دەردى بار، قان بېسىم »دېگەندەك دىئاگۇنۇز ھەل قىلىپ قويغانلىقىنى،دوختۇر بىلەن كۆرۈشكەندە ئۇنىڭ ماختىنىپ تۇرۇپ:«نەچچە يىلدىن بىرى ئوقۇتقۇچىلىرىغا مۇشۇنداق دىئاگۇنۇز يېزىپ بېرىپ خوش قىلۋەتكەن ئىدىم،ئۇلار مېنى ئوقۇتقانلىقىدىن بەك رازى بولۇشتى»دېگەنلىكى،شۇنىڭدىن

كېيىن مەكتەپكە چىقمىغانلىقى، مەكتەپتىكى خىزمەتداشلىرىغا، رەھبەرلەرگە يۈلۈقۈپ قالسا ھال ئۇقۇپ«ئاللا،ۋايجان»دەپ قويىدىغانلىقى،ھازىر ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ ۋەز-نەسھەتى بويىچە بۇرۇن مەكتەپتىكى ۋاقتىدا ئوقۇيالمىغان نامازلىرىنىڭ گۇناھى ئۈچۈن تۆۋە-ئىستىقبار ئوقۇپ،خېلىدىن بىرى بەش ۋاخ نامازنى باشلىۋالغانلىقى...قاتارلىق ئەھۋاللارنى ئاغزى-ئاغزىغا تەگمەي، ماختىنىپ سۆزلەپ كەتتى. تۇرسۇننىڭ غەيرى پاراڭلىرى قۇلىقىغا يات ئاڭلانغان سەمتاخۇن ئۇنىڭ سۆزىنىڭ ئاخىرىغا ئىرەن قىلماي،ئۆيىگە ماڭغاچ ئۆز-ئۆزىگە پىچىرلىدى.

ھەي ئابلەت، ھەي ئابلەت ! مەھەللىمىزنىڭ باللىرىنى تەربىيلەۋاتقان مۇئەللىمنىمۇ كاردىن چىقىرىپسەن مانا.مەھەللىمىز چەتتىرەك بولغاچقا مۇئەللىممۇ كەلگىنى ئۇنمايدۇ،كەلگەنلىرىمۇ ئۇزۇن تۇرمايلا كېتىپ قالىدۇ ، يەنە بىرسى كەلگۈچە باللىرىمىز مۇئەللىمسىزمۇ قېلىۋاتىدۇ. ھەي، تۇرسۇن خېلىلا تۈزۈك يىگىت ئىدىك ، ھېلى دېگەنلىرىڭدىن تونۇيالمايلا قالدىمغۇ سىنى. داداڭ رەھمەتلىك ئاشۇ ئالتۇننىڭ كېسكىدەك يەرلىرىنى ئىمام ئاخۇنۇمغا ئېلىشىغا سېتىپ، مىلك جاپادا ئوقۇتسا،سەن مۇشۇنداق ئازغۇن-چىركىنلىكنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتۇلالماي، نادانلارچە ياشاپ يۈرسەڭ ئۇنىڭ روھى قورۇنماسمۇ؟ گۇناھىمنى يۇيۇۋاتىمەن دېگىن ، پوق يەپسەن بالام ! ساڭا دېسەم، مۇسۇلمان بولۇشنىڭ بىرىنجى شەرتى-ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ھالال ياشاش.سېنىڭ ھۆكۈمەتنى ئالداپ، مېھنەتسىز ئېلىۋاتقان مائاشىڭ ئىسلام شەرئىتىدىمۇ ھارام ھېسابلىنىدۇ. ھارام تاپاۋەتتە ئۆرە بولۇۋاتقان تەندە ئېلىنغان تاھارەت، ئوقۇلغان ناماز قوبۇل بولمايلا قالماستىن ، ئېگىسى ئاشۇ ئوقۇشسىز قېلىۋاتقان باللارنىڭ ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىنى سېنىڭ گەدىنىگە يازىدۇ، ھەم ئۇلارنىڭ قىساسىنى ھامان بىر كۈنى شىللەڭگە دەسسەپ تۇرۇپ ئالىدۇ! ھەممىنى بىلگۈچى، قۇدرەتلىك ئېگىسى بۇنى بىلمەي قالارمۇ؟ ئابلەت بىلەن ئىمام ئاخۇنۇم ئاخرەتتە بۇنىمۇ ساڭا ھەل قىلىپ بىرەلەرمۇ؟ ھەي تۇرسۇن، سەندەك بىر زىيالىينىڭ، بولۇپمۇ بىر ئۇستاز بولغۇچىنىڭ ھاياتلىق قارشى ئەسلي ئۇنداق بولماسلىقى كېرەك ئىدى! ئابلەتنىڭ «ھەل قىلىش» شەيتىنى سېنىمۇ تۈگەشتۈرۈپتۇ ئەمەسمۇ ! ھەي،مەھەللىمىزنى ئاشۇ ئابلەتنىڭ قارا نىيتى، ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ ئىپلاس ئىدديىسى تۈگەشتۈردىغان بولدى- دە، ئاخىرى ... مەزىنىنىڭ سوزۇپ ئېيتقان ئەزان ئاۋازى سەمتاخۇننىڭ خيالىنى بۆلدى ۋە ئالدىراش تاھا-رەت ئېلىپ، بامدات نامزىغا مېڭىپ كەتتى .

3

باھار خاسيتىدىن ھەممە جانلاندى. تەبىئەت يېشىل تون كەيدى. مەھەلدىكىلەر كەنجىرەك بولسىمۇ كېۋەزلىرىنى تېرىۋېلىپ ھەر ھالدا كۆڭلى تىندى. باش مەھەلىدىكى سۇنى بالدۇرراق

ئاچقانلارنىڭ كېۋەزلىرىنىڭ مايسىللىرى ئۈنۈپ سۇلياۋ سىرتىغا چىقتى...

كۈنلەر ئايلارنى قوغلۇشۇپ كېۋەزنىڭ ئاختامسىغا، كۆكىگە، بۇغدايلارغا، بۇغداي ئورنىغا تېرىلغان قوناقلارغىمۇ سۇ سېلىندى. دېھقانلارنى كۆندۈرۈۋالغان ئابلەت ھەر قېتىم سۇ كىلىشتىن ئىلگىرى «سۇ ھەل قىلىمەن» دەپ پۇل يىغدى. سەمەتاخۇن ئۇنى توسۇپ،پىكىر قىلىپ قىزىرىشىپمۇ قالدى. ئابلەت شۇ سەۋەپلىك سەمەتاخۇننىڭ «ئۆچ پىششەقدەم» لىك پۇلى ۋە ياشانغاندا بېقىلىش پۇلىنى باشقىلارغا يۆتكىتىۋەتتى. سەمەتاخۇنلا ئەمەس،پۇل يىغقاندا ئارقىغا سۆرىگەنلەر،گېپىگە كىرمىگەنلەر ھۆكۈمەتنىڭ تۈرلۈك ئېتىبارلىرىدىن قۇرۇق قالدى.تېخى ئالدىنقى كۈنى شاگجاگنى مېھمان قىلىش ئۈچۈن بوغۇز ئوغلىقنى بەرمىگەن باش مەھەللىدىكى قاسىماخۇننىڭ ئۆيىدىكى ھۆكۈمەتتىن بەرگەن تېلىۋىزورنى ئابلەت«مەن ھەل قىلغان»دەپ تارتىۋالدى.ئۆتكەن يىلى ئابلەتنىڭ قولى ئارقىلىق پەرزەنت كۆرۈشكە كۆرسەتكۈچ ئالغان ياسىن كىراكەشنىڭ ئايالى بۇنى ئاڭلاپ «ئوغلۇڭنىمۇ مەن ھەل قىلغان» دەپ ئەمدىلا تۇغۇلغان بالىسىنى ئابلەتنىڭ تار-تىۋېلىشىدىن ئەنسىرەپ،مۆكۈنۈپ يۈرمەكتە...مانا ئەمدى سەمەتاخۇنغا ئەگىشىپ مەيدە كېرىپ ئوتتۇرغا چىقىدىغانلاردىن بىرسىمۇ قالمىدى.ئەڭ يامان بولغىنى،ئابلەتنىڭ بۇنداق ئۇسۇل قوللىنىشى مەھەللىدىكىلەرنى ئۆز-ئارا زىددىيەتكە سېلىپ،ئۆششۈك ھەرسىدەك قىلىپ قويدى.پەقەت سەمەتاخۇنلا مەھەللىنىڭ غېمىدە.باشقىلار بىر-بىردىن ئېھتىيات قىلىپ،ئابلەت نېمە دېسە «لەببەي» دەپ جان ساقلاشنىڭ كويىدا يۈرۈشمەكتە .

ئۆزگە يۇرتىپەرۋەرلىكنىڭ، ئاق كۆڭۈللۈكنىڭ، سەممىيلىكنىڭ،قىسقىسى ئىنسانىي تۇيغۇدا ياشاشنىڭ خېمىرتۇرۇچلىرىنى قالدۇرۇپ كەتكەن ئەۋلىيا سۈپەت، شۇنچە تار جاھانلاردا جاپائىچىدە ياشىسىمۇ، روھى دۇنياسى پايانسىز دادىسى رەھمەتلىك ۋە باقى ئالەمدىكى يېقىن-يۇرۇقلىرى يېقىندىن بىرى سەمەتاخۇننىڭ چۈشىگە تولا كىرىدىغان بولۇۋالدى.نەچچە كۈن ئىلگىرى ئۇلارنىڭ بېشىغا ۋاقىت چىقىرىپ بىر بېرىپ كېلىشنى نىيەت قىلغان سەمەتاخۇن مانا بۈگۈن جۈمە نامىزىنى ئۆيىدىن ئانچە يىراق بولمىغان مازار مەسچىتتىكە بېرىپ ئوقۇدى.نامازدىن يېنىپ ئاۋۋال دادىسىنىڭ قەبرە بېشىدا، ئابلەتنىڭ دادىسى ۋە باشقىلارنىڭ قەبرە بېشىدا يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ ، ئۇلارنىڭ روھىغا ۋە شۇنىڭغا قوشۇپ ئابلەتنىڭ ئىنسابىغا ، دۇرۇس يولدا مېڭىشىغا ئۇزۇندىن-ئۇزۇنغا دۇئا قىلىپ كۆز يېشى قىلدى.

سەمەتاخۇن مەسچىتتىن ئۆيگە قايتىش يولىدا، نېمىلا بولمىسۇن ئابلەتقا يەنە بىر قېتىم نەسھەت قىلىپ بېقىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، ئۇنىڭ دەرۋازىسى تەرەپكە قاراپ ماڭدى. دەرۋازا ھاڭ ئوچۇق، ئىچىدە ھېچ بىر ئادەم كۆرۈنمەيتتى. سەمەتاخۇن ئاستا مېڭىپ ھويلىنىڭ ئوتتۇرسىغا كىلىپ، ياندىكى ئۆيدىن تونۇش ئەمما غەيرى ئاۋازلارنى ئاڭلاپ توپتەك تۇرۇپ قالدى.

ــ ۋېييەي، ئۇنداق قىلمىسىلا دەيمەن، ئادەمنى نۇمۇس قىلدۇرۇپ...

ــ ئۇنداق جايىللىق قىلماڭ، قاچماڭ، مۇشۇ بىر قېتىملا...

ــ مېنى نېمە كۆرۈپ قاللا؟ ما كۆڭلىكىم يىرتىلىپ كىتىدۇ،قويۇپ بەرسىلە...

ئاھ، خۇدا نېمە كارامەت بۇ! ــ سەمەتاخۇن شۇنداق دەپ پىشانىسىگە ئۇردى. بۇ دەل ئابلەتنىڭ ئايالى گۈلئايشەم بىلەن ساشاڭجاڭنىڭ ئاۋازى ئىدى. ھويلا ھاراقنىڭ ئاچچىق ھىدىغا تولغان، ئۆي ئىچىدىن يەنە ئابلەتنىڭ ئۈچ-تۆت ياشلار ئەتراپىدىكى كىچىك ئوغلىنىڭ يىغلىغان ئاۋازى ئاڭلاندى. سەمتاخۇن بىر چامداپ، ئىككى چامداپ ئۆينىڭ دېرىزىسىگە يېقىن باردى. ئۆي ئىچىدە چىچىنىڭ بىر چېكە تەرپىنى ئۆستۈرۈپ، بېشىنىڭ چوقىسىدىكى ئاياڭ يېرىگە يىلىملاپ چاپلىۋالغان ساشاڭجاڭ يوغان قورسىقىنى لىغىلدىتىپ، خۇددى مۆشۈك چاشقاننى قوغلىغاندەك گۈلئايشەمنى قوغلاپ يۈرەتتى .

ــ ماۋۇ چوچقىنى قارا،مەھەلمىزنى ۋەيران قىلغىنى يەتمەي،ئەمدى خۇتۇن-قىزلىرىمىزغىمۇ قۇيرۇق شىپپاڭشىتقىنىنى! بۇ ئىپلاسنىڭ رەسۋايىنى چىقرۋەتمەيدىغان بولسام! ــ غەزىپى كېلىپ ساقاللىرى دىرىلداپ تىترەپ،بويۇن تومۇرلىرى كۆپكەن سەمتاخۇن مۇشۇلارنى خىيال قىلدى ۋە ئارقىغا بۇرۇلۇپ قولغا چىققۇدەك بىر نەرسە ئىزدەي دەپ شۇنداق چامدىشىغا،بازارغا كەتكەن ئابلەت بىلەن ساشاڭجاڭنىڭ شوپۇرى بىر يەشىك ھاراق ۋە سۇلياۋ خالتىدا ئۇششاق-چۈششەك يېمەكلىكلەرنى كۆتۈرۈپ دەرۋازىدىن كىرىپ كەلدى.

ــ ھوي سەمتىكا،نىمانداق چاشقان تاپالمىغان مۆشۈكتەك تىمسقلاپ يۈرۈيسەن بىزنىڭ ھويلىدا، نەگىلا بارساڭ مېنى پايلاپ يۈرسەڭ ئۆزۈڭگە زىيانلىق جۇمۇــ دېدى ئىچىگە لىق ھاراق قاچىلانغان يەشىكنى ئېغناپ كۆتۈرۈپ كىلىۋاتقان ئابلەت .

سەمتاخۇن«چاشقىنىڭنى يىگۈزۈشكە بۇقىدەك بىر مۆشۈكنى مەخسۇس بېقىۋاتقان تۇرساڭ، مەندەك قېرى مۆشۈك سېنىڭ ئۆيۈڭگە كىرىپ قانداق چاشقان تۇتالىسۇن» دېمەكچى بولدىيۇ، ئېغىزىدىن چىقارمىدى. چۈنكى « كېسەلنىڭ ساقايغۇسى كەلسە،دوختۇر ئۆزى كەپتۇ » دېگەندەك ئابلەتنىڭ ھويلىغا كىرىپ سەمەتاخۇنغا گەپ قىلشى بىلەن تەڭلا ئۆي ئىچىدىكى گۈلدۈرگۈلۈپلار توختاپ، ھەممە ئىشلار نورمال ھالەتكە چۈشۈپ بولغان ئىدى.

ــ بىر ئىش بىلەن سېنى ئىزدەپ كەلگەن ئۇكام ،ــ دەپ قويدى سەمتاخۇن ئابلەتنىڭ بايقى سۆزىگە جاۋابەن .

ــ يەنە ھاجىتىڭ چۈشۈپتۇ دە، ماگا. مېنى كۆپرەك ئىزدەپ تۇرساڭ پايدا ئالالايسەن. كەل، كەل، ئۆيگە كىر، ساقلىڭنى قولۇڭدا توسۇپ تۇرۇپ ياشلىقىڭنى ئەسلەپ، مانىڭدىن ئىككى رومكا قېقىۋال، ھې، ھې، ھې...ــ يەشىكنى ئېچۋاتقان ئابلەت سەمەتاخۇننى مازاق قىلىپ ھىجايدى.

ــ ئۆيۈڭدىكى مىھماننىڭ پەيزىنى بۇزۇپ قۇيماي چىقىپ كېتەي، ئىشىڭنى قىلىۋەر مېنى ئۈزتمەن دېمەي، ــ دېگەچ سەمتاخۇن سىرىتقا قاراپ ماڭدى .

ــ خوش، يول بولسۇن ! ــ غودرىدى ئابلەت، ئانچە يىراقلاپ كەتمىگەن سەمتاخۇنغا ئاڭلىتىپ تۇرۇپ ــ سېنى ئۇزاتقىنى كېمىنىڭ چولى، نەگىلا بارسا مەندىن قۇسۇر ئىزلەپ، پايلاپلا يۈرۈيدۇ بۇ ئەبگا قېرى !

سەمتاخۇن دەرۋازا ئالدىدىغا چىقىشىغىلا ئەمدىلا ئالا ئەت بولغان قوچقارنى ئاياللىنىڭ كونا باش ياغلىقىدا بويىندىن باغلاپ،ماڭغىلى ئۇنىمغانسىرى مەجبۇرى سۆرەپ،چالملىق ئىتىزدا سۆرەمگە مېڭىۋاتقان قېرى كالىدەك ئالدىغا تىرەجەپ،ھەسىرەپ كېلىۋاتقان،تېخى بېشىدىكى سەللىسىنمۇ ئالمىغان مەھەللىسىدىكى مەسچىتىنىڭ ئىمامىنى كۆرۈپ ھەيران قالدى .

ــ قوچقار بوغۇلۇپ، ھارام بولۇپ قالمىسۇن ئىمام ئاخۇنۇم، ــ دېدى قوينىڭ دۈمبىسىنى تۇتۇپ ئىتتىنى مۆلچەرلەۋاتقان سەمتاخۇن .

ــ مېنى تېخى ھەرەمگە يولغا سالىدىغان قوچقار بۇ،ئۇلۇغ ئىشلارغا ئاتالغان مال ئاللاھنىڭ بۇيرۇقى بىلەن رىزىقى پۈتۈلگەن جايدا رازى بولۇپ ئاندىن جان بېرىدۇ، ــ دېدى ئىمام ئاخۇنۇن ۋەز تەرىقىسدە سۆزلەپ .

ــ ئۇنداقتا بۇ قوچقارنى...

ئىمام ئاخۇنۇم سەمتاخۇننىڭ گېپىنى بۆلۈپلا ئىغىز ئاچتى.

ــ خۇدالىق ئۈچۈن مېنىڭ ھەج سەپرىمگە خەت ھەل قىلىۋاتقان يۇرۇت چوڭلىرى ئۈچۈن قان قىلىشقا ئېلىپ ماڭدىم بۇ قوينى، ــ ئىمام ئاخۇنۇم گەپنى ئۆزىگە يۇقمىغىدەك قىلىپ پەردازلاپ شۇنداق دېدى ۋە قوينى سۆرەپ ئابلەتنىڭ ھويلىسىغا كىرىپ كەتتى .

ــ توۋا، نېمە ئىشتۇ بۇ ئەمدى، ھېلىلا جامائەتكە ئاغزى كۆپۈك بولۇپ كەتكىچە ياخشى-يامان، ھالال-ھارام توغرىسدا سۆزلەپ، ئۆزىگە ئىتائەتمەنلىك بىلەن تەلمۈرۈپ ئولتۇرغان شۇنچە كۆپ جامائەتنى«ھەق راست» دېگۈزۈۋەتكەن ئەمەسمىدى ئۇ؟ تېخى ئالدىنقى جۈمە نامىزىدا ئۇ بىر قىسىم ھاراقكەشلەرنى ئالاھىدە تىلغا ئېلىپ، ئۇلارنى مەسچىتنى بىلمەيدىغان دىلىدا ئىمان يوق توڭگۇزلار تۇرقىدا سۆپەتلەپ، مۇسۇلمانلار تائىبەسىدىكى تىرىكلەر قاتارىدىن پۈتۈنلەي ئايرىپ، ئۆلىدىگە چىقىرىۋەتكەن ئەمەسمىدى؟! توۋا،بۇ زاماننىڭ ئادەملىرىگە نېمە بولۇۋاتقاندۇ زادى؟ ــ گۈلئايشەمنىڭ بايىقى توشقاندەك تۈگۈلۈۋالغان بىچارە ھالىتى، ساشاڭجاڭنىڭ بولۇمسىز قىلمىشلىرى، ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ ھىلى قىلغان گەپلىرى سەمتاخۇننىڭ كاللىسىغا كىرىۋېلىپ مېڭىسىنى غاجىلىماقتا، ئاچچىققا تولغان ھوجۇدىنى تىترەتمەكتە ئىدى.

بۇ ھايۋانلارنىڭ ئىپلاسلىقلىرىنى مەھەلدىكىلەرگە دەپ خەلقى ئالەم ئالدىدا بىر شەرمەندە قىلاي. ئەگەر ماڭا تۆھمەت قىلدىڭ دېسچۇ؟ ياق، ياق! بۇ ئىشنى ھازىرچە ھېچكىمگە تىنماي تۇراي، ھەتتا خوتۇنۇمغىمۇ. ئەگەر بۇ گەپ سىرىتقا يېيىلىپ كەتسە، بېشىمغا بالا بولىدۇ. چۈنكى، مەندە ئىسپات يوق، گۇۋاھچىمۇ چىقمايدۇ. خەلقى ئالەم ئالدىدا بىچارە گۈلئايشەمگىمۇ سەت. مۇشۇ

ئابلەت زە، «ھەممىنى ھەل قىلىمەن»دەپ ئۆيگە ناكەس، پەسەندە ئادەملەرنى يىغىپ، گۇلئايشەمنىمۇ بۇلغاپ قويارمۇ؟ ئاشۇ ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ ئارقىسىدا تۇرۇپ ئوقۇغان نامازلىرىمىز دۇرۇس بولارمۇ؟ ياراتقان ئىگەم ئۆزۈڭ بىلىپ بىر يولغاسالارسەن...سەمەتاخۇن مۇشۇ-لارنى خىيال قىلغاچ مېڭىپ، دەرۋازىسى ئالدىغا كېلىپ قالغىنىنىمۇ تۇيماي قالدى.

جىمجىت، تىنجىق ھاۋا، يۇلتۇزلۇق ئاخشام...

سەمەتاخۇن ئۆيىنىڭ چەللە باراڭلىق پىشايۋىنىدىكى كېگىز سېلىنغان سۇپىدا چىت كۆرپىنىڭ ئۈستىدىكى سامان تەكيىگە جەينىكىنى قويۇپ يانپاشلاپ يېتىپ،ئاچچىق تەڭشەلگەن موخۇركىنى كۈچەپ-كۈچەپ چەكمەكتە. قىرلىق يەتتىمۇ ياكى تېنى ئاجىزلاپ قالدىمۇ موخۇركىنىڭ ئاچچىق ئىسى ئۇنى تۈنجى قېتىم ئۇزۇنغىچە قاتتىق ھۆتەلدۈرۈۋەتتى. ھويلىنىڭ بۇلۇڭىدىكى ئوچاقتا تاماق قىلۋاتقان پاتەمخان سەمەتاخۇننىڭ بۇنچە كۈچۈنۈپ،چىڭقىلىپ ھۆتەلگىنىنى كۆرۈپ، يۈگۈرۈپ بېرىپ بىر قولىدا ئۇنىڭ بىلكىنى تۇتۇپ، يەنە بىر قولىدا دۈمبىسىگە بوش شاپىلاقلىغاچ سىلىق تەلەپپۇزىدا ئۆتۈندى.

ــ تاماكا تەنلىرىگە زىيان قىلىپتۇ. ھېلىمۇ قىرىق نەچچە يىل چەكتىلە ، ھازىر قېرىدىلا، ساقال بىلەن چىكىپ يۈرسىلە بولماس، ئەمدى تاشلىۋەتسىلە قانداق بولار ؟

ــ بۇ نىجىسنى تاشلىۋېتىشكە كۈنلەرمۇ بولار ــ دېدى سەمەتاخۇن تۈكۈرگەچ ــ تاشلىۋېتىمەن خوتۇن، چوقۇم تاشلىۋېتىمەن...

پاتەمخان ئېرىگە سادىق، ئوقلۇق ئايال. ئۇ سەمەتاخۇننىڭ نىكايىغا ئۆتكىنى قىرىق يىلدىن ئاشتى. بۇ جەرياندا ئۇنىڭ ئىشىغا كۆپ ئارلىشىپمۇ باقمىغان، بىرەر ئىشتىن ئۇنى توسۇپمۇ باقمىغان. بىراق پاتەمخان قىرىق يىللىق ھەمراھىنىڭ تولا زەردە دەستىدىن جۇدەپ بارغانسىرى كىچىكلەپ كېتىۋاتقان گەۋدىسىنى،گىرەلەشكەن قورۇقلىرى تېخىمۇ چوڭقۇرلىشىپ، قۇۋۇزىقلىرى ئولتۇرۇشۇپ قارداپ سولاشقان چىرايىنى، يۈزىدىكى يوغان كۆزلىرى نۇرسىزلىشىپ، قاڭشارلىق بۇرنى ئىنچىكە پىچاق بىسىدەك بولۇپ قالغان بۇنداق مىسكىن ھالىتىنى تۈنجى قېتىم كۆرۈپ، ئۇنىڭ قولىدىكى بىر چىنە ئاشمۇ گېلىدىن ئۆتمىدى، بىردىنلا يىغا تۇتۇپ،كۆزلىرى نەملەشتى. ئۇنىڭغا ئابلەت بىلەن ھەپىلەشمەسلىك توغرىسىدا گەپ قىلماقچى بولدىيۇ يەنىلا تىل يېرىپ بىر نېمە دېيەلمىدى، ئايالىنىڭ ئويچان كۆزلىرىدىن بۇنى سېزىۋالغان سەمەتاخۇن ئېغىر ئۇھ-سۇنۇپ قويۇپ ئېغىز ئاچتى .

ــ ھە...ي،نېمىشقىكىن، مەھەلىمىزنىڭ ئەھۋالى بارغانسىرى ئوسالىشىپ كېتىۋاتىدىغۇ تاڭ، مۆشۈكتەك كۆزۈمنى يۇمۇۋالسام رەھمەتلىك دادامنىڭ،مەھەلىمىزدىن كەتكەنلەرنىڭ روھى قورنۇپ قالمىسۇن دەيمەن.كېيىن ئۇلارنىڭ ئالدىغا قايسى يۈزۈم بىلەن بارىمەن؟بۇ كۈنلەرمۇ ئۆتۈپ كېتەر،كۆڭلىڭنى بۇزمىغىن خوتۇن.ھەي خوتۇن،جىق جاپا تارتتىڭ جۇمۇ،جىق جاپا

تارىتتىڭ ! مەن سىېنى زادى مۇشۇنداق جاپاغا قويۇپ،قىيناپ قىرتىۋېتىمەن دەپ ئالغانمىدىم؟ ياق، ياق! سېنىڭ بىلەن خۇشال-خۇرام تۇرمۇش كەچۈرمەن،سېنى ئوبدان باقىمەن دەپ ئالغان ! كۆچۈمگە، ئەقلىمگە زىيادە ئىشىنىپ كېتىپ، مېنىڭدىن كۈيۈرلۈق ئۆتۈپ كەتكەن ئوخشايدۇ خوتۇن.مانا ھازىر قېنى ئۇ كۈچ-قۇۋۋەت، قېنى ئۇ ئەقىل-پاراسەت!؟...

يېنىغا سىلىنغان داستىخان ئۈستىدىكى ھورى كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان بىر چىنە ئاشنىمۇ كۆڭلى تارتمىغان سەمتاخۇن ئۆزىنى ئۇزۇندىن ئۇزۇن ئەيىبلىگەندىن كېيىن بىردەم تىنجىپ،سامان تەكىيگە بېشىنى قويۇپ كۆزىنى چىڭ يۇمۇپ ئۆزىنى ئۇيقۇغا خېلى زورلىغان بولسىمۇ يەنىلا كۆزىنى ئۇيقۇغا ئىلناشتۇرالمىدى.بىردىنلا ئەينى چاغدا گۈلئايشەمنىڭ دادىسىنىڭ كېسەل چىرماپ بىر تېرە بىر ئۇستىخان بولۇپ قالغان گەۋدىسىنى ھەپتىلەپ چاپلىشىپ ياتقان ئورنىدىن تەستە يېرىم ئۆرە قىلىپ،ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇرۇپ،ھۆتەل ئارلاش گەز باغلىغان جانسىز لەۋلىرىنى ئاستا مىدىرلىتىپ: «تىغدەكلا يالغۇز قىزىمنى سىلىگە ئىشەنچە قىلىپ بۇ بالىغا قوشۇپ قويدۇم، مەندىن كېيىن قالسا خارۇ-زار بولۇپمۇ قالارمۇ دەپ ئەنسىرەيمەن...» دەپ تاپلىغان چاغدىكى ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن نۇرسىز كۆزلىرىدىن تارامالاپ ياش ئاققۇزۇپ، خىرىلداپ ئۈنسىز ئۆكسىگەن ئاشۇ بىچارە ھالىتى ئۇنىڭ ئىسىگە كېلىۋالدى دە،بىردىنلا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى.تامدىكى مىخقا ئىلىنغان چاپىنىنى كېيىشىنىمۇ ئۇنتۇپ، سۇپىنىڭ تۆۋىدىكى كالىچىنى ئالدىراپ پۇتىغا سىېپىپ، ھويلىدىن چىقىپ ئۇدۇل ئابلەتنىڭ ئۆيى تەرەپكە قاراپ ماڭدى. قولىدا بىر چىنە ئاشنى كۆتۈرگىنىچە ئارقىسىدىن چىققان پاتەمخاننىڭ داستىخانغا چاقىرىشلىرىمۇ ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرمىدى. سەمتاخۇن شۇ مېڭىشىدا ئابلەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا بېرىپ توختىدى. دەرۋازا ئىچىدىن ئىتىلگەن،ۋاراڭ- چۇرۇڭلارمۇ ئاللا بۇرۇن بېسىققان،ئەمما ساشاڭجاڭنىڭ ماشىنىسى دەرۋازا ئالدىدىن تېخى قوزغالمىغان،ھويلا تېمىنىڭ كۈن چىقىش تەرەپكە يانداپ سېلىنغان ئۆيىنىڭ چىرىقىمۇ ئۆچمىگەن ئىدى. سەمتاخۇن ھويلا تېمىنى بويلاپ مېڭىپ چىراق يورۇتۇلغان ئۆيىنىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈپ،تاشقىرىدىن قويۇلغان دەرىزىسىدىن ئۆي ئىچىگە زەن سالدى.ئۇلار يازنىڭ تىنجىق ھاۋاسىغا بەرداشلىق بېرەلمەي كەڭ ئېچىۋەتكەن ئۆيىنىڭ دەرىزىسىدىن سىرتقا تارقىغان ئاچچىق ھاراق، تاماكا ۋە قۇسۇقلارنىڭ ئارلاشقان قاڭسىق ھىدى سەمتاخۇنغا خۇددى ئۇزۇندىن بىرى قۇرۇقدالمىغان ھاجەتخانىدىن تارقىغان گەندىنىڭ بەتبۇي پۇرىقىنى ئەسلەتتى. ئۆيىنىڭ ئىچىدە ئابلەت بېشىنى داستىخاننىڭ بىر چېتىگە قويۇپ يېتىپ، قورسىقىنى قولىدا چىڭ سىقىمداپ تۇرۇپ بىر تولغىنىپ بىر ئۇزۇراپ، خۇددى ئىچى سۆرگەن كىشىنىڭ ئارقىسىدىن كەلگەن ئەۋرەتتەك بېسىم بىلەن ئاغزى بۇرنىدا تەڭ قۇسۇپ، داستىخانغا دەسلەنگەن نانىنى ھەرخىل رەڭلەردە بوياۋاتاتتى. ساشاڭجاڭ بىلەن شوپۇر بولسا گەندە ئازگىلىدىكى سۆيۈق تەرەتكە چىلىشىپ مىدىرلاۋاتقان قۇرۇتلاردەك، قول- پۇتلىرىنى شۇنچىلىك ئاستا ھەم لەرزان

ھەركەتلەندۈرۈپ، شۆلگىيى ئېقىپ لاپچىيىپ قالغان ئېغىزلىرىدا چۈشىنىكسىز بىر نېمىلەرنى دەپ غىڭشىپ ياتاتتى.

ئىشكىنىڭ «تاراق»قىلىپ ئېچىلىشى بىلەن تەڭ ھېلىدىن بېرى ئابلەت كۆپ قېتىم چاقىرسىمۇ كىرگىلى ئۇنىمىغان گۈلئايشەم نېمىلا بولمىسۇن ئۇلارغا ئورۇن راسلاپ بېرىش ئۈچۈن بىر قولتۇق يوتقان-كۆرپىلەرنى كۆتۈرگىنىچە كىرىپ كەلدى. ئۇ داستىخاننى يىغىشتۇرۇش مەقسىتىدە سۇپا ئۈستىگە چىقىپ بىر قولىدا بورنىنى ئېتىپ بىر قولىدا ئابلەتنىڭ كەينى بىلەن پەرىقسىز بولۇپ كەتكەن ئاغزى قوشۇش ئىككىدىن تۇتۇپ بېشىنى كۆتۈرۈپ داستىخان سىرتىغا يۆتكەپ قويۇش ئۈچۈن ئالدىغا بىر چامدىدى، ئەمما يەنە بىر پۇتىنى ئالدىغا يۆتكىيەلمىدى. ئۆيگە كىرگەن چاغدىلا قىپقىزىل كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ، ئۆزىچە ئاغزىنى ھەر قىسما قىلىپ، ئالالانېمىلەرنىدۇر قاراسلىتىپ چاينىپ شۆلگەيلىرىنى ئېقىتىپ، ھەممە ئەزالىرىنى رىتىمسىز ھەركەتلەندۈرۈپ سالپىيىپ ياتقان ھالىتنى كۆرۈپلا گۈلئايشەمنىڭ ھوجۇدىدا ۋەھىمە پەيدا قىلىپ خۇددى ئەرۋاھلاردەك قورقۇنچلۇق تۇيۇلغان ساشاڭجاڭنىڭ ھاۋا بوشلۇقىدا شۇنچە جانسىز ھەم لەرزان ھەركەتلىنىۋاتقان ئاشۇ قانخور قولى ئۇنىڭ كۆڭلىكىگە ئىلىنىشىپ قالغان ئىدى. ئۇ ئارقىسىغا شۇنداق بىر ئۆرۈلۈپلا «ۋايجان!» دەپ ۋارقىرىشى بىلەن تەڭ ئابلەتنىڭ بېشى ئۇنىڭ قولىدىن سىرغىپ چىقىپ، داستىخان ئۈستىگە جاققىدە چۈشۈپ، بورنىدىن چىققان قان ئېقىمىسىق داستىخاننىڭ قوش ئالقان ئورنىچىلىك ئورنىنى قىزىل رەڭدە بويىدى. گۈلئايشەمنىڭ پۇت-پاچاقلىرى لاغىلداپ تىترەپ،تۇرغان جايىدىلا ئولتۇرۇپ قالدى. ئۇ ئالدىغا خىلى كۆچۈنۈپىمۇ باقتى، ئاخىرى بولماي ساشاڭجاڭنىڭ گۆشلۈك مەيدىسىگە كەينىچىلاپ بىر قانچىنى تەپتى. ئاغرىق دەستىدىن بىردىنلا يېلى چىقىپ كەتكەن كامىردەك ئېغىر پۇشقۇرغان

ساشاڭجاڭ يۈزىگەگۈلئايشەمنىڭ بىر چىنە سوغۇق شورپىنى چېچىشى بىلەن تەڭ سۇغا چۈشۈپ كەتكەن ئىتتەك بىر سىلكىنىپلا مەسلىكتىن يېشىلىپ تېخىمۇ غالجىرلاشتى ۋە گۈلئايشەمنىڭ زىلۋا بېلىدىن يۇلغۇن كۆتىكىدەك توم ھەم يۇغلۇق بىلىكىنى ئۆتكۈزۈپ ئالدىغا بىر تارتىپلا ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىۋالدى. يەنە بىر قولى بىلەن ئۇنىڭ دۇخاۋا كۆڭلىكىنىڭ ياقىسىدىن چىڭ تۇتۇپ بىرلا سىلكىشى بىلەن تەڭ كۆڭلەك چېكىدىن بۆسۈلۈپ، گۈلئايشەمنىڭ باغرىداقىسىز ئىتى ئېچىلىپ قالدى.

ساشاڭجاڭ گۈلئايشەمنى قۇچىقىغا ئېلىۋالغاندىلا دېرىزە تۈۋىدىن ئايرىلغان، ئۆينىڭ ئالدى-كەينىنى نەچچە قېتىم چۆرگىلەپ ، ھويلا تېمىدىن ئارتىلىپ مىڭ تەستە ھويلا ئىچىگە كىرگەن سەمتاخۇن ھەسرەپ ئۆي ئىچىگە كىرگەندە گۈلئايشەم ئاللا بۇرۇنلا ھوشسىزلانغان، ساشاڭجاڭ بولسا ئۇنىڭ لاغىلداپ تىترەۋاتقان قوللىرىدا بېغىنى قاماللاپ تۇتۇۋالغان گۈللۈك شىمىنى ھەدەپ ئاستىغا سىرىلدۇرۇۋاتاتتى. سەمتاخۇن ئېتىلىپ بېرىپ گۈلئايشەمنى ئۇنىڭ قۇچىقىدىن يۇلۇپ

ئالدى. جىنى گېلىغا كەپلىشىپ قالغان گۈلئايشەم سەمتاخۇننىڭ ياردىمىدە ئۆمۈلەپ دېگۈدەك ئۆيدىن ھويلىغا چىقىپ، يىتىلغان كۆڭلىكىنى قامالىلاپ داق يەردىلا يېتىۋالدى. سەمتاخۇننىڭ يىخلىگۈپ مېڭىشى بىلەن پۈتۈن ئەزاسى لاغىلداپ تىترەۋاتقان گۈلئايشەم ئۇنىڭ ئۆيگە كىرىپ كەتتى.

تاڭ يورۇماستىنلا سەمتاخۇنلارنىڭكىدىن قايتىپ كىرىپ، يوتقانغا بۆكۈنۈپ يېتىۋالغان گۈلئايشەمگە «مېھمانلارنىڭ ئالدىدا مېنى ئوسال قىلدىڭ» دەپ يەتكۈچە كايىپ،ناشتىمۇ قىلماي چىقىپ كەتكەن ئابلەت خۇپتەن ۋاقتى بىلەن قايتىپ كەلدى . خۇددى يىغا قىيانىنىڭ توسقىنى ئېچىۋېتىلگەندەك، ئابلەتنىڭ ئۆي ئىشىكنى «تاراق » قىلىپ ئېچىشى بىلەن تەڭ نامىزىنى توگۈتۈپ، دۇئا قىلىۋاتقان گۈلئايشەم بىردىنلا ئابلەتكە تاشلىنىپ بۇقۇلداپ يىغلاپ كەتتى. ئابلەت خۇددى ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈلپەتلەرنى بىلىدىغاندەك يىغىسىنى بىر ھازا جىمجىت تۇرۇپ ئاڭلىدى .

ــ يوقلاڭ ئىشلارغا مىشلىدىماي، بولدى قىلە خوتۇن، ــ دېدى گۈلئايشەمنىڭ يامغۇردەك ئېقىۋاتقان ياشلىرىنى قولىنىڭ ئالقىنىدا سۈرتۈۋاتقان ئابلەت ئاخىرى زۇۋانغا كېلىپ، ــ خېلى چىداملىق خوتۇن ئىدىڭ، مۇشۇ كۈنلەردە بەك مىشچان بولۇپ كېتىۋاتىسەنغۇ تاڭ.

ــ سىزگە دېدىمغۇ، شۇ ساشاڭجاڭ دېگەن ئادەم ماڭا...

ــ ساشاڭجاڭ، ساشاڭجاڭلا دېيسەن، ــ دېدى گۈلئايشەم شۇنداق دېيىشىگىلا ئەرۋاھى ئۇچقان ئابلەت ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈپ، ــ زادى ئۇ سېنىڭ قانچىلىك بىر نېمەڭنى يەپ كەتتى؟ شۇنىڭغا يارشا پايدىسىمۇ تېگىپ تۇرۇۋاتىدۇ بولمىسا. ئانچىكىم چاقچاق قىلىپ قويغانغا شاڭجاڭ ئۇنى قىلدى، بۇنى قىلدى دەپ گېپىڭ توگىمەيدۇ سېنىڭ.لايىقىدا چىراي ئېچىپ، خوش خوش دەپ قويغىنىڭغا بىر يېرىڭ ئۈزۈلۈپ قالاتتىمۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە مەنمۇ ئېغىر ئېلىپ كەتمىگەندىكىن ئۇنچىلىك قىلىپمۇ كەتمە !

ئابلەتنىڭ ئاغزىغا ھاڭۋاقىنىچە قاراپ تۇرۇپ قالغان گۈلئايشەم ئۇنىڭ قوينىدىن ئاستا سۇغۇرۇلۇپ،خۇددى نامەلۇم بىر قارا قول ئۇنىڭ يۈركىنى مۇجۇۋاتقاندەك بىردىنلا تولغۇنۇپ داق يەردە لاسسىدە ئولتۇرۇپ قالدى. ئابلەت شۇ كۈندىن باشلاپ ئۇنىڭغا يات كىشىدەك بىلىنىشكە، تۇرمۇشىمۇ تەمىنى يوقۇتۇشقا باشلىدى. ساشاڭجاڭنىڭ بۇ ئۆيگە كېلىش قېتىم سانىنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ئۇنىڭ ھوجۇدىنى بىر خىل ۋەھىمە قاپلاپ ، روھى دۇنياسىنى قورقۇنچ چىرمىۋالغان ئىدى .

4

ــ ۋەي، شاڭجاڭ ئالتۇن تەنلىرى ئامانمىكىن؟ مۇنداق ئىش، مەھەلىمىزدىن بىر بېلىق

قارماققا ئىلىندىغاندەك تۇردۇ، قىلتىرقىنى ئايرىپ تازا بىر يېگۈللىرى كىلىپمۇ قالغاندۇ؟

ــ سەن تۇتقان بېلىقلارغا ئېغىز تەگمىگىنى خېلى بولۇپ قالدى، ئېپىدە كەلسە يېسەكمۇ يەمىز، يەمچۈكى نېمىكەن؟

ــ يەمچۈكى ئاغزىللىرىنىڭ يەللىرى شاڭجاڭ،ئاغزىللىرنىڭ يەللىرى،ھى،ھى،ھى...

بۇ ئابلەتنىڭ مۆمىن دېھقان بەكرىنىڭ ئوغلىغا توي خېتى ھەل قىلىش توغرىسىدىكى شاڭجاڭ بىلەن قىلغان تىلفۇن ئالاقىسى ئىدى. ئۇلار بۈگۈن كەچتە ئابلەتنىڭ ئۆيىدە كۆرۈشمەكچى بولۇشۇپ خوشلاشتى. ئابلەت ساشاڭجاڭنى قولغا كەلتۈرۈۋالغان مۇشۇبىر نەچچە يىلدىن بىرى «ھەل قىلىشنىڭ پىرى»گە ئايلانغان ئىدى. توي خېتى، نوپۇسقا ئالدۇرۇش، پەرزەنتلىك بولۇشقا كۆرسەتكۈچ ھەل قىلىش، بانكىدىن پۇل ھەل قىلىش... ئىشقىلىپ ساشاڭجاڭنىڭ كۈچلۈك رەھبەرلىكى ئاستىدا ھەرقانداق ئىش ئۇنىڭ قولىدىن كىلىدىغان، قەيەردىن دېسە شۇ يەردىن چىقىدىغان، قەيەردە گەپ بولسا، ئۇ ئەڭ ئاۋۋال ئاڭلايدىغان، تارقىتىدىغان بولدى. تەسىر دائىرىسى مەھەلىسىدىن ھالقىپ، قوشنا كەنتلەردىنمۇ ئۇنى ئىزلەپ كېلىپ ئىش ھەل قىلدۇرىدىغانلار كۈنسىرى كۆپەيگىنى تۇردى. ساشاڭجاڭمۇ ئەمەل-تاجىنىڭ خوۋلۇقىنى كۆپۈنچە ئابلەتنىڭ ئەپچىل قولى ئارقىلىق كۆرەتتى، پات-پات ئۇنىڭ ئۆيىگە كېلىپ سورۇن تۈزۈپ قانغۇچە ئىچىپ، تۈن يېرىملاردا كېتەتتى. ساشاڭجاڭ پۇرسەت بولسىلا گۈلئايشەمگە پوخورلۇق قىلىپ، ئۇ قانچىكى قاچقانسىرى ئۇنىڭغا بۇدۇشقاقتەك شۇنچىكى چاپلىشاتتى. راستىنى ئېيتقاندا ساشاڭجاڭ بۈگۈن ئابلەت دېگەن تەييار بېلىقنى قارماققا ئىلىندۇرغىنى ئەمەس بەلكى ئۇنىڭ ئۆيىدىكى پىلتىڭلاپ تۇرغان، كۆڭۈل كۆلىدە ئۈزۈپ، يۈركىنى ئېزىپ ئارامىدا قويمىغان، كۆپ قېتىم يەمچۈك تاشلاپ بېقىپمۇ تۇتالماي، خېلىدىن بىرى شۆلگىيىنى ئېقتىپ يۈرگەن ئاشۇ «بېلىق» نى قارماققا ئىلىندۇرۇش ئۈچۈن كېلەتتى .

ــ ھازىر شاڭجاڭ ئۆيگە كەلمەكچى، ئاچچىقراق ئىككى تەخسە سەي قورۇپ قوي، يەنە سەمەتنىڭ ئۆيىگە قېچىپ كىرىۋالغۇچى بولما! ئۇ كەلگەندە پاكىزراق كىيىنىپ، چىرايىڭنى ئېچىپراق يۈر! ــ دېدى كەنت قورۇسىدىن ئەمدىلا ئۆيگە كەلگەن ئابلەت.

ــ ئەجەپ زېرىكتىم شۇ ساشاڭجاڭ دېگەن ئادەمدىن،ئۇنىڭ باردىغان ئۆيى، خوتۈن- باللىرى يوقمىكىنا؟ ھە دېسىلا بىزنىڭ ئۆيگە كىلىپ، ئادەمنى پاراكەندە قىلغان، ــ ئۇنىڭ ئىسمىنى ئاڭلىسىمۇ بەدىنى تىكەنلىشىپ كېتىدىغان گۈلئايشەم شۇنداق دېيىشىگىلا ئابلەت ئۇنىڭ كاچىتىغا «چاڭ» قىلىپ بىر تەستەك سالدى ۋە ئىسىلىپ سۆزلەشكە باشلىدى.

ــ يېقىندىن بىرى يۈركىڭ يوغناپ باھانەڭ كۆپىيىپ، ئەجەپ كىچىك تىللىرىڭ چىقىپ كەتتىيا ! بىلىپ قوي، ئۇ دېگەن يېزىمىزنىڭ باشلىقى! سېنى ئادەم كۆرۈپ ئۆيۈڭگە ئاياغ باسقىنىغا خۇش بولساڭ بولىدۇ تېخى، ۋۇھ ئىززىتىنى بىلمەيدىغان دەلتە...

سىگنال ئاۋازى بىلەن ئاغزى بېسىقان ئابلەت دەرۋازىنى ئاچتى.بۇ شاڭجاڭنىڭ ماشىنىسى ئىدى.

ــ ۋۇھ نامەرىت، قارا قىلغان ئىشىڭغاــ ئابلەتكە پەش قىلدى ھويلىغا كىرگەن ساشاڭجاڭ يىغلاۋاتقان گۈلئايشەمگە خۇشامەت قىلىپــ يەنە قول تەككۈزسە ماڭلا دەڭ،مەن ئۈنى... ــ ئۈنىڭ بىلەن كارىللىرى بولماي ئۆيگە كىرسىلە، ــ ئابلەت شاڭجاڭنىڭ گېپىنى بۆلۈپلا ئۈنى ئۆيگە تەكلىپ قىلغاچ گۈلئايشەمگە چالۋاقىدىــ قوپ ئورنىڭدىن،ئادەمنىڭ نومۇسىنى كەلتۈرۈپ مېھمان بار يەردە كۆزۈڭنىڭ يۈندىسىنى ئېقىتماي !

سۈپىنىڭ لېۋىدە يىغلاپ ئولتۇرغان گۈلئايشەم ياغلىقىنىڭ پېشىدە كۆز يېشىنى سۈرۈتكەچ ئۆكسۈپ يىغلىغان پېتى يۈگۈرۈپ ئىچكىركى ئۆيگە كىرىپ كەتتى.

بەكرى ئوغلىغا توي خېتى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئېلىپ كىرگەن ئوغلىقنى سويۇپ تەييارلاپ، گۆشنى پارچىلاپ قازانغا تاشلاپ،بىر ئاز قاينىتقۇەتكەندىن كېيىن كۆرشۈپ قويۇپ قايتىش نىيتىدە، ئابلەتلار سورۇن تۈزۈپ ئولتۇرغان ئۆينىڭ ئىشىكىنىڭ تۈۋىگە كېلىپ ئۆيگە كىرىش-كىرمەسلىكتە ئىككىلىنىپ قالدى ۋە ئاخىرى مۇھتاجلىق ئۈنى غەيرەتكە كەلتۈردى .

ــ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ساشاڭجاڭ سالامەت تۇردىلىمۇ ؟

ــ سەن، ئابلەت ھېلى گېپىنى قىلغان...نېمىتى، ھە، ھە، ئىسمىگە كەلدى، بەكرى. سېنىڭچە بىز سالامەت بولمىساق ئىشىڭنى قانداق ھەل قىلغىلى بولىدۇ، بەكراخۇن.

ــ شۇ...شۇ...شۇنداق،شۇنداق،خاتا گەپ قىلىپ قويۇپتىمەن، ھە...

ــ كەل، كەل، مانىڭدىن بىر قانچە رۇمكا ئىچكەچ، گۆشۈڭدىن ئاززاق يەپ چىقىپ كەت.

ــ بۇ سىلىنىڭ رىزقلىرى، يېۋالسام بولمايدۇ، ئۇ نەرسىنىمۇ ئىچەلمەيمەن، ئاشقازىنىمنىڭ دەردى بار، دورا بىلەن ئۆرە بولۇۋاتقان ئادەممەن، ھالىمادىس زىيان قىلىپ...

ــ قورقما،ھېچنېمە بولمايسەن. ساڭا دېسەمچۇ ، ياراتقان ئېگىسى ئادىل بولغاچقا، ھەممە ئادەمگە رىزقنى تەڭدىن بۆلۈپ بەرگەن. ئاشۇ رىزقى تۈگىسىلا ئادەم ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلىدىغان گەپ. شۇڭا دائىم ئۆزۈڭنىڭ رىزقىنىلا يەپ يۈرسەڭ ئۆمرۈڭ قىسقا بولۇپ قالىدۇ . ئاشقازانىنىڭ گېپىنى قىلساڭ بىرى يادىمغا يەتتى. يېزىنىڭ بۇرۇنقى بوغالتىرى تۇردىنى تونۇيدىغانسەن؟ ئۇ باشقىلانىڭ رىزقىنى كۆپ يېگەچكە،باشقا يېرى توشسىمۇ ئاشقازىنى توشاپ بولالماي،دوختۇر-لار ئۈنىڭ ئاشقازىنى پۈتۈنلەي ئېلىۋەتكەن، ئاران بىر پىيالە ئوماچ ئىچەلەيتتى. ئۆزىنىڭ رىزقى شۇ پېتى بولغاچقا ئاشقازىنى قايتىدىن كۆكلىدى، ھاراقنى يەنە بۇرۇنقىدەكلا ئىچىپ،بىرەر كىلو گۆشنى بىر يالماپلا تۈگۈتۈپ قويىدۇ.دېمەك، ئۇ ھازىر ئۆزىنىڭ رىزقىنى يەپ ياشا-ۋاتىدۇ دېگەن گەپ.

مانا بۇ ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزلىگەن ھالدا چىقارغان يەكۈن...

ــ يەنە خاتا گەپ قىلىپ قويۇپتىمەن،مۇشۇ ئىغىزىمنى زەھەي...ي،خاپا بولمىسلا...

شۇنداق قىلىپ، ساشاگجاك ئەللىك ياشنىڭ قارىسنى ئالغان،تولا كىسەلمەن بولۇپ بالدۇرلا بوۋاي سىياقىغا كىرىپ قالغان، شۇ كەمگىچە هاراق ئەمەس تاماكىنىمۇ ئاغزىغا ئېلىپ باقمىغان بەكراخۇنغا ئاچچىق هاراقتىن ئىككى رۇمكا ئىچۈرۈۋەتتى. چىرايى مۆچتەك قىزارغان بەكرى شاگجاكقا يالۋۇرۇپ يۈرۈپ، قولىنى ئاپتاپتا پىشىپ قىزغۇچ رەڭگە كىرىپ قالغان ئەتىىز كۆكسىگە ئېلىپ، ھەر«خوش» دېگەندە تەرەت ئايغىنىڭ ئالدى-كەينىدىن كۆرۈنۈپ تۇرغان، تويىدا پىشىپ ئېتىنى پەرىق قىلغىلى بولماس بولۇپ كەتكەن تۆگە تاپىنىدەك پۇتلىرىنى ئارقىچىلاپ بىر قەدەم يۆتكەپ، ملك تەستە ئۆيىدىن چىقىپ كەتتى. بەكرىنىڭ ئوغلىغا توي خېتى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئېلىپ كەلگەن ئوغلىقى مانا پىششىق گۆشكە ئايلىنىپ داستىخان ئۈستىگە چىقىپ زەھەردەك ئاچچىق هاراق بىلەن ئارلىشىپ ئابلەت، ساشاگجاك ۋە شوپۇر ئۈچىنىڭ ئاشقازىنىغا كىرىپ، ئۇلارنى قاگسۇق كىكىرتمەكتە.

ــ تۇرە ئورنىڭدىن! ــ خىيالى گۈلئايشەمدىلا بولۇۋاتقان ساشاگجاك بىردىنلا ئابلەتكە ۋارقىردى،ــ، ماڭ، گۈلئايشەمنى چاقىر! گۆش يېگەچ بىزگە سەي قورۇپ بەرسۇن!

ــ قىيدىغاننىڭ خورجىنى يىرىم! سېىنى مەن قورۇي، ئۇ ئەبگا بىلەن قالماي گۆشلىرىنى يېسىلە شاگجاك-ــ دېدى پايخان سۆڭەكنى چاشقاندەك كورتىلدىتىپ غاجلاۋاتقان ئابلەت.

ــ چاقىر دېگەندىكىن، چاقىر!ــ ۋاقىردى ساشاگجاك ۋە قولىدىكى گۆشنى ئابلەتنىڭ ئالدىغا زەردە بىلەن تاشلىدى .

ساشاگجاكنىڭ ھەيۋىسىدىن خىللا چۈچۈگەن ئابلەت دەلدۈگۈنۈپ مېڭىپ، گۈلئايشەم ياتقان ئۆينىڭ ئىشك تۈۋىگە كېلىپ ياۋاپىلارچە ۋارقىراشقا باشلىدى .

ــ بۇياققا چىق ... ئىشىكنى ئاچ! ۋۇھ پاسكىنا ئىشىكنى ئاچ دەيمەن!...

ــ چىقمايمەن، نېمانچە سەت ۋارقىرايسىز ! باللار قورقۇپ كېتىۋاتىدۇ، مېنى ئويلىمىسىڭىزمۇ، باللارنى ئويلاپ قويۇڭ، ئۇنداق سەتلىك قىلماڭ ! يىغلىماڭلار، ئۇ سىلەرنىڭ داداڭلار...

ــ شاگجاكنىڭ ئالدىدا يۈزۈمنى يوق قىلماقچىمۇ سەن! چىق دەيمەن،ھېلى بىكا كىرىپ قالسام مىجىقىڭنى چىقىرىۋېتىمەن !...

شاگجاكنىڭ كىرىۋېلىشىدىن ئەنسىرەپ گۈلئايشەم ئىچىدىن زەنجىرلىۋالغان ئىشىكنى ئەسە-بىلەشكەن ئابلەت زەردە بىلەن بىر قانچىنى تېپىپ سۇندۇرۇپ، ئۇ ياتقان ئۆيگە كىردى. ئابلەت ئامال بار ئۇلارنىڭ ئالدىدا يۈزىنى يورۇق قىلىش نىيىتىدە گۈلئايشەمگە يالۋۇرۇپمۇ باقتى، ۋار-قىراپمۇ باقتى، بىراق چىقىشقا زادىلا ئۇنتالمىدى ۋە ئىككى باللىسىنىڭ نالە قىلىپ يىغلىغىنىغا پەرۋا قىلماي ئۇنىڭ چاچلىرىنى يۇلدى، دۇمبىسىگە بىر قانچىنى قاتتىق دەسسىۋەتتى.

ــ يەنە خوتۇنۇڭنى سەمەتنىڭكىگە قېچىپتۇ دېمەيدىغانسەن؟ــ دېدى سالپىيىپ ئىشكتىن

كىرگەن ئابلەتنى كۆرۈپ ئەرۋاھى ئۇچقان ساشاڭجاڭ .

ــ مەن...ھاراق...ئىچمەن...ھاراق...ــ جىلچىلىكنىڭ ئاچچىقى بىلەن ھاراقنىڭ ئاچچىقى قوشۇلۇپ شىر كەيىپ بولغان ئابلەت باتارىيىسى ئاجىزلىغان ئۈنئالغۇدەك ئىنجىقلاپ تۇرۇپ شۇنداق دېگەچ سورۇندىكى ئەمدىلا ئاغزى ئېچىلغان بىر بوتۇلكا ھاراقنى ئېلىپ، گۈپۈلدىتىپ ئىچىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ سۆزىدىن گۇلئايشەمنىڭ دېرىكىنى ئالالمىغان ساشاڭجاڭ قولىدىكى ئىستاكاننى ئالدىدىكى ئۈستەلگە جاققىدە قويۇپ ئورنىدىن قوزغالدى .

ــ مەن ھازىر ئۇنىڭغا گۆش ئەكىرىپ بېرىپ،ئۆزۈم چاقىرىپ چىقمەن،ئۆزۈم !

چالا كەيىپ بولغان ساشاڭجاڭ داستىخاندىن بىر پارچە گۆشنى ئېلىپ، ئۆردەكتەك ئىرغاڭشىپ ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كېلىپ شارقىرتىپ تەرەت قىلدى. ھازىر ئۇنىڭ ھايۋانغا ئوخشىشىغا قويرۇقلا كەملىك قىلغان ئىدى. ئۇنىڭ نىيىتى گۇلئايشەمنى چاقىرىش ئەمەس بەلكى ئۆيدە بار-يوقلۇقىنى، ياتقان جايىنى بىلىۋېلىش. چاقىرسىمۇ چىقمايدىغانلىقى، گۆشنىمۇ ئالمايدىغانلىقى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئايان. ئاي نۇرىدا تەمسىقلاپ يۈرۈپ، ئابلەتنىڭ تايىقى زەربىسىدىن تېخىچە ئىڭراۋاتقان گۇلئايشەمنىڭ زەئىپ ئاۋازىنى ئاڭلاپ كۆڭلى تىنغان ساشاڭجاڭ قولىدىكى گۆشنى بۇلۇڭدىكى ئىتقا تاشلاپ بەردى ۋە قايتىپ كىرىپ،سورۇننى پىلانى بويىچە داۋاملاشتۇردى.

بۈگۈن كەيپى تازا ئۇچۇپ، ھاراقنىڭ ئالاھەزەل يېرىمىنى ئىچكەن ئابلەت خورۇلداپ تىنىپ، ئۆينىڭ بىر بۇلۇڭىدا تولغۇشۇپ ياتتى. شاڭجاڭنىڭ سالاسى بىلەن كۆپرەك ئىچكەن شۇپۇرمۇ قوسۇقىغا بېشىنى چىلاپ ئۆلۈكتەك ياتتى. بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن ساشاڭجاڭ چىراقنى ئاستا ئۆچۈرۈپ، خاتىرجەم ھالدا گۇلئايشەم ياتقان ئۆي تەرەپكە قاراپ ماڭدى.

تىنجىق ئۆيدە كىيىمى بىلەنلا يوتقاننىڭ ئۈستىدە يېتىپ، ئەمدىلا كۆزى ئۇيقۇغا ئىلىناشقان گۇلئايشەم ساشاڭجاڭغا دەرىزىدىن چۈشكەن تولۇن ئاينىڭ نۇرىدا مانا مەن دەپلا كۆرۈندى. ئۆمۈلەپ، شەپىسىزلا ئۆيگە كىرگەن ساشاڭجاڭ ھەسرگىنىچە ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزىنى ئاتتى. خاپىلىق دەستىدىن چۆچۈپلا ياتقان گۇلئايشەم خۇددى ئۆينىڭ بىر تېمى ئۆرۈلۈپ ئۈستىگە چۈشكەندەك قاتتىق قورقۇپ كەتتى ۋە سارىنىڭ پوكىنى ئاستىدىكى چۆجىدەك خىلى ئۇزۇن تېپىچەكلىدى، لېكىن يۈز نەچچە كىلوگرامدىن ئارتۇق كىلىدىغان لوق گۆشنىڭ بېسىمىدىن زادىلا بوشىنالمىدى. بىر ھازا جان-جەھلى بىلەن تىركىششتىن ھالسىزلانغان گۇلئايشەمنىڭ پۇت-قوللىرى ئاستا-ئاستا ھەركەت قىلىشتىن توختىدى. ئىككى قولىدا گۇلئايشەمنىڭ نازۇك بىلەكلىرىنى قاماپ تۇتۇپ،يۈزلىرىگە ئېغىز-بۇرۇنلىرىنى ھەدەپ سۈركەۋاتقان ساشاڭجاڭنىڭ ھىيلا ھەلەپ يەپ كۆشەپ ياتقان قېرى كالىدەك ئېغىر تىن ئېلىپ پۇشۇلدىشىدىن بىسىم بىلەن چىقىۋاتقان بەتبۇي نەپەسلىرى دىمىقىغا ھەر ئۇرۇلغاندا گويا ئاچچىق دورا ئىچكەندەك

سەسكەنگەن گۈلئايشەم لەۋلىرىنى قاچۇرۇپ،بېشىنى توختىماي ئۇياق-بۇياققا بۇراشقا باشلىدى. دەل مۇشۇ چاغدا ساشاڭجاڭنىڭ موزايلىق ئېنەكنىڭ يېلىنىدەك ساڭگىلاپ كەتكەن كاچىتى گۈشلۈك گۈلئايشەمنىڭ ئاغزىغا چىقىپ قالدى دە،زەردە بىلەن قاتتىق چىشلىۋەتتى. ئاغرىق ئازابىغا چىديالمىغان ساشاڭجاڭ«ۋايجان،قويۇۋەت قانجۇق!» دەپ ۋارقىراپ، ئىككى قولى بىلەن كاچىتىنى قامالىغان پېتى يانغا ئۆزىنى ئاتتى.ئۇنىڭدىن مىك تەستە قۇتۇلغان گۈلئايشەم دەرھال ھويلىغا چىقىۋالدى.ئۆي ئىچىدىن يولۋاستەك يەنە ئېتىلىپ چىقىۋاتقان ساشاڭجاڭنى كۆرگەن گۈلئايشەم يۈگۈرۈپ بېرىپ باغلاقتىكى ئىتنى يېشىۋەتتى. ئەمما نەتىجە گۈلئايشەم ئويلىغاندەك بولمىدى. يات ئادەملەرنى كۆرسە يەۋېتىدىغاندەك خېرىس قىلىدىغان ئىت ئەكسىچە ساشاڭجاڭغا قاۋاپمۇ قويمىدى. بۇ ئۆيگە تولا كەلگەن ساشاڭجاڭنىڭ ئەمەل-تاجىنىڭ پايدىسىدىن كۆپ قېتىم سۆڭەك-شالتاقلىق بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۆزلىششتە ئابلەت بىلەن پەرقسىز بولۇپ كەتكەن ئىت ساشاڭجاڭنىڭ ئالدىغا كېلىپ زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ، ئۇزۇن تىلىنى چىقىرىپ، قۇيرۇقىنى ئۇنىڭ پۇتىغا سۈۋاپ خۇشامەت قىلىشقا باشلىدى.بۇ ھالنى كۆرگەن گۈلئايشەمنىڭ دەرھال سىرىتقا قاراپ قېچىشىدىن چىققان ئاياغ تىۋشىنى ئاڭلاپلا ساشاڭجاڭ بىلەن ئىت خۇددى مۇسابىقىگە چۈشكەن ماھىرلاردەك، ئۇنىڭ ئارقىسىدىنلا پالاقشىپ يۈگۈردى. كۆچىنىپ ھەرىكەت قىلىشتىن دېمى كېسىلىپ،كۆزى قاراڭغۇلاشقان شاڭجاڭ دەرۋازا ئالدىدىكى كۆۋرۈككە قىلىنغان لاڭكازىغا پۇتلىشىپ، تېخى لېيى قورۇمىغان ئېرىققا موللاق ئاتتى.تۇن تەڭدىن ئېشىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئىككى رومكا ھاراق بىلەن كەيىپ بولۇپ، تېخىچە نومۇسىنىڭ كۆچىدىن ئۆيىگە كىرەلمەي يول بويىدىكى دوناي جىگدىنىڭ دالدىسىدا توگۈلۈپ ئولتۇرغان بەكراخۇننىڭ قولىدىكى ئوغلاقنىڭ تېرە- زاسۇسىدىكى قاننىڭ ھىدىنى ئالغان، ساشاڭجاڭنى يېڭىپ چىمپىيون بولغان ئىت ئەنسىز ھۇۋلۇپ بەكراخۇنغا ئېتىلدى.

ساشاڭجاڭنىڭ يىقىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن بەكراخۇن قولىدىكى تېرە-زاسۇنى ئىتقا تاشلاپ بېرىپ، دەرھال يۈگۈرۈپ ئۇنىڭ قېشىغا باردى. ئېرىقنىڭ ئىچىدە نەچچە قېتىم يۇمۇلتىپمۇ ھېچ ئامال قىلالمىغان بەكراخۇن ئۆيىگە كىرىپ، شوپۇرنى مىڭ تەستە ئويغىتىپ چىقتى. بەكراخۇننىڭ ياردىمىدە شاڭجاڭنى ئېرىقتىن چىقىرىۋالغان شوپۇر ئۇنى يېزا بازىرى تەرەپكە ئېلىپ مېڭىپ كەتتى.

تازا قورۇققانلىقىدىن ئەقلى- ھۇشىدىن ئاداشقىنى تاسلا قالغان گۈلئايشەم تۇن يېرىم بولغاندا باشقىلارنىڭكىگە كىرىشنى ئىبەپ كۆردى، بولۇنغان سەتچىلىكنىڭ مەھەلسىگە يېيىلىپ كېتىشىدىن ئەنسىردى. ئۇزۇن ئويلىنىپ، ئاخىرى ئابلەت ئۇيۇقۇسىنى ئاچقىچە ئۆيگە كىرىۋېلىشنى پىلانلاپ يەنىلا ئۆزىنى چۆشىنىدىغان،ھەم ياشتا چوڭ ھەم ئەر-ئايال يالغۇزلا تۇرىدىغان سەمتاخۇننىڭ ئۆيىگە كىردى. بۇرۇنلا ساشاڭجاڭنىڭ ماشىنىسى ئابلەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا

كۆرگەن سەمتاخۇن پەرىزدىكدەك ئىشنىڭ ئاخىرى يۈز بەرگەنلىكىنى پەملىگەچكە، گۈلئايشەمدىن ئارتۇقچە گەپ سورىمىدى، گۈلئايشەممۇ بۇ توغرىسىدا ئۇلارغا ھېچ نېمە دېمەيلا پاتەمخان بىللە يېتىپ قالدى.

بۆرىدىن قۇتۇلغان تۇشقاندەك ھېرقىقانلىقتىن بىر قانچە قېتىم جۆيلىۋېپ، چۆچۈگەن گۈلئايشەم ئىختىيارسىز پاتەمخاننىڭ قولىنى مەھكەم تۇتۇۋالدى ۋە ھەر ھالدا كۆزى ئۇيقۇغا ماڭدى.ئۇنىڭ تولا يىغلاپ قىزارغان كۆزلىرىدىن سىرغىپ، سىيپسىزلىك ئىككى مەڭزىنى سۆيۈپ ئۆتۈپ، كۆكىرىپ كەتكەن، بىلىنەر-بىلىنمەس تىترەۋاتقان ئويماق لەۋلىرىدە توختىغان ئىككى تامچە ياش دېرىزىدىن كىرىۋاتقان تولۇن ئاينىڭ نۇرىدا يالتىرىماقتا ئىدى.

5

ئابلەتنىڭ ئۆيدە ئاخشامقى ئاۋاتلىقتىن ئەسەرمۇ قالمىغانىدى. تۆكۈلگەن ھاراق ۋە ياندۇ-رۇلغان قوسۇقلارنىڭ ھىدى ئۆينى قاپلىغان.پوستى پاكىز سويىۋېتىلگەن سۆگەت بادرىسىدەك ئاقلانغان ئۆچىنىڭ پايغان سۆڭەكلىرى گىلەم ئۈستىگە چېچىلغان . شالاپشىغان ئاۋاز بىلەن قوشۇلۇپ بۇرنىغا يۇمشاق بىر نەرسىنىڭ تېگىۋاتقانلىقىدىن چۆچۈپ ئادەتتىكىدىن سەھەردىلا ئويغانغان ئابلەت ھېلىلا پارتىلاپ كېتىدىغاندەك ئېغىرشىپ،چىڭقىلىپ ئاغرىۋاتقان بېشىنى قامالىدى،چىكىسىنى ئۇۋۇلىدى.كېرىلىپ ئارقا-ئارقىدىن بىر قانچىنى ئەسنەپ،كۆزىنى ئۇلاپ ئەتراپىغا بىر قۇر نەزەر سالدى.ئېشىپ قالغان گۆش ۋە ئۇششاق سۆڭەك پارچىلىرىنى يەپ بولغان ئىت ئەمدى زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ،ئۇزۇن تىلىنى چىقىرىپ ئابلەتنىڭ كېچىچە ئېغىز-بۇرنىنى چىلاپ ياتقان قوسۇقنى ئىشتىھا بىلەن شالاپشىتىپ يالاۋاتاتتى .

ئابلەت ئورنىدىن تۇرۇپ ھويلىغا چىقتى،ھويلىمۇ جىمجىت. كۈنىدە مۇشۇ ۋاقىتتا ھويلىنى تازىلاشقا ئادەتلەنگەن گۈلئايشەمنىڭ سۈپۈرگە ئاۋازىمۇ ئاڭلانمىدى.گۈلئايشەم ياتقان ئۆيگە كىرىپ، تاتلىق ئۇخلاۋاتقان ئىككى ئوغلىنى نوقۇشتۇرۇپ ئانىسىنى سورۇشتۇرۇپ يەنىلا جاۋاپقا ئېرىشەلمىگەن ئابلەت پالاقشىپ يولغا چىقتى.گۈلئايشەمنىڭ تۇسشىغا قارماي سەمتاخۇن ئابلەتقا نەسھەت قىلىپ قويۇش نىيىتىدە،ئۇنىڭ بىلەن بىللە كېلىۋاتاتتى.يىراقتىن كېلىۋاتقان سەمتاخۇن بىلەن گۈلئايشەمنى كۆرۈپ ئەرۋايى ئۇچقان، كېلىپ بولغىچە تاقەتسىزلەنگەن ئابلەت تىل سېلىپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئوقتەك يۈگۈرۈپ باردى.

ــ ماۋۇ پاسكىنىنى، ئاخشام ئازراق پەش قىلىپ قويغانغا، ئەرىز قىلىپ ئادەم تاپالمىغاندەك يەنە مۇشۇ قەلەندەرنىڭ ئۆيگە كىرگىنىنى قارا !

ئەسەبىيلەشكەن ئابلەت گۈلئايشەمنىڭ بىلىكىدىن كاپپىدە تۇتۇۋېلىپ،كاچىتىغا ئارقا-ئار-

قىدىن بىر قانچە شاپىلاق سىلىۋەتتى.ئارىغا چۈشكەن سەمەتاخۇننى مەيدىسىدىن ئىتتىرىپ، بېگىز بارمىقىنى ئۇنىڭغا قارىتىپ سىلكىپ،تىلغا ئالغۇسىز سۆزلەر بىلەن سەتلەشكە باشلىدى.

ــ ساڭا دەپ قويااي سەمەت،ماۋۇ خۇتۇنىچۇ مەن نىكاھلاپ ئالغان،سەن مېنىڭ قېينئاتام بولمىغاندىكىن ئارلاشما ! ۋۇھ ئاناڭنى يالاڭتۆش...

ــ يېقىندىن بىرى ئادەم قىلمايدىغان ئىشلارنى قىلىپ، ھايۋان بولۇپ كەتتىڭغۇ بالام، ئەسلى ـ نەسلىنىڭنى ئۇنتۇپ،ئۇنچىلىك تۇزكورلۇق قىلىپ كەتمىسەڭمۇ بولاتتى !

ــ ھەي قېرىغىننى تۇيمايدىغان قىزغانچۇق ئەبگا ، چىدىمىغان بولساڭ تىرىك گۆرگىلا كىرىۋالساڭچۇ،بۇنچە جېنىڭنى قىيىنغىچە !...

ئابلەت ئىغىز ـ بۇرنىدىن قان ئېقىۋاتقان گۈلئايشەمنى باشبېغىسى يوق ئۆچكىنى يېتىلگەندەك پاتىڭدىن تۇتۇپ،ئاغزىدىن پوق ئاققۇزۇپ ھاقارەتلەپ،دۇشكۇلەپ ئۆيگە ئېلىپ ماڭدى.

ــ ئابلەت،سەن توغرا دەيسەن! مۇشۇنداق چاغداسەندەك ئەرزىمەس بىر ھايۋاننى بوي سۇندۇرالمىغان بۇ جاننىڭ نېمە كېرىكى ! ـــ ئۇ شۇنداق دېدى ۋە يانچۇقىدىن مۇخۇركا خالتىسىنى ئېلىپ، تىترەپ تۇرغان قوللىرىدا بىر تال تاماكا ئوراپ، ئارقا ـ ئارقىدىن كۈچەپ شوردى ۋە ئاچچىق ھەسرەتكە پاتقان ھالدا ئۆيى تەرەپكە ماڭدى .

ياقا يۇرۇتتىن بۇ يەرگە كېلىن بولۇپ كەلگەن گۈلئايشەمنى مانا بۇ كۈنلەردە غېرىپلىق باستى، رەھمەتلىك ئاتا ـ ئانىسىنى بەكمۇ سېغىندى. ئابلەتنىڭ ئۆزگە قىلغانلىرىدىن كۆڭلى ئازار يېدى، يۈركى زىدە بولدى. مۇشۇ بىر نەچچە ئايدىن بىرى ئابلەت بىلەن ئاجرىشىپ كېتىشنى نەچچە قېتىم خىيال قىلغان بولسىمۇ ئالدىدىكى ئوماق ئوغۇللىرىغا قاراپ بۇ نىيىتىدىن يانغان ئىدى.ھەتتا ئاشۇ كۈندىكى تاياق دەستىدىن ئۇ بىر ھەپىدەك يېتىپ قېلىپمۇ «ئابلەت بىر كۈنى تۈزۈلۈپ كېتەر»دەپ يەنە شۇ يەردەك ـ پارلىرىگە كۆزى قىيماي،ئۇنىڭ بىلەن چىداپ ئۆي تۇتۇش قارارىغىمۇ كەلگەن ئىدى. بىراق، مۇشۇ كۈنلەردە بىرى ئابلەت ھە دېسىلا گۈلئايشەمنىڭ سەمەتاخۇننىڭ ئۆيىدە قونغانلىقىنى، يەنە يۈزىنى داپتەك قىلىپ بىر قانچە قېتىم كەلگەن ساشاڭجاڭغا ئوچۇق چىراي ئاچمىغانلىقنى باھانە قىلىپ تېخىمۇ ياۋۇزلىشىپ، گۈلدۈرمامادەك خۇيلىنىپ ئاغزىغا كەلگەننى دەپ ھاقارەتلىگىنىگە ماس ھالدا يامغۇردەك تاياق تومقىنىمۇ ئۈزۈپ قۇيماي كۈندۈزلىرى كومشىتىپ مۇشتىلىسا، كېچىلىرى ئوغۇللىرىنىڭ ئويغۇنۇپ قالغانلىقىغىمۇ پەرۋا قىلماي قوپاللىق بىلەن ئۇنى يوتقىنىدىن سۆرەۋۋالاتتى.ئۇنىڭغا ئاشۇ دىشۋار ـ چىلىقلار ئاز كېلىۋاتقاندەك، دادىسى بىلەن قۇرداش كېلىدىغان ساشاڭجاڭ ھەر قېتىم كەلگەندە ئۇنىڭ غورۇرى دەپسەندە بولۇپ، بۆرىگە ئۇچرىغان قوزىدەك قېچىپ يۈرۈپ ھالى قالمىدى، بىچارە بولدى، قاتتىق خورلۇق ھېس قىلدى. بالىلىرى، سەمەتاخۇن ۋە مەھەلىسىدىكىلەر ئالدىدا يۈزى سۆرۈن بولغان

گۈلئايشەمنىڭ ئىچ- ئىچىدىن ئۆرتەپ چىقىۋاتقان نۇمۇس تۇيغۇسىدا يۈركى پۇچۇلاندى، ساشاڭجاڭ بىلەن ئابلەتنىڭ خورلۇق كىشەنلىرىدە نازۇك تېنى ئازاپلىق تولغاندى.

بىر ياندا ئابلەتنىڭ قاتتىق زۇلۇمى، يەنە بىر ياندا شاڭجاڭنىڭ پەسكەشلەرچە ئىپپىتىگە تاجاۋۇز قىلىش نىيتى ئېلىپ كەلگەن ۋەھىمىدىن ئىبارەت ئىككى نائەھلىنىڭ ئارىسىداقىيىن- قىستاقتا قېلىپ، تېخى ئوتتۇز ياشقىمۇ كىرمىگەن گۈلئايشەم نىمجان بولۇپ قالدى. ئابلەتنىڭ مۇشۇ ھالىغا قاراپ ئۇنىڭغا ئىشەنچ قىلالمىغان گۈلئايشەم ئەينەن ئەھۋالنى ئېيتىپ ئۇنىڭدەك ئەردىن پاناھلىق ئىزلەشنى راۋا كۆرمىدى،ئۆزى دۇچار بولىۋاتقان ئاشۇ كۆڭۈلسىز-لىكلەرگە ئۇنىڭدەك ئەردىن خۇشاللىق تېپىشقا كۆزى يەتمىدى.مۇشۇنداق كېتىۋەرسە،ھامان بىر كۈنى ئابلەتنىڭ ئىپلاس قولىدا رەسۋا بولىدىغانلىقنى جەزملەشتۈرگەن گۈلئايشەم بۇ قېتىم قەتئىي ئاجرىشىش نىيتىگە كەلدى.

كەچ كۈزنىڭ غۇر-غۇر شاملى يازنىڭ پىژغىرىم ئىسسىقلىرىنى،تىنجىق ھاۋاسىنى ئاللاقاياقلارغا ئۇچۇرۇپ، قەھرىتان قىش پەسلىنى چىللىماقتا. خېلى كۈنلەردىن بىرى چىقىۋاتقان سوغۇق شامال بوۋكۈن ئاخشام تېخىمۇ كۈچىيىپ، نەلەردىندۇر قارا بۇلۇتلارنى ئەگەشتۈرۈپ كېلىشى بىلەن تەڭ قەھرىگە كېلىپ ھەيۋە بىلەن گۈلدۈرلىگەن،سۈرلۈك قاراڭغۇسى پۈتۈن تەبىئەتنى يۇتىۋالغان ئاسماندىن قار ئارلاش يامغۇر يېغىشقا باشلىدى. گۈلئايشەم يوتقىنىدىن يېرىم سۇغۇرۇلۇپ، ياستۇقىنىڭ تۈۋىدىكى ئۆينىڭ تۈۋرىكىگە ئورۇنلاشتۇرۇلغان ئۇچۇرگۈچ يېپىنى تېپىپ لامپىنى يورۇتتى، يېنىدا تاتلىق ئۇخلاۋاتقان ئىككى ئوغلىنىڭ توڭۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن يوتقانلىرىنى قايتا تۈزەشتۈرۈپ، قوللىرىنى ئىچىگە سالدى،پۇتلىرىنى يۆگىدى، يوتقان يانلىرىنى ئىچىگە باسۇرۇپ قويدى. خېلىدىن بىرى گۈلئايشەمنىڭ تۇرمۇشىدىكى ئازابچىلىقلاردىن تامقى ئازلاپ قالدى، ئۇيقۇسى قاچتى. ھەتتا بەزى كۈنلىرى ئاغزىغا بىر بۇردا نان سالماي كەچ قىلسا، كېچىللىرى كىرپىك قاقمايمۇ تاڭ ئاتقۇزىدىغان بولۇۋالدى.مانا ھازىرمۇ تۈن يېرىم بولاي دېدى، ئوخشاشلا ئويچان كۆزىدە تېخچە ئۇيقۇ يوق.ئۇدا نەچچە كۈندىكى ئۇيقۇسىز-لىق،كۈندۈزدىكى خاپىلىق ۋە ماغدۇرسىزلىق تۈپەيلى گۈلئايشەمنىڭ پۈتۈن بەدىنى خۇددى ئۇرۇپ چېقىۋەتكەندەك سىرقىراپ ئاغرىيتتى، ئۇيان-بۇيان ئۆرۈلەتتى.كاللىسىدا گادىرماچ خىياللار توختىماي چۆگىلەيتتى. باللارنىڭ يېنىدا بەھوزۇر ئۇخلاۋاتقان ئابلەتنىڭ ھاۋانىڭ گۈلدۈرلىشى بىلەن بەسلىشىپ تارتىقان خورەك ئاۋازى گۈلئايشەمنىڭ خىيالىنى بۆلدى ۋە بىردىنلا ئابلەت بىلەن توي قىلىشنىڭ ئالدى-كەينىدىكى غەمسىز، خۇشال كۈنلەر كىنو لېنتىسىدەك ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدىن ئۆتۈشكە باشلىدى .

تەبىئەت يېشىللىققا تولغان،جىگدىلەر پۇراق بولغان ئاشۇ كۈنى ئاتا-ئانىسىدىن كىچىك قالغان، يىگىرمە بەش ياشلارنىڭ قارىسىنى ئېلىپمۇ، ئېگە-چاقىسىز سانىلىپ،تېخىچە بويتاق

يۈرگەن ئابلەت سەمتاخۇننىڭ ئاتىدارچىلىق قىلىشى بىلەن ئۇنىڭ ئات ھارۋىسىغا ئولتۇرۇپ، گۈلئايشەملەرنىڭ ئۆيىگە ئەلچىلىككە كەلگەن ئىدى.سەمتاخۇن بىلەن گۈلئايشەمنىڭ دادىسى بۇنىڭدىن ئون يىل بۇرۇن ناھىيىنىڭ غول ئۆستەڭنى چېپىش جەريانىدىكى بىر ئايلىق ھاشاردا تونۇشۇپ،يېقىن بۇرادەرلەردىن بولۇپ قالغانلار ئىدى.شۇندىن بىرى سەمتاخۇن گۈلئايشەملەرنىڭكىگە پات-پات كىلىپ تۇرغان،ئۇنىڭ تۈز-تاماقلىرىغىمۇ ئېغىز تەككەن ئىدى.بۇ قېتىم سەمتاخۇننىڭ بىر يىگىتنى باشلاپ كەلگەنلىدىن باشقىچە تۇيغۇدا بولۇپ،گەپ باشلانغۇچە قۇلقىنى دىڭ تۇتۇپ، ئۆي بىلەن ھويلىنىڭ ئارلىقىدا قاتىراپ يۈرگەن گۈلئايشەم بېشىغا بادام دوپپا،ئۇچىسىغا كانۋاي كۆينەك كەيگەن،ئاق پىشماق،ئېگىز بويى،چىرايىدىن بىر خىل سەممىلىك ، قورنۇش ، خېجىللىق ئەكىس ئىتىپ تۇرىدىغان ئابلەتنى چاي قويغۇچە يەر تېگىدىن قاراپلا ياقتۇرۇپ قالغان،ئۆيىنىڭ دەرىزىسىدىن ماراپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا زەن سالغان،دادىسى رەھمەتلىك بىلەن دېيىشكەن گەپلىرىنىمۇ ئوغۇرلۇقچە ئاڭلىغان ئىدى .

......

— ھە بالام ، ئاتا-ئاناڭ سالامەت تۇرغاندۇ ؟

— مېنىڭ ئاتا-ئانام يوق،ئۇلار بۇرۇنلا ...

......

يېتىمچىلىكنىڭ دەردىنى كۆپ تارتقان ئابلەت گۈلئايشەمنىڭ دادىسىغا گېپىنىڭ ئاخىرىنى دېيەلمەي، قوللىرىدا يۈزىنى قاماللاپ بۇقۇلداپ يىغلاپ كەتكەن ئىدى. ئابلەتنىڭ بۇ ھالىتى — بۇدرۇق پاقلاندەك شوخ، بوۋاقتەك غەمسىز،تولۇن ئايدەك تولغان، ئاقكۆڭۈل، دەرىزە تۈۋىدە،ئويناق كۆزلىرىدە ئوغۇرلىقچە قاراۋاتقان گۈلئايشەمنىڭ ھېسداشلىقىنى قوزغىغان،كۆڭلىنى ئېرىتكەن، يۈرەك تارىنى چەككەن،قەلبىنى لەرزىگە سالغان ئىدى...بىراق دادىسى رەھمەتلىكنىڭ « ئابلەت دېگەن ئۇ بالا ئۆزى يامان ئەمەستەك قىلغان بىلەن ئۇمۇ ساڭا ئوخشاش يېتىم ئىكەن، ئۆيىمۇ يىراقكەن...» دەپ تۇسۇشلىرى گۈلئايشەمنى تەلتۆكۈس نىيىتىدىن ياندۇرالمىغان، ھەتتا دادىسى رەھمەتلىكنىڭ قوينىڭ قوزىسىدەك يۇۋاش ئابلەتنى«يېتىم»دەپ ئاتىشى ئانىسىدىن كىچىك قالغان گۈلئايشەمنىڭ قولىقىغا سەت ئاڭلانغان، كۆڭلىگە كەلگەن ئىدى.

شۇنىڭدىن كېيىن گۈلئايشەم كۆلدىن سۇ ئەكىرىشنى باھانە قىلىپ، ئۆيدىن چىقىپ ئابلەتنىڭ يولىغا قاراپ، ئۇنى زارقىپ كۈتىدىغان بولۇۋالغان. قىپقىزىل مەڭزىدە يۇلتۇزدەك زىناق پەيدا قىلىپ، باھار تەپتىدە ئېچىلغان قىزىل گۈلدەك دائىم كۈلۈپلا تۇرىدىغان گۈلئايشەمنىڭ ئۇتلۇق تەبەسسۇمىنى زادىلا ئېسىدىن چىقىرالمىغان ئابلەت باشتا گۈلئايشەمنىڭ دادىسىنىڭ كەلمەسلىك توغرىسىدا نەسھەت قىلىپ يالۋۇرىشىگە، كېيىن خاپا بولۇپ ھەيدەپ-قوغلاشلىرىغا ئۇچراپمۇ بولدى قىلمىغان ئىدى.بۇ ھالنى كۆرۈپ گۈلئايشەمدىن ئەنسىرەپلا يۈرگەن دادىسى بىر

كۆنى كەچلىك تاماقتىن كېيىن بۇ ئىش توغرىسىدا ئېغىز ئېچىشقا مەجبۇر بولغان ئىدى.ــ بالام، ئاناڭ رەھمەتلىك بولسىدى، ماڭا بۇنچە خىجىلچىلىقمۇ بولماس ئىدى، ــ دەپ گەپ باشلىدى ئۇ لۆممىدە ياش تولغان كۆزلىرىنى گۈلئايشەمگە تىكىپ، ــ ساڭا يامان ئۆگىنىپ قاپتىمەن، كۆزۈمدىرەك تۇرساڭمىكىن،قوشنىمىز داۋۇتاخۇننىڭ بالىسى...

ــ ئاشۇ تۇراقىما! ــ دېدى شۇئان رەڭگى ئۆڭگەن گۈلئايشەم دادىسىنىڭ گېپىنى بۆلۈپ،ــ ئۇنىڭ بىلەن خوشۇم يوق، ئادەمگە كۆزىنى پارقىتىپ قاراشنىلا بىلىدۇ ئۇ گومۇش ! ...

گۈلئايشەمنى گەپكە كىرگۈزۈشكە ئامالسىز قالغان، ئۇنىڭ يوق يەپ قويۇشىدىن،كۆزىدىن ئۇچۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرىگەن رەھمەتلىك دادىسى نومۇسىنى قايرىپ قويۇپ، كۆزدە باللارنىڭ بېشىنى چېتىپ قويساق دەپ تۇداخۇننىڭ ئۆيىگە كىرگەن،ھەتتا ئۇلارنىڭ توي چېيى ئۈچۈن ئېلىپ كىرگەن پاقلىنى بىلەن نەچچە قۇر كېيىملىك رەختلىرىنىمۇ قوبۇل قىلىپ بولغان ئىدى. ئاشۇ چاغلاردىكى ئىشلار گۈلئايشەمنىڭ تۇنۇگۇنكىدەكلا ئېسىدە.تۇرداخۇنلارنىڭ توي چېيى بەرگىنىگىمۇ، ئابلەتنىڭ بۇ مەھەلىگە ئاياغ باسمىغىنىغىمۇ مانا نەخ بىر ئاي بولدى. كۆز ئايلىرىنىڭ يېقىنلاپ كېلىۋاتقانلىقىدىن جىددىيلەشكەن گۈلئايشەمنىڭ بۇ سۇ توشۇش بىلەنلا كەچ قىلىۋاتقان سەككىزىنچى كۈنى.ئۇ كۈنمۇ دەل كۈندىكىگە ئوخشاش گۈلئايشەم ئۆيىدىن ئانچە يىراق بولمىغان كۆلدىن ئەڭ ئاخىرقى قېتىملىق سۇنى ئېلىپ، پات-پات كەينىگە قاراپ قويۇپ،ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە دەرۋازا ئالدىغا كېلىپ ئەپكەشنى يەرگە قويدى.ئارقىغا ئۆرۈلۈپ،سىغىنىش ئوتى چاراسلاپ كۆيۈۋاتقان ئاتەش كۆزلىرىدە كۆل تەرەپكە يەنە بىر قېتىم بىچارىلەرچە تەلمۈرگەن گۈلئايشەم تۇنۇشسىز يول،تۇن پەردىسى ئەمدىلا يېيىلىشقا باشلىغان ئاسمانغا قاراپ ئېغىر خۇرسىندى.

ــ توخۇ يۈرەك، دادامدەك بىر قېرىدىن قورقۇپ، كەلمەسسەنمۇ زادى ، ــ ئۆز-ئۆزگە پىچىرلىدى ئۇ ۋە بىردىنلا بېشىنى تىز-تىز بۇراپ، ئويناق كۆزلىرىدە ئەتراپنى بىر قۇر كۆزەتكەندىن كېيىن، ئېلىپ كەلگەن سۇنى دەرۋازا ئالدىدىكى سۆگەتلىككە تۆكۈپ،قۇرۇق چېلەك ئىلىنغان ئەپكەشنى دۈلىسىغا ئېلىپ،ئۈمۈتۋارلىق ئىچىدە يەنە كۆل تەرەپكە ماڭدى.قوياش پاتماستىنلا

كۆكتە پەيدا بولغان تولۇن ئاي گوگۇمغا ئىمكان بەرمەي، گۈلئايشەم ئۈچۈن سۈت رەڭ نۇرنى چاچماقتا. كۆل بويىغا كېلىپ يەنە ئۈمۈدسىزلەنگەن گۈلئايشەم چېلەككە سۇ ئېلىپ ئەمدى كۆتۈرۈشكىلا سۇ يۈزىدە ئۆزى زارقىپ كۈتكەن كۆلەڭگە توساتتىن داۋالغۇدى،جىددىيلەشكەن گۈلئايشەمنىڭ قولىدىن ئىختىيارسىز ئاجرىغان چېلەكتىكى سۇ تۆكۈلۈپ كەتتى ۋە كۆلگە چۈشۈپ-چىقىشتىكى ئاياغ ئىزىدىن ھاسىل بولغان پەلەمپەيىنىڭ تېيىلغاق بولۇشى بىلەن تەڭ سىرىلىپ كۆل لېۋىگە چۈشۈپ قالغان گۈلئايشەم شۇئان خىجىللىق قاپلىغان كۆزىنى قولىدا توسۇپ، جايىدىلا تۈگۈلۈپ ئولتۇرۇۋالدى،ئەمما ئارقىغا ئۆرۈلۈشكە جۈرئەت قىلالمىدى.

ــ گۈلئايشەم،ئېھتىيات قىلىڭ ! ــ دېدى ئابلەت ۋە دەرھال ئەپكەشنى كۆل ئىچىگە تاشلاپ، بارا-بارا چوڭكۈپ لىق سۇ تولغان چېلەكنى خۇددى بىلىق ئىلىنغان قارماقنى تارتقاندەك چەبدەسلىك بىلەن لىككىدە كۆل دامبىسىغا ئالدى.ئابلەتنىڭ تۇنجى قېتىم ئۆزىنىڭ ئىسمىنى ئاتاپ بۇنداق چاقىرشى ــ گۈلئايشەمنىڭ نازۇك قەلبىدە تاتلىق سىزىم،مۇھەببەتلىك ھېسلار-نى پەيدا قىلىپ، ھاياجان ئىلكىدە پارتلاشقا ئاران تۇرغان ئىشىق پىلتىسىگە ئوت ياقتى.

ــ قولىڭىزنى بېرىڭ، سىزنى تارتىۋالاي، ــ دېدى ئابلەت كۆل دامبىسىدىن تۆۋەنگىرەك چۈشۈپ،تېخىچە جايىدا تۇڭگۈلۈپ ئولتۇرغان گۈلئايشەمگە قاراپ قولىنى سوزۇپ .

ــ ئۆزۈم چىقالايمەن،ــ شۇنداق دەپ يامىشىپ چىقىش ئۈچۈن قولىنى ئۇزىتىشىغلا يەنەكۆل ئىچىگە سىرىلىپ كېتىۋاتقان گۈلئايشەمنىڭ قولىنى ئابلەت چاققانلىق بىلەن كاپپىدە تۇتۇۋالدى . گۈلئايشەمنىڭ پاختىدەك يۇمشاق ئالقانلىرىدىن تارقىغان ئوتلۇق ھارارەت ھاسىل قىلغان غايىۋانە كۈچنىڭ قۇدرىتىدە ئابلەت ئۇنى لىككىدە كۆتۈرۈپ كۆل دامبىسىغا ئېلىپ چىقتى ۋە تېپچەكلىسمۇ يەرگە قويغۇسى كەلمىدى.ئۇنىڭغا ئوتلۇق كۆزى بىلەن زەن سالدى.قوينىدىكى ئېگىز بوي،بەدەن تېرىللىرى قاردەك ئاق،بىر جۈپ كۆكسى ئەتلەس كۆڭلەكىدىن ئىككى دانە سىلىق ئالمىدەك كۆتۈرۈلگەن،ھېلال ئايدەك چىرايلىق قاشلىرىنىڭ،تەكشى قويۇلغان مەجنۇنتالدەك قويۇق كىرپىكلىرىنىڭ ئاستىدىكى شەھلا كۆزلىرى تولۇن ئاينىڭ سۈت رەڭ نۇردا پارلىغان ئاشۇ كۆل سۈيىدەك تىنىق ھەم پاكىز گۈلئايشەم ئابلەتنىڭ يۈرەك-باغرىنى ئېرىتىۋەتتى. بېلىقتەك پىلتىڭلىغان گۈلئايشەم ئۇنىڭ قوينىدىن يۇلغۇنۇپ چىقىپ، ئالدىغا چۈشۈپ قالغان ئۇزۇن ھەم توم ئىككى تال ئۆرمە چېچىنى ئەپچىل ھەركىتى بىلەن مۈرىسىدىن ئارقىسىغا تاشلاپ،سۇ توشقۇزۇلغان چېلەكنى ئەپكەشكە ئىلىپ ئۆيىگە قاراپ ماڭدى.

ــ توختاپ تۇرۇڭ،سىزگە گېپىم بولغاچ ھاشاردىن قېچىپ كەلگەن ئىدىم...

ئابلەتنىڭ تىترەڭگۈ ئاۋازى بىلەن چاقىرىشى ــ گۈلئايشەمنىڭ ھۇجۇدىنى لەرزىگە سالدى، ئارقىغا يېنىپ ئابلەت بىلەن شۇنداق ئوتتەك پاراڭلاشقۇسى،بۆرىنىڭكىدەك كەڭ گۆرەنلىرىگە بېشىنى قويۇپ قۇچىقىدا ئولتۇرغۇسى،ھەتتا قىزلىق شەرم-ھايا ئۇنى توسۇپ تۇرمىغان بولسا شاۋقۇنلاپ تۇرغان مۇھەببەتلىك ھېس-ھاياجانلىرىنى جىنەستىدەك شېرىن لەۋلىرى بىلەن ئابلەتنىڭ يۈرىكىگە قۇيۇۋەتكۈسى بار ئىدى.

ــ ئەتە قوناقلىققا ئوتقا چىقىمەن،ــ ئەمدىلا ئون قەدەمچە ئۇزۇغان گۈلئايشەم ئارقىغا خۇش تەبەسسۇم بىلەن قىيا بۇرۇلۇپ شۇنداق دەپلا يەنە يولىغا راۋان بولدى. چىرايلىق ئۆرۈۋالغان قاپقارا سۇمبۇل چاچلىرى ھەر چامدىشىدا ئىنچىكە بېلىنىڭ تولغىنىشىغا ماسلىشىپ تەۋرىنىپ مېڭىۋاتقان گۈلئايشەم خۇددى ئابلەتنىڭ يۈركىنى ئەپكەشكە ئىلىپ كېتىۋاتقاندەك، ئۇ قانچە يىراقلاشقانسېرى ئۇنىڭغا تەلمۈرگەن ئوتلۇق كۆزلىرى شۇنچە غۇۋالىشىپ، تىنىدىن ئاجرىغان روھى گۈلئايشەمگە

ئەگىشىپ كېتىپ بارغان ئابلەت بۇتتەك داڭ قېتىپ قالغان، گۈلئايشەممۇ ئابلەت ھېلىلا كېلىپ ئىشىكنى چىكىدىغاندەك، دەرىزىدىن ماراۋاتقاندەك تۇيغىدا بولۇپ، ياستۇقتىن بېشىنى كۆتۈرۈپ ئىشىك- دەرىزىلەرگە يات - يات خۇمالاشقان كۆزلىرىنى تىككەن، ھەتتا ئابلەت ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە تۇرۇپ « گۈلئايشەم » دەپ چاقىرۋاتقاندەك زاھىر بولۇپ،كۆزلىرىنى ئېچىشقىمۇ جۈرئەت قىلالمىغان، خىجىللىقتىن يۈزلىرى قىزىرىپ كەتكەن ئىدى.

ۋوجۇدىنى چىرمىۋالغان شىرىن تۇيغۇ، تاتلىق سىزىم گۈلئايشەمنى شۇ ئاخشىمى ئۇخلاتماي تۈننى تاڭغا ئۇلاشتۇرغان ئىدى ... مانا شۇنداق قىلىپ، گۈلئايشەم دادىسى رەھمەتلىكنىڭ توسۇشلىرىغا پەرۋا قىلماي، ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئابلەت بىلەن قېچىشىپ كەتكەن،ھەتتا دادىسى رەھمەتلىكمۇ ئۇنىڭ بۇ ئىشىدىن يۈرۈتتا بېشىنى كۆتۈرەلمەي، ئىزا-ئاھانەت دەستىدىن كېسەلمەن بولۇپ،ئۆرە بولالمايلا كۆز يۇمغان ئىدى. گۈلئايشەم بىر يوقسۇل، يېتىم بىلەن ئۆي تۇتقان بولسىمۇ،ئۆزىنى بەختلىك،تەلەيلىك ھېسابلاپ يۈرگەن ۋە ئارقا-ئارقىدىن بۇ دۇنياغاكۆز ئاچقان ئىككى ئوغلى يېتىمچىلىكتە چوڭ بولغان ئەر-ئايال ئىككىسىنى ئالەمچە خۇشاللىققا چۆمدۈرگەن ئىدى.

كېيىنكى كۈنلەردە توپىغا مىلىنىپ، ئېتىزلاردائىشلىدى. قىغ-شالتاققا مىلىنىپ چارۋا باقتى. تۆت تېمىدىن شامال ئۆتۈشۈپ تۇردىغان كونا ئۆينى يېڭىلىدى ، گېلەم سالدى ، تىراكتۇر ئالدى... شۇنداق قىلىپ گۈلئايشەمنىڭ تىرشچانلىقى بىلەن ئابلەت مەھەللىدىكى «بېيىش ئۈلگىسى» بولۇپ كۆزگە كۆرۈندى. مەھەللىدىكىلەرنىڭ ئىتراپ قىلىشىغا،ھۆرمىتىگە ئىرىشكەن ئابلەت شۇ يىلى بۇ كەنتنىڭ سېكرېتارلىقىغا سايلاندى.«مانتا كۆرمىگەن قەلەندەر قاسقانغا دۈم چۈشۈپتۇ» دېگەندەك ئۇ سېكرېتار بولۇپ، بارا-بارا ئۆزىنىڭ ئەسلىنى ئۇنتۇپ ، ئاستا-ئاستا خوتۇن-باللىرى بىلەن كارى بولمايدىغان،باشقىلارنى كۆزگە ئىلمايدىغان بولۇۋالدى. ساشاڭجاڭغا يولۇققاندىن بىرى ئۇنىڭغا «ھەل قىلىش» جىنى چاپلىشىپ، ئادەم قېلىپىدىن چىقىپ، ھازىرقىدەك ئەھۋالغا كېلىپ قالغان ئىدى. تورۇسقا قاراپ ياتقان گۈلئايشەم بىردىنلا بېشىنى بۇراپ، ئاچچىق ئەسلىملەرگە تولۇپ نەملەشكەن كۆزلىرىنى ئابلەتقا ئاغدۇرۇپ، ئۆز-ئۆزىگە سوئال قويۇشقا باشلىدى. ئۇ راستىنلا ئاشۇ شىرىن ئەسلىملەرنى ئۇنتۇپ كەتكەندىمۇ؟ ئۇ مېنى كەمپۈتنىڭ شۆپكىنى، قوغۇننىڭ شاپىقىنى تاشلىغاندەك شۇنچە ئاسان خىيالىدىن سۈپۈرۈپ تاشلىغاندىمۇ ؟ ياق، ياق! ئۇ ئۇنۇتمىدى، ئۇ ئېزىپ كېتىۋاتىدۇ، ئاشۇ ساشاڭجاڭ دېگەن ئادەم ئۇنى ئازدۇرۇۋاتىدۇ، ئۇ ھامان بىر كۈنى مېنى ئىزلەپ بارىدۇ، ئاۋالقىدەكلا سېغىنىدۇ، ئاشۇ كۆل بويىدىكىدەك يەنە مېنى قايتا ئوتلۇق باغرىغا باسىدۇ، ئاشۇ ئۆستەڭ بويىدىكىدەك يەنە مېنى ئوتلۇق مېھرى بىلەن سەۋدايىلارچە سۆيىدۇ...شۇلارنى خىيال قىلىپ ئۆمۈدۋار ھېسلارغا چۆمگەن گۈلئايشەم ئورنىدىن تۇرۇپ، كەچ كۈز سەھىرىنىڭ سوغىقىدا تۈگۈ-لۈپ يېتىۋالغان ئابلەتنىڭ

يوتقانلىرىنى تۈزەشتۈرۈپ يۆگىدى، ئۇنىڭ بېشىدا بىر ھازا تۇرۇپ، قاش-كۆزلىرىگە ئۇزاق زەن سېلىپ،مىسكىنلىك تۆكۈلۈپ تۇردىغان كۆزلىرىگە ياش ئالدى.

ئاھ،خۇدا! ئالدىڭدا نېمە گۇناھىم بار بولغۇيتى،مېنى مۇشۇنداق ئازاپ-ئوقۇبەتكە دۇچار قىلغۇدەك! ئاھ، كېرەملىرى كەڭ،قۇدرىتى ئۇلۇغ ئاللا! مۇشۇ تاپتا ئابلەتنى ئۇيقۇدىن بۇرۇنقى نامرات، ساددا، ئاقكۆڭۈل ھالىتىدە ئويغاتساڭ نەقەدەر ياخشى بولاتتى- .ھە! ئەگەر شۇنداق بولسا،يەنە بىر نۆۋەت ئېتىزلاردا توپا-تۇمانغا بۇلغۇنۇشقا، قوتانلاردا قىغ-شالتاققا مىلىنىشقا رازى بولار ئىدىم. مەن ھازىر كېتىمەن دەۋاتىمەن،بىراق نەگىمۇ بارارمەن؟ مانا دادامنىڭ ئۇ ئالەمگە كەتكىنىگە كۆزنى يۇمۇپ-ئاچقۇچە يەتتە يىل بولۇپ كەتتى. ھازىر مېنىڭ بارسام بېشىمنى سىلاپ، ئەھۋالىمنى تىڭشايدىغان داداممۇ يوق. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئابلەتقا ئىشەنچە قىلىپ دادامدىن قالغان يەر-زېمىننى سېتىپمۇ بولدۇم. بارلىقىمنى ئاتاپ،كەلگۈسىدە نى-نى ئارزۇ-ئارمانلارنى كۈتۈپ تەگكەن ئېرىمدىن ئىرشكەن كۈنۈم مۇشۇ تۇرسا،يۇرتۇمنى ھەتتا بېچارە دادامنىمۇ يالغۇز تاشلاپ، يۈزۈمنى داپتەك قىلىپ قېچىپ كەتكەن مەندەك بىر باللىق ئايال قوشنىلارنىڭ ئۆيىدە قانچە ئۇزۇن تۇرالىسۇن؟ نېمىلا بولمىسۇن، قانداق قىيىنچىلىققا ئۇچۇرىشىمدىن قەتئىينەزەر ئۆزۈمنىڭ ئىززىتىنى، ئادىمىلىكىنى قوغداپ قېلىش ئۈچۈن بولسىمۇ مەن بۇ قېتىم قەتئىي كەتمىسەم بولمايدۇ! مۇشۇلارنى خىيال قىلىپ يۈرىكى لەختە بولغان گۈلئايشەم بىردىنلا ئىچى-ئىچىدىن ئۆرتەپ فونتاندەك ئېتىلىپ چىقىۋاتقان يىغىدىن ئۆزىنى توختىتالماي، قولىدا ئاغزىنى ئەتكىنىچە ھويلىغا چىقتى. كېچىچە چۈشكەن يېرىگە ئىز قالدۇرۇپ پاسىلداپ ھەيۋە بىلەن توختىماي ياققان يامغۇر ھازىر خېلى پەسكويغا چۈشۈپ سىم-سىم ياغماقتا. گۈلئايشەم ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كېلىپ، ئىككى قولىدا يۈزىنى قاماللاپ بۇقۇلداپ يىغلاپ،ئازاپ ئوتىدا پۇچىلىنىپ ئېچىشقان يۈرىكىنى يامغۇرغا سالدى.بۇگۈنكى بۇ سىم-سىم يامغۇر بىردەمدىلا ئۇنىڭ پۈتكۈل بەدىنىنى چىلىق-چىلىق ھۆل قىلغان بىلەن ئىلگىرىكى ئاشۇ يوقلاڭ يامغۇرلاردا دالدا قىلىپ تۇرغانچىلىكمۇ سىزىم ھاسىل قىلالمىدى، ھەتتا گۈلئايشەمنىڭ كۆيۈشۈپ كەتكەن يۈرىكىنى ئازراق بولسىمۇ سەگىتەلمىدى.ئۇ ئاشۇ چاغلاردىكىدەك سىم-سىم يامغۇرنىڭ يېغىشىنى،لەپ- لەپ قارلارنىڭ چۈشۈشىنى ئۇزۇندىن بېرى تىلىگەن،خۇيمۇ سېغىنغان ئىدى. قار ياكى يامغۇر ياغسىلا ئاشۇ چاغلاردىكى گۈزەل ئەسلىملەرنى،يەنى توساتتىن شارقىراپ ياققان يامغۇردا ئابلەت بىلەن ئىككىسىنىڭ ئېتىزلىقتىن قول تۇتۇشۇپ،ئوغۇت خالتىسىنى دالدا قىلىشىپ ئۆيگە يۈگۈرۈشۈپ كىرگەن ۋاقىتلىرىنى،قار ياققان ۋاقىتلاردا ئابلەتنىڭ قولىنى تۇتۇپ شۇنچىلىك خاتىرجەم ھالدا شوتىغا يامىشىپ ئۆگزىگە چىققان، سۈپۈرگەن قارلىرىنى ئابلەتنىڭ تىشاڭ بىلەن ئارقا تەرەپكە تاشلىغان، شۇ جەريانلاردا ئەركىلىشىپ ئاپپاق قار ئۈستىدە پومداقلىشىپ ئوينىغان چاغلىرىنى يادىغا ئېلىپ روھى كۆتۈرۈلۈپ، ھوجۇدىنى بەخت تۇيغۇسى قاپلاپ، ۋاقىت ئارقىغا يېنىپ ئاشۇ چاغلارغا قايتىپ

قالغاندەك شۇنچىلىك تاتلىق ھاياجانلىق ھېسلارغا چۈمۈلەتتى. يېزىنچە بىر تامچىمۇ ياغماي بەكمۇ سېغىندۇرۇپ تەستە ياققان بۇ سىم-سىم يامغۇر ھازىر ئەكسىچە ئۇنى ئەلەملىك نىدا قىلدۇردى.

ھە...ي، ئاشۇ چاغلاردا بەختىنىڭ يالقۇنلۇق ھارارىتىدە ئېرىگەن يۈرۈگۈم شۇ سۆيۈملۈك يامغۇر تامچىللىرىغا قوشۇلۇپ، ئاشىق-مەشۇقلارنىڭ گۈزەل ئەسلىملەرنى قالدۇرۇشى ئۈچۈنلا ئاسماندىن مىننەت-تاماسىز، سۈر-ھەيۋىسىز،غەمسىز تامچىسا ۋە ياكى پاكلىقنىڭ سىمۋۇلى سۈپىتىدە مەڭگۈ ئاشۇ ئاپپاق قارغا كۆمۈلۈپ، ھوجۇدۇمنى چىرمىغان ئاشۇ بەختىنى قۇچاقلاپ بىردىنلا توڭلاپ كەتكەن بولسام شۇندىلا بۇ نازۇك كۆڭلۈم مۇشۇ ئازاپ-ئوقۇبەتلەرنى، دەرت-پىغانلارنى سەزمەس بولارمىدى، ھە ! ؟

يامغۇردا بىر ھازا تۇرۇپ ، ئىچ-ئىچىگە ئۆتۈشۈپ كەتكەن سوغۇق دەستىدىن پۈتۈن بەدىنى لاغىلداپ تىترىگەن گۈلئايشەم يامغۇر سۈيى تامچىپ تۇرغان چاچلىرىنى، كىيىم-كېچەكلىرىنى سىقتى، مىسكىنلىككە تولۇپ ئېغىرلاشقان ھوجۇدىنى تەستە كۆتۈرۈپ تۇرغان جانسىز پۇتلىرىنى سۆرەپ ئاستا ئۆيگە كىردى.گۈلئايشەم بىردە لايدەك ئۇخلاۋاتقان ئابلەتكە،بىردە بىر-بىرىگە چاپلىشىپ ياتقان ئوماق بالىللىرىغا كۆز تىكىنىچە تامغا يۆلىنىپ بىر ھازا روھسىز ئولتۇردى. مانا خورازنىڭ چىللىشى بىلەن تەڭ تاڭ نۇرىدا بۇ ئۆي ئىچى سۇس يورۇشقا باشلىدى.

ئارىدىن بىر ھەپتىچە ۋاقىت ئۆتتى . گۈلئايشەم ئابلەتنىڭ باشتا سۈر-ھەيۋە قىلىشى ، كېيىن ئالداپ يالۋۇرىشلىرىگە،ئېسلىپ تىزلىنىشلىرىغا قارماي، ئەمدىلا مەكتەپ يېشىغا توشقان چوڭ ئوغلى نۇردۇن ئابلەتقا ، كېچىك ئوغلى زوردۇن ئۆزىگە قالدىغان بولۇپ ئاجراشتى. شۇ كۈنى گۈلئايشەم ئۆزى ئون نەچچە يىل ئەجىر قىلىپ،جان كۆيدۈرۈپ تۇتقان ئۆيگە قايتىپ كېلىپلا ھويلا-ئاراملارغا ئۇزۇن زەن سېلىپ كۆزىگە ئىسسىق ياش ئالدى.ئۆيلەرنى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم تازلاپ، تۈزەشتۈرۈش جەريانىدا ئۆز قولى قىلغان يوتقان-كۆرپىللىرىگە، ئائىلە جابدۇقلىرىغا، تۆشۈك سەرەمجانلىرىغا قىيالماي،مېھرى بىلەن سىلاپ-سۈرتۈپ رەتلىدى. ئابلەت بىلەن چوڭ ئوغلىنىڭ قىشلىق،يازلىق كىيىم-كېچەكلىرىنى تاراملاپ ئېقىپ تۇرغان كۆز-ياشلىرى قوشۇلغان سۇدا پاكىز يۇيۇپ دەزماللاپ ، ئىككى بوغچىغا ئايرىم-ئايرىم رەتلىك قاتلاپ چىگىپ جايلاشتۇردى . گۈلئايشەمنى كۆرسە مەرەپ، سۈۋۈنۈپ كېتىدىغان قوي، كالىللىرىنىڭ قوتىنىغا كىرىپ ئاخىرقى قېتىم چۆپ-سامان سېلىپ، يۈڭلىرىنى سىلاپ تۇرۇپ خوشلۇشۇپ،ئىككى ئوغلىنى يېتىلەپ دەرۋازىدىن چىقتى.

ـــ كەتمىسەڭ بولاتتى خوتۇن،ـــ دېدى خېلىلا سالپىيىپ ياۋاشلاپ قالغان،دەرۋازىسى ئالدىدىكى ئېرىقنىڭ دامبىسىدا بۇرنىنى تاتلاپ ئولتۇرغان ئابلەت.

ــ كەنتنىڭ ئىشىدىن قول ئۈزۈك ، ساشاڭجاڭ بىلەن ئالاقە قىلماڭ دېسەم گېپىمگە

كىرىمىدىڭىز شۇ، ــ دېدى كۆز ياشلىرى مارجاندەك تۆكۈلۈپ تۇرغان گۈلئايشەم.

ــ بۇندىن كېيىن ساشاڭجاڭ كەلگەندە تاماق ئەتمىسەڭغۇ بولا،كەتمىگىن جېنىم خوتۇن بولامدۇ؟ــ يالۋۇرۇشكە باشلىدى ئورنىدىن قوزغۇلۇپ گۈلئايشەمنىڭ بىلىكىدىن تۇتۇۋالغان ئابلەت بىچارىلىك ئالامىتى ئەكس ئەتكەن كۆزلىرىنى ئۇنىڭغا تىكىپ، ــ بۇنداق قىلما، يۇر،ئۆيگە كىرىپ كېتەيلى، بۇندىن كېيىن سېنى ھەرگىز ئۇرمايمەن،كەتمىگىن...

ــ مەنمۇ كۆپ ئويلاندىم، ئەڭ ياخشىسى ئىككىمىزنىڭ ئاجرىشىپ كەتكىنىمىز تۈزۈككەن، رىزقىمىز مۇشۇنچىلىك قوشۇلغان ئوخشايدۇ بىزنىڭ. ھە راست، ئىككى لىگەن چۆچۈرە تۈگۈپ قويدۇم،قايىنتىپ يەسىز. قىش كېلىۋاتىدۇ، قېلىنراق كىيىنىپ، قورسىقىڭىزغا ئوبدانراق يەپ يۈرۈڭ...ــ مۇشۇلارنى دەۋېتىپ ئىچ ئىچىدىن قايسىلىپ كېلىۋاتقان يىغىسىنى توختىتالمىغان گۈلئايشەم بۇقۇلداپ ياش تۆككىنىچە بوغچىسىنى قولىغا ئالدى.

ــ ئۇنداق بولسا ئاز بولسىمۇ ماۋۇنى يېنىڭغا سېلىپ قوي،يولدا خىراجەت قىلارسەن،ــ دېدى كۆز قارچۇغى نەملىشىپ قالغان ئابلەت سۇس تىترەۋاتقان لەۋلىرىنى مىدىرلىتىپ.

ــ خوش ئەمسە ،نۇردۇنغا ئوبدان قاراڭ،ئۆزىڭىزنى ئاسراڭ...

ــ قىيلىنىپ قالغۇدەكلا بولساڭ ئىككىلەنمەي قايتىپ كەل...

شۇنداق قىلىپ گۈلئايشەم ئابلەت بىلەن چىرايلىقچە خوشلاشتى، ئۇ خۇددى بىر قانچەيىلدىن كېيىن يەنە قايتىپ كېلىدىغاندەك ئابلەتتىن ھېچ نەرسىنى تالاشمىدى. پەقەت ئۆزىنىڭ ۋە ئوغلىنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى بوغچىلاپ، يېنىغا ئۆزى ساقلاپ يۈرگەن ئازراق پۇلنى ۋە ئابلەت ھېلى ئۇنىڭ بوغچىسىغا قىستۇرۇپ قويغان پۇلنىلا ئېلىۋالدى.ئابلەت بىلەن ئاخشام پۈتۈشكىنى بويىچە گۈلئايشەم ئوغلى نۇردۇن بىلەن ئاخىرقى كېچىنى بىللە ئۆتكۈزۈۋېلىش ئۈچۈن ئىككى ئوغلىنى باشلاپ ئۆيدىن ئايرىلىپ، قونىغا سەمتاخۇننىڭ ئۆيگە كىردى .

دالان ئۆيىنىڭ تۆرىدە ئولتۇرۇۋالغان،بېشىدىكى شاپاق دوپپىسىنىڭ قۇلقىغا ئۇدۇللاشقان تەرىپىنى ئۈستى ئۆرۈۋېلىپ،ئاق تاۋاقتىكى پۇرقىراپ ھورى كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان ياغ چۆپىنى ئىشتىھا بىلەن يەۋاتقان سەمتاخۇن كۆرگەن گۈلئايشەم بىردىنلا ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي ئىسەدەپ يىغلاپ كەتتى.ئۇنىڭ بۇ ھالىدىن يەنە كۆڭۈلسىزلىكنىڭ ھېدىنى سەزگەن سەمتاخۇن قولىدىكى تاۋاقنى داستىخانغا قويۇپ گۈلئايشەمنىڭ مىسكىنلىك تىقلىغان ، ياش بىلەن تەڭلا ساقىپ چۈشۈپ كىتىدىغاندەك لىغىرلاپ تۇرغان كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ ئېغىز ئاچتى.

ــ يەنە شۇ ئابلەت دېگەن نائەھلى بوزەك قىلغان ئوخشامدۇ سىزنى؟

ــ مەن...مەن ئابلەت بىلەن ئاجرىشىپ كەتتىم سەمتىكا.

ــ مەندىن كېتىپتۇ،شۇچاغدا بۇ نائەھلىنى سىلەرنىڭكىگە ئېلىپ بېرىپ خاتا قىپتىمەن.

ــ ئۇنداق دېمىسىلە،سىلىمۇ كۆپ جاپا چەكتىلە.بىر ئۆتۈنۈشىم بار ئىدى،توغرا كۆرەرلىمۇ؟
ــ مەن سىزنى قىزىمدەك كۆرىمەن،تەكەللۇپ قىلماي،قېنى ئېيتىڭ.
ــ كېيىنكى كۈنلەردە مۇشۇ ئوغلۇمغا كۆز-قۇلاق بولۇپ قويالارلىمىكىن.
ــ كۆز-قۇلاق بولمامدىغان،خاتىرجەم بولۇڭ قىزىم...

گۈلئايشەم سەمتاخۇنلار بىلەن ئۈزۈن پاراڭلاشقاندىن كېيىن ، ئىككى ئوغلىنى باغرىغا بېسىپ شۇ كېچىنى ئۆتكۈزدى. بىر ئوغلىدىن ئايرىلىپ قېلىشنى خىيال قىلىپ،يۈم-يۈم يىغلىدى، يۈرەك باغرى ئېزىلدى. چوڭ ئوغلى ئويغىنىشتىن بۇرۇن يولغا چىقىۋېلىش نىيىتىدە تاڭ سۈزۈلۈشكىلا چوڭ ئوغلى نۇدۇنغا، ئۆيگە، مەھەللىگە كۆزى قىيمىغان ھالدا كۆز يېشى قىلىپ،سەمتاخۇن بىلەن پاتەمخاننىڭ ئۇزاقتىن-ئۇزاق ئامانلىق تىلەپ دۇئا قىلىپ ئۇزۇتۇشى بىلەن كىچىك ئوغلىنى يېتىلەپ،بوغچىسى قولتۇقلاپ، سەمتاخۇننىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىدىكى يان يولدىن چوڭ يولغا چىققۇچە پات-پات ئارقىغا قاراپ قول پۇلاڭلىتىپ ماڭدى. بۇ يۇرۇتتا ئون نەچچە يىل تۇرۇپ، ھەر كۈنى قوشنا-قۇلۇملاغا خۇش تەبەسسۇمى بىلەن چىلقىپ تۇردىغان گۈلئايشەم مانا بىر دەمدىلا يولنىڭ بىر چېتىدە تۇرغان سەمتاخۇن بىلەن پاتەمخاننىڭ، يۇرۇتداشلارنىڭ، كۆرۈش دائىرىسىدىن غايىپ بولدى...

6

ئۇدا بىر قانچە كۈن ياغقان قار بىلەن تەك ئابلەتنىڭ كەڭرى قورۇسىدىكى ئاۋاتلىقلار ئايلغاشتى. ئۆي ئىچىنى تىمتاسلىق، غېرىپلىق باستى.ھەر خىل مېۋە-چېۋە، گۈل-گىياھلار بىلەن كۆركەم كۆرۈنىدىغان ئۆيىنىڭ ئارقىسىدىكى بېغمۇ خۇددى ھازا تۇتۇپ غەمكىن بولۇپ قالغان كىشىدەك تۇتۇلغان ئاسماندىن ياغقلى ھەپتىچە بولۇپ قالغان قېلىن قارغا كۆمۈلۈپ ، يېزىنچە چۇلدۇرلىشىپ سايرىغان قۇشلىرىنىمۇ گۈلئايشەم بىلەن تەك يىراقلارغا ئۇزاتتى. گۈلئايشەمگە يامان ئۇگۇنۇپ قالغان توخۇلارمۇ كۈزدە چىقارغان چۆجىلىرىنى ئارقىسىغا ئەگەشتۈرۈپ ، ئۈنىڭدىن بىر ئۇچۇم دان ياكى نەمدەلگەن كېپەك تەمە قىلىشىپ، شىللىسىنى ئۈرۈشۈپ ئىشىك تۈۋىدە ئۇزۇن چۈرۈقلىشىپ ئىلاجسىزلىقتىن يەنە كاتەكلىرىگە قايتىشتى.

نۇردۇنمۇ ئۇدا بىر نەچچە كۈن ئەتىگىنى، كەچتە ئانىسىنى سېغىنىپ ئۆيلەردىن، قوتانلاردىن ھويلا-ئارامىلاردىن ئۇنى ئىزلەپ يۈرۈپمۇ تاپالمىدى، چاقىرىپ يۈرۈپمۇ ئاڭلىتالمىدى. ئابلەت گۈلئايشەمدىن ئايرىلغاندىن بىرى ھە دېسىلا بازارغا بېرىپ چىلاشقىچە ئىچىپ، ئۆيگە كەچ كىرگەندە مەس پېتى كېلىدىغان، ھەتتا بەزىدە مۇشۇ قەھرىتان قىش كۈنلىرىدە نۇردۇننى يالغۇز تاشلاپ قويۇپ كەلمەيدىغان بولۇۋالدى. ئابلەت كەچ قالغان كۈنلىرى مەكتەپتىن قايتىپ كېلىپ،

دەرۋازا ئالدىدا تۆگۈلۈپ ئولتۇرغان نۇردۇننى سەمتاخۇن ئۆيىگە ئەكىرىپ، ئىسسىق تاماق بىرىپ، ئامال بار ئابلەت كېلىشتىن ئىلگىرى ئۆزىنىڭ ئۆيىگە ماڭغۇزاتتى-دە، يولنىڭ بىر چېتىدە خېلى ئۇزۇن كۈزۈتۈپ تۇراتتى. ئەگەر ئابلەت يەنە كەلمىسە ئۇنى ئۆيىگە ئەكىرىپ قوندۇرۇپ، ئەتىگىنى ناشتىلىق بىرىپ، يېنىغا بىر، ئىككى يۈەن پۇل سېلىپ قويۇپ مەكتەپكە يولغا سالاتتى. بۇ جەريانلاردا سەمتاخۇن قاتتىق ئېھتىيات قىلاتتى. چۈنكى، نۇردۇننىڭ ئۇنىڭ ئۆيىگە كىرگەنلىكىنى ئابلەت بىلىپلا قالسا ئۇنى ئۇرۇپ،زۇلۇم قىلاتتى.

...ھەر كۈنى مەكتەپتىن قايتىشقا بەلگە بىردىغان قوڭغۇراق مانا بۈگۈن يەنە ئوخشاش ۋاقىتتا چېلىندى. باللار دەرىسخانىدىن بوغچىللىرىنى يۈدۈشۈپ، خۇددى باھار كېلىپ ھاۋا ئىلللىغاندا ھەسەل ھەرىللىرى ھەرە ساندۇقىدىن ئوخچۇپ چىققاندەك، ئاغزىدىن ئوغۇز سۈتى ئېقىپ تۇردىغان قوزىلارنىڭ ئانىسىنىڭ كەينىدىن ئەركىلەپ، قىيغىنىپ سەكرىگەندەك خۇشال ھالدا ئويناقشىپ چىقىشۋاتقان باللار مەكتەپ دەرۋازاسى ئالدىدا ساقلاۋاتقان ئاتا-ئانىللىرىغا ئەركىلىشىپ ئۆزىنى ئېتىشماقتا، بويۇنلىرىغا گىرە سېلىشىپ سۆيۈشمەكتە ... ئەمما نۇردۇن بۈگۈنمۇ ھەر كۈندىكىگە ئوخشاش مەكتەپ دەرۋازىسدىن ھەممە باللارنىڭ كەينىدىرەك چىقتى. ئۇ ھەسەل ھەرىسدەك ئوخچىيالمىدى، قوزا بولۇپ قىيغىنىپ سەكرىيەلمىدى، بىرەرسىنىڭ بوينىغا گىرە سېلىپمۇ سۆيەلمىدى. ئۇ پەقەت ئانىسىدىن ئېزىپ قالغان بوتلاقتەك ئىختىيارسىز بېشىنى تىز-تىز بۇراپ، گۈلئايشەمنى ئىزلىدى ئاندىن يولنىڭ چېتىدە بويىنىنى قىسقان ھالدايانىدىكى ماگزىنلاردىن ئاتا-ئانلارنىڭ ساۋاقداشلىرىغا بىر نەرسىلەرنى ئېلىپ بىرىۋاتقانلىقىغا بىچارىلىك ئەكىس ئەتكەن كۆزلىرىدە زەن سالدى دە، سەمتاخۇن ئەتىگەن بەرگەن پۇلنى دەرھال ئىسىگە ئېلىپ، ئازراق كەمپۈت سېتىۋېلىپ يولدا يىگەچ ماڭدى...

كۈنلەر مۇشۇ تەرىقىدە ئۆتمەكتە. يېڭى يىلمۇ كىردى، گۈلئايشەم كەتكىلى مانا تۆت ئايچەبولۇپ قالدى. جاندىن ئۆتكىدەك قەھرىتان سوغۇقتىكى تۆت ئاي ئابلەتقا خۇددى تۆت يىلدەك بىلىنىپ كەتتى. بۇ جەرياندا ئابلەت گۈلئايشەمنى بىر قېتىم ئىزلەپ بېرىپمۇ،خېلى سۈرۈشتۈرۈپمۇ دېرىكىنى ئالالمىدى. گۈلئايشەم كەتكەندىن بىرى دەرۋازا بىلەن ئۆينىڭ ئىشكى ئارلىقىدا بىر چىغىر يول ھاسىل بولغان، ئۆيلەر بىرەر قېتىممۇ تازلانمىغان، قاچىلارنىڭ ھەممىسى چاي يۇقى پېتى تۆشۈكتە چېچىلغان، مەشنىڭ ئالدىدىكى كۈلمۇ تاغدەك دۆۋلەنگەن، قويغىنى قويغان، تۇتقىنى تۇتقان يەرگىلا تاشلانغان.گۈلئايشەم كەتكەن كۈنى ئاخشىمى سىلىنىپ، تا ھا-زىرغىچە بىرەر قېتىممۇ يىغىلماي پۈرلۈشۈپ كىرلەشكەن يوتقان ئىچىدە تۈگۈلۈپ، كۈن نەيزە بويى ئۆرلىگەن بولسىمۇ، تېخىچە غەپلەت ئۇيقىسىدا ئۇخلاۋاتقان ئابلەت ئۇلىنىش مۈزىكىسى تەڭشەلمىگەن يانفۇننىڭ سەت جىرڭلىشى بىلەن چۆچۈپ ئويغاندى. تۆپە-تۆپىگە نەچچەقېتىم يىغىپ دۆۋلەنگەن ھويلىدىكى قېلىن قارنىڭ نۇر قايتۇرشى بىلەن تېخىمۇ كۈچلەنگەن قوياش

نۇرنىڭ دېرىزىدىن چۈشۈشى تەسرىدە كۆزنى ئاچالمىغان ئابلەت يوتقاننىڭ ئايىغىدا تاشلانغان شىمنى سىلاپ يۈرۈپ تەستە تېپىپ، يانچۇقىدىن تېلېفوننى ئېلىپ قولىغا تۇتتى.

ــ ۋەي، كىم بۇ ؟

ــ هازىر مەندىن باشقا كىممۇ ئىزدەر سەن ئەبگانى!

ــ هوي، ئاللا شاڭجاڭ قانداقراق تۇردىلا؟ دىققەت قىلمايلا تېلېفوننى ئېلىۋېتىپتىمەن ئەمەسمۇ. خاپا بولماي قويۇۋەتسىلە، سىلىنى چىقمىدار قىلماي مەن قايتۇراي.

ــ بولدى، بولدى. يېقىندىن بىرى قىينىلىپ، ئىتنىڭ كۈننى كۆرۈۋېتىپمۇ نوچىلىقىڭنى قارا. ماڭا سېنىڭچۇ مانا مۇشۇ يېرىڭ يارايدۇ!

ــ يەنىلا مېنى سىلى ئۇبدان چۈشىنىلا جۇمۇ شاڭجاڭ، هې، هې، هې...

ــ تۇرمۇش مەسلەڭنى هەل قىلىپ، بېشىڭنى ئوڭشاپ قوياي دەپ تېلېفون ئېلىشىم. تېزراق كەل، تومۇچۇقتىن بىرنى تەييار قىلىپ قويدۇم، ئەمدىلا ئۇچۇرما بولغان دېگىنە.

ــ هې، هې، هې، مەن ئۇچقۇن كۆپ ئاۋارە بولۇپلا، رەھمەت سىلىگە...

ــ قۇرۇق رەھمىتىڭنى قويۇپ،ناھىيە بازىرىدىكى هېلىقى بىز دائىم باردىغان«قوش يۈرەك» ئارامگاھىغا كەلگىن...

يالغۇزلۇق، غېرىپلىق باسقان، قەھرىتان سوغۇقتا ئىسسىقسىز قالغان، ئۇنىڭ ئۇستىگە مەھەللىسىدىكىلەرمۇ سوغۇق نەزىرى بىلەن قاراۋاتقان مۇشۇنداق پەيتتە ساشاڭجاڭنىڭ ئابلەتكە كۆيۈنۈپ تېلېفون قىلىشى بۇ ئۆمرىدە ئاتا مېھرى نېسىپ بولمىغان ئابلەتنىڭ قەلبىدە بىر خىل ئاتىلىق كۆيۈنۈش، ئىللىق سىزىم پەيدا قىلىپ، ئۇنى قاتتىق تەسىرلەندۈردى. ۋۇجۇدىنى يىغا تۇتقاندەك بولۇپ هاياجانلىق ئىسسىق بىر خىل مېھىر تەپتى تومۇرلىرىدىن شور قىلىپ ئۆتتى.

ئابلەت بىر ھەپتىدىن بىرى قىردۇرماي قاغىنىڭ چاڭگىسىدەك بولۇپ كەتكەن ساقىلىنى پاكىز ئالدى. گۈللۈك ئىشلەم كىيىشنىڭ ئالدىدا يۇيۇپ، دەزماللاپ قويغان ئەڭ ئاخىرقى بىر قۇر كىيىمنى كەيدى. نەچچە كۈن ياققان قاردا كۆمۈلۈپ قار بوۋايغا ئوخشاپ قالغان موتوسېكلىتىنى تەستە ئوت ئالدۇرۇپ يولغا چىقىپ، تاتلىق خىياللار ئىلكىدە سۆڭەكتىن ئۆتكىدەك سوغۇقنىمۇ ئۇنتۇغان ئابلەت رېستوران ئالدىغا قانداق كېلىپ قالغانلىقىنى بىلمەيلا قالدى.

ــ هوي بويتاق ، مانا، مانا، بىز بۇياقتا، ـ دېدى بولۇڭدىراق جوزىغا جايلاشقان ساشاڭجاڭ ئورنىدىن تۇرۇپ، ئەمدىلا ئىشىكتىن كىرگەن ئابلەتنى قولىدا شەرەتلەپ.

تېخى كەچ بولمىغاچقىمىكىن، رېستوراندا ئادەملەر شالاڭ، پەقەت بەش-ئالتە جوزىدىلا ئادەملەر ئولتۇراتتى. زالنىڭ دېرىزە پەردىلىرى چۈشۈرۈلگەن، سۇس چىراغ يورۇقىدا، يىنىك مۇزىكىدىن هوزۇر ئالغاچ كۆڭۈل سىرلىرىنى دېيىشكەچ قەدەھ سوقۇشتۇرۇپ ئىچىۋاتقانلارمۇ،هورى كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان يېڭىلا چىقىرىلغان قورۇملارنى ئىشتىها بىلەن يەۋاتقانلارمۇ، هېلىلا كىرىپ

سەي ئىزىلىكىنى ۋاراقلاپ، قورۇما ۋە ئىچىملىكلەرنى مۇلازىمەتچىلەرگە بۇيرۇتۇۋاتقانلارمۇ...بار ئىدى. ساشاگجاڭلار ئورۇن ئالغان جوزىدا ئاللا بۇرۇن ئىچىشىش باشلانغان، ئابلەتكە تونۇش ئىككى ئەر كىشى ۋە ناتونۇش ئۈچ ئاياك كىشى ئولتۇراتتى. ئابلەت ئۇلار بىلەن بىر قۇر سالاملاشقاندىن كېيىن بوش ئورۇندۇققا جايلاشتى.

ــ مانا بۇ مەن ھېلى گېپىنى قىلغان بوستان كەنتىنىڭ سېكرتارى ئابلەت، ــ دېدى ساشاگجاڭ ئابلەتنى تونۇشتۇرۇپ. ئاقدىنلا ھەر ئىككى ئەر ئارىسدا بىردىن ئولتۇرغان ئاياللارنى ئابلەتكە تونۇشتۇرۇپ كېلىپ ، ئۇنىڭ يېنىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان قىرىق ياشىنىڭ قارىسىنى ئالغان سوزۇنچاق يۈز، قاڭشارلىق، ئورۇقراق، زىلۋا بەدەن ئايالنى ماختاپراق تونۇشتۇرۇپ، ئابلەتكە بەلگە بەردى. ئاسىيە ئىسىملىك ئايالنىڭ شۇ ئىكەنلىكىنى پەملىگەن ئابلەت قانچە جىددىيلەشكەنسىرى ئايال ئابلەت تەرەپكە شۇنچە سىغدىلىپ، سوغۇقتىمۇ پەقەت پايپاقلا تارتىۋالغان يوتىسىنى ئۇنىڭ يوتىسغا چاپلاپ، ئورۇندۇق ئاستىدىن پۇتىنى پات-پات دەسسەپ قوياتتى. ساشاگجاڭنىڭ قولىدىكى رومكا بىر نەچچە قېتىم ئايلاندۇرۇلۇپ، سورۇن تۈزۈشتىكى مەقسەتمۇ ئوتتۇرغا قويۇلدى. ھېلىدىن بىرى ئابلەتنىڭ كەڭ گۆرەنلىرىگە، توم قاشلىرى ئاستىدىكى پىيالىدەك چوڭ كۆزلىرىگە زەن سېلىپ رازىمەنلىك ئالامىتى ئەكس ئېتىپ خۇمالاشقان ئاسىيەنىڭ نۇرى قاچقان قىزغۇچ كۆزلىرى بىردىنلا ئۇنىڭ بېشىغا كىيىۋالغان شەپكىسىنىڭ گىر-ۋەكلىرى ئاستىدىكى مەزگىلسىز ئاقارغان چېكە چاچلىرىدا توختاپ ساشاگجاڭ تەرەپكە ئاغدى ۋە ئېڭەكلىرىنى ئوينىتىپ ئەركىلەپ تۇرۇپ ئوتتۇرغا گەپ تاشلىدى.

ــ قارىسلا ساشاگجاڭ، چاچلىرى ئاقىرىپ كېتىپتۇ ئەمەسمۇ، ماڭا سايە بولغۇچىلىكى يوقمۇ نېمە بۇ بايقۇشنىڭ، ئەڭ ياخشىسى ساناتورىيەگە تاشلاپ بىرىپلا قۇتۇلسلا بولغۇدەك بۇ تۇققانلىرىنى.

ــ قوناقنىڭمىچۇ پۈپىكى ئاقارغاندا مەدىكى قاتىدۇ ئەمەسمۇ خېنىم.

ــ سۈيىگە قانمىغان قوناقنىڭمۇ دان تۇتماي تۇرۇپلا قۇلاقلىرى سالپىيىپ، پۈپىكى ئاقىرىۋا-لىدىغىنىنى ئاڭلىماپتىكەنلا دە جېنىم شاگجاڭ.

ــ قوللىرى ئەپلىك بولغاندىكىن ئۆزلىرى سۇغۇرۇپ، ئوغۇتلاپ پەرۋىش قىلىۋالالا خېنىم.

ــ ۋاي شاگجاڭ، تېخى نادانكەنلا ئەمەسمۇ! كۆكىگە سالمىغان ئوغۇتنىڭ يىلتىزىغا بارغىنىنى نەدە كۆرگەن سىلى، بىرچۇ ۋاقتى ئۆتكەندە ئوغۇتلاپ سىكە دان بولۇپ قالغان قوناقلارنى كۆپ كۆرگەن، سويىپىقىنى سويىماي تۇرۇپلا مىچ-مىچ سۈيىنى چىقىرىۋەتكەن بىز...

ــ ئەمما دوستۇم ئاسىيەگە ئەمدىلا دان تۇتقان يۇمران قوناقلا بولسا، مۇشۇ قوياش تەپتى يالقۇنجاپ تۇردىغان مېھرىلىك باغرىغا چۆكۈپ شۇنداق بىر تەرلەنسە ھارارىتىگە بەرداشلىق بىرەلمەي پاسلداپ ئېتىلىپ،بىردەمدىلا ئاقۋالداق چۈرۈچ بولۇپ كېتەتتى-دە،...

سورۇندىكىلەرنىڭ تېتىقسىز يۇمۇر، كۆلكە-چاقچاقلار بىلەن مانا بىردەمنىڭ ئارلىقىدا بىر

قانچە بوتۇلكا قۇرۇقدىلىنىپ بولدى. شوخ مۇزىكىلىق ناخشىلارغا بىر قانچە رەت ئۇسسۇلمۇ ئوينالدى. ناخشىچى قىزنىڭ ئېلان قىلىشى بىلەن زال ئىچىدە يېقىملىق تانسا مۇزىكىسى ياڭرىدى. ئۇسسۇل ئوينىغاندا ئاندا-ساندا قولىلىرى تېگىشىپ، چاچلىرى سۈرۈشۈپ ئابلەتنىڭ يۈرىكىنى زەرەتلەپ تۇراتتى... تەپكەندەك سىزىم پەيدا قىلغان قوللار مانا ئەمدى جۈپلەشتى. ئاسىيەنىڭ ئىنچىكە بىلىدىن تارقىغان كۆچلۈك سىزىم ئابلەتنىڭ ئالقان تومۇرلىرى ئارقىلىق يۈرىكىگە تۇتۇشۇپ، خۇددى قومۇش پۈپۈكىگە ئۇچىرغان يالقۇندەك ئۇنىڭ نازۇك سەزگۈ-نېرۋىلىرىغا گۈپپىدە ئوت كەتتى. ھاراقنىڭ كەيپىگە قوشۇلۇپ ئاسىيەنىڭ بەدىنىدىن كېلىۋاتقان كۈچلۈك ئەتىر پۇرىقى بىلەن تېخىمۇ مەست بولغان ئابلەت ئۇڭ قولى بىلەن ئۇنىڭ ئىنچىكە بەللىرىنى تېخىمۇ قورۇپ، ھەدەپ ئالدىغا تارتىشقا باشلىدى. ئابلەتنىڭ بۆرىنىڭ پەنجىسىدەك كۈچلۈك قوللىرىدا شۇنداق بىر قورۇلۇشقا تەقەززا بولۇپ تۇرغان ئاسىيەگىمۇ بۇ ھەركەت تازا خوش ياقتى بولغاي، ئۇمۇ تارتىشمايلا ئابلەت تەرەپكە سىلجىدى . مانا ئەمدى مۇرىسىگە بېشىنى قويۇشى بىلەن ئۆزىنى يوقاتقان ئابلەتنىڭ بارماقلىرى ئىختىيارسىز ئاسىيەنىڭ چاچلىرىنى يەڭگىل سىلىماقتا.قېشىنى ئىنچىكە ياسالغان بۇرۇتتەك قىرقىپ پېشانىسىگە ئېچىقتۇۋالغان يۈزىنى ھاكىلىغان تامىدەك قىلىۋالغان، قىزارتىۋالغان گۆشسىز لەۋلىرى ئارىسىدىكى تاماكا چېكىشتىن سېسىپ كەتكەن كۈلرەڭ چىشلىرىدىن ئىپلاسلىق پۇراپ تۇرىدىغان بىر بەڭگى ئايال مانا ھازىر خوتۇننىڭ قەدرى يەتكىچە ئۆتتۈلگەن ئابلەتقا خۇددى ئاسماندىكى ئاينى قوينىغا ئېلىپ ئەركىلىتىپ ئويناپ ، كۆكتە بىللە پەرۋاز قىلىۋاتقاندەك تۇيغۇ بەرمەكتە ئىدى...

ئاردىن بىر ئايچە ۋاقىت ئۆتتى. بىر قانچە قېتىملىق ئولتۇرۇشلاردا ئابلەت تاماكىنى ئاغزىغا ئېلىشىغىلا ئاسىيەنىڭ چاقماقنى يېقىپ بېرىشلىرى، ئاچچىق ھاراق كانىيىدىن ئۆتۈپ بولىشىغىلا قىزىل چاينى ئوتلۇتۇپ قويۇشلىرى، مۇزىكا باشلىنىشى بىلەنلا ئۇنىڭ بىلەن بېقىشىپ ئادەمنىڭ زوقىنى كەلتۈرگىدەك نەپىس ھەركەتلىرى بىلەن ئۇسسۇل ئويناشلىرى، تانسىغا چۈشكەندە بولسا ئاشۇ ئىنچىكە بەللىرىنىڭ، تولغان ساغرىللىرىنىڭ ئۇنىڭ ئالقانلىرىدا شۇنچىلىك يەڭگىل تەۋرىنىشلىرى، ئايرىم خانىلەردە ئۇچراشقاندا ئۇنىڭغا نازلىق بېقىپ، ئەركىلەپ قۇچىقىغا چىقىۋېلىشلىرى، بولۇپمۇ ئاسىيەنىڭ ھەر قېتىمقى سورۇندا ئولتۇرۇشتىن بۇرۇن بەدىنىگە لىققىدە كەلگەن، تۈگمىللىرى ئىككى پېشىنى ئاران ئۇلاشتۇرۇپ تۇرغان كالتە چاپىنىنى سالغاندا كوپتىسىنى تىنشۇەتكۈدەك دىڭگىيىپ ئابلەتقا خىرىس قىلىپ، كۆزىدىن ئوت چىقىرىۋېتىدىغان بىر جۈپ كۆكسى ئۇنىڭ خىيالىغا كەلسىلا شەيتانلىرى ئۇنى پۈۋلەپ ھازىرلا ئاسىيەنى ئەكىلىۋېلىشقا قىستايتتى. ئەمما ئاسىيەنىڭ ئاشۇ سورۇنلاردا خۇددى كونابەڭگىلەردەك تاماكىنى پۇرقۇرتۇپ چېكىشلىرىنى، تەڭلەنگەن ھاراقلارنى پوش دېمەي ئاللا قانداق قوشاقلارنى توقۇپ ئىچىشلىرىنى ، سورۇندىكى دادىسى دېمەتلىك كىشىلەر بىلەن پاسىل ئايرىماي سېرىق يۇمۇرلارغا ھەمجۇربولۇپ ۋالاقشىپ كۈلۈشلىرىنى ھەم ئۇلار بىلەن بەدەنلىرى تېگىشىپ كەتكۈدەك دەرىجىدە يېقىنلىشىپ،

قۇلاق يېقىشىپ ئاللانېمىلەرنىدۇر دېيىشىپ، ئابلەتقا قاراپ پىخىلداپ مەسخىرىلىك ھېجىيىشلىرىنى كۆڭلىگە تازا سىغدۇرالمىدى.

ئاسىيەنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشى، گەپ-سۆزلىرىدىكى بۇ غەيرى ئالامەتلەرگە قاراپ ئابلەتنىڭ ئۇنى كۆندۈرۈۋېلىشقا كۆزى يەتمىدى، شۇ سەۋەپلىك ئۇنى خۇتۇن قىلىشتا بىر قارارغا كېلەلمىدى. ئەمما ئۇ بۇ قېتىمقى پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويسا مۇشۇ ھالى، بۇ يېشىدا مەڭگۈ خوتۇنلۇق بولالماي قېلىشىدىنمۇ سەل ئەنسىردى. قانداق قىلىشنى بىلەلمەي ئارسالدا بولۇپ تۇرغان ئابلەت بۇ مەھەللىدە تۆزۈكرەك مەسلىھەت ئالغۇدەك ئادىمىنىڭمۇ تايىنى يوق بولۇۋاتقان مۇشۇ پەيىتتە يەنىلا ساشاڭجاڭنى ئىسىگە ئېلىپ، ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ بىرەر رۇمكىدىن ئىچىشكەچ يۈز تۇرانە مەسلىھەت ئېلىپ بېقىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، ئۇنىڭغا تېلىفۇن قىلدى.

ــ ۋەي، ساشاڭجاڭ ئاخشامقى سورۇننىڭ ھاردۇقى چىقىپ قاپتىمۇ؟ــ بۇ توغرىسىدا قانداق گەپ باشلىشنى بىلەلمەي گاڭگىرىغان ئابلەت شۇنداق دەپ ئېغىز ئاچتى، ــ ھە راست، ئاخشام ماشىنىللىرىنىڭ ئارقىسىغا بىر يارتا گۆشنى سېلىپ قويۇپ دەپ قۇيۇشنى ئۇنتۇپتىمەن،

ــ ۋاقتىدا توڭلاتقۇللىرىغا سېلىۋالسىلا، پۇراپ قالمىسۇن يەنەــ گۆش سېلىپ قۇيغانلىقنى شوپۇرغا تاپلاپ قويغان بولسىمۇ خۇشامەت يۈزىسىدىن ئابلەت بۇ گەپلەرنىمۇ قوشۇپ قويدى.

ــ توڭلاتقۇنىڭ بوش يېرى قالمىغاچقا گۆشىۈكىنى شوپۇرغا بېرىۋەتتىم. ئاڭلىسام ئاخشام ئاسىيە بىلەن بولغان ئىشىڭنى بىر ياقلىق قىلماي تۇرۇپلا كېتىپ قاپسەن،بۇ راستىمۇ؟

ــ بۇ گەپلەرنى سىلىنىڭ يانلىرىغا بېرىپ دېيىشەي دەپ شۇ...

ــ ھازىر مەن ئالدىراش، دېدىغاننى مۇشۇ تېلىفۇندىلا دە !

ــ مەن...مەن...شۇ ھېلىقى ئاسىيە دېگەن ئايالنى كۆڭلۈمگە تازا سىغدۇرالمايۋاتىمەن، كېيىن تىزگىنلىيەلمەسمىكىن دەپ شۇ...

ــ بۇنىڭدىن ئەنسىرەپ كەتمە! ئەگەر گېپىڭگە كىرمىسە، مىنىڭ ئىسمىمنى چىقارساڭلا قورۇقىنىدىن ئۇستىخانلىرى ئۇگە-ئۇگىللىرىدىن ئاجراپ لاسىدە بوشىشىپ كېتىدۇ ئۇنىڭ.

ــ مەن...شۇ...يەنە ئويلىنىپ باقاي ئەمىسە...

ــ مەن سېنىڭ ئىشىڭ توغرىلىق ئۇنىڭغا ۋەدە بېرىپ بولدۇم، شۇڭا تولا تىلىڭنى چاينىماي ئىشىڭنى مۇشۇ ھەپتە ئىچىدىلا پۈتتۈر!

ــ ۋەي، ۋەي، ساشاڭجاڭ مەن ...

«زادى قانداق قىلسام بولار؟-دېدى تېلىفۇننى قۇلىقىدىن ئۈزگەن ئابلەت ئۆز-ئۆزىگە سۇئال قويۇپ، ــ بۇنچىلىك دەرجىدە كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان ساشاڭجاڭنى تويدىن كېيىنمۇ يەنە ئاۋارە قىلىپ" خوتۇنۇم مېنى خاپا قىلىۋاتىدۇ، گەپ قىلىپ قويسىڭىز " دېگىلى بولاتتىمۇ؟ ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ ئۆزىنى ئەر چاغلايدىغان كىشىنىڭ قىلىدىغان گېپىمۇ ئەمەس دە. ھەي گۈلئايشەم، ھەي

گۈلئايشەم، ئازراق پەش قىلىپ قويغىنىمغا ئادەمنى مۇشۇنداقمۇ تاشلاپ كېتەمسەن دەيمەن؟ مانا ئەمدى يا ئىزلەپ تاپقىلى بولمىسا، نەلەردىمۇ يۈرۈيدىغانسەن، ھە... » دېمىسىمۇ مۇشۇ كۆڭلەردە ھە دېسىلا خىيالىغا گۈلئايشەم كىرىۋالغان ئابلەت ئاسىيەنى ئۇنىڭ بىلەن كۆپ قېتىم سېلىشتۇرما قىلدى. كۆڭلەرنىڭ بىردە ئۇ ئۆيگە كېلىپ قالدىغاندەكلا تۇيغۇدا بولۇپ ئۇنى بىر مەزگىل ساقلاپ بېقىپ، كەلمىسە ئىزلەپ تېپىپ ياندۇرۇپ كېلىشنى ئويلىدى. ئابلەت ئاخىرى مۇشۇ خىيالىنى مۇقۇملاشتۇرۇپ، بىر نەچچە كۈن ئۆيدىن سىرتقىمۇ چىقمىدى، شۇ ئارىدا ساشاكجاك ۋە ئاسىيەلەرنىڭ تىلىغۇندا ئالدىرتىشلىرىغا «ياق» دېمەي، «ئويلىنىپ باقاي» دەپمۇ ئۇلاردىن خېلى دەككىسىنى ئاڭلىغان ئابلەت ھەتتا تېلىفۇنىنىمۇ ئېتىۋەتتى...

بۈگۈن كۆڭدىكىگە قارىغاندا خېلى سەھەردىلا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتكەن ئابلەت نۇردۇنغا تۇنجى قېتىم ناشتىلىق بىرىپ مەكتەپكە يولغا سالغاندىن كېيىن، كېچىچە قىلغان خىيالى بويىچە گۈلئايشەمنى قانداقلا بولمىسۇن يەنە بىر قېتىم ئىزلەپ بېقىشنى نىيەت قىلىپ، مۇتۇسىكلىتىنىڭ زەنجىر، چۈرۈكلىرىنى پۇتۇن دىققىتى بىلەن ياغلاپ، يولغا چىقىشقا تەييارلىق قىلىۋاتاتتى. گۈلئايشەم كېتىپ ئابلەتنىڭ بازىرى قاچقاندىن بىرى قېقىلمىغان دەرۋازىسىنى ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ ئۇنىڭ ئىسمىنى چاقىرىپ، كالتە ھۆتەل بىلەن توخۇ شاپاق چوقۇغاندەك توكشتىپ بوش چېكىشى ئابلەتنىڭ دىققىتىنى بۆلدى. ئىمام ئاخۇنۇم ساشاكجاكغا يەرلىك قوچقاردىن پىشىق، خام بولۇپ ئۆچنى يىگۈزگەندىن كېيىن «ئىگىسىدىن كەلسە،بەندىدە ئامال يوق» دېگەن ئەقىدىدە چىڭ تۇرۇپ، كېسەلمەن ئايالىنى دوختۇر يۈزى كۆرسەتمەي ھەپتە ئىچىدىلا يولغا سېلىپ، رەھمەتلىكنىڭ ئانىسىدىن قالغان ئالتۇن ھالقىسىنى قۇلىقىدىن سۇغۇرۇۋېلىپ سۇ قىلىپ، بۇنىڭغا رەھمەتلىكنىڭ ئۇنى ئەرمىگە يولغا سالىمەن دەپ بۇ ئالەملىكىدە ملىك بىر جاپادا تىرناقداپ يىققان ئازغىنە دەسمايىسىنى قوشۇپ «ھاجىم» بولۇپ كەلگەن بولسىمۇ، ئوخشاشلا ئۇنىڭ جامائەت ئالدىدىكى ئابرۇيى مەزىنگە قارىغاندا تۇتۇق بولۇپلا قالماي توي-تۆكۈن، نەزرە-چىراقتىكى بازىرى بۇرۇنقىدەكلا سۇنۇق بولۇۋاتاتتى. شۇ سەۋەپتىن ئىمام ئاخۇنۇم ئۇزۇن يىل ئۇلتۇرغان مېھراپتىكى ئورنىنى مەزىنگە تارۇتقۇزۇپ قويماسلىق ئۈچۈن توخۇ-كەپتەر، ئوغلاق-سەكلىرى بىلەن ساشاكجاكنى سەمرىتىپ، ئۇنىڭ ئاشۇ يوغان قورسىقىنىڭ دالدىسىدابوران تەگمەي، تا ھازىرغىچە سەپ ئالدىدا ھاسىسىنى تىرەپ بەرجەس تۇرۇۋاتاتتى.

ــ بىر ياققا جابدۇۋاتامسەن نېمە؟ ــ سوردى سالام-سائەتتىن كېيىن سۆيىنىڭ لىۋىگە سىلىنغان كۆرپىگە جايلاشقان ئىمام ئاخۇنۇم ھويىنىڭ ئوتتۇرسىغا دىيەكلەنگەن مۇتۇسىكلىتىغا قاراپ.

ــ گۈلئايشەمنى ئىزلەپ باقايمىكىن دەپ شۇ ــ دېدى ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ يېنىدىن ئورۇن ئالغان ئابلەت ئۇيقۇسىزلىقتىن قىزىرىپ پىلدىرلاپ قالغان كۆزلىرىنى ئۇنىڭغا تىكىپ.

— ئۇ كەتكىلىمۇ بەش-ئالتە ئايچە بولۇپ قالدىغۇ دېمەن، ھەي ئەخمەق بالام، تۆشۈك مارجاننىڭ يەردە قالغىنىنى سەن نەدە كۆرگەن، ياسىن كىراكەشتىن ئاڭلىشىمچە گۈلئايشەم شەھەردىكى بىرى بىلەن كوچىدا قولتۇقلىشىپ يۈرگىدەك، بولدى ئۇنى ئىزلىمەيلا قوي.

— ئۇنداقمۇ ئەمەستۇ ھاجىمكا؟ ياق، ئۇنداق ئىشنى ئۇ ھەرگىز قىلمايدۇ.

— ساقال ئەستاخپۇرۇللاغا يەتكەندە ساڭا يالغان سۆزلەپ نېمە قىلىمەن، ئۇنىڭ ئۇستىگە ھە دېسىلا سەن بىلەن قىرىشقاندەك ئاشۇ سەمەتاخۇن دېگەن قىرى كۆكتۆش بىلەن ئىش-پەش تارتىشىپ يۈرگەن ئايال سىنىڭچە ئۇنداق ئىشنى قىلماسمۇ؟ سەن ئەڭ ياخشىسى ساشاڭجاڭ تونۇشتۇرغان ئاشۇ ئايال بىلەن بېشىڭنى قېتىۋال .

— ئۇ ئايال تاپتىن چىققاندەك تۇرىدۇ ھاجىمكا، كېيىن خاپا قىلارمىكىن دەيمەن شۇ.

— كونىلاردا «خوتۇن ئالساڭ بۇزۇق ئال، تۈزۈۋېلىشىڭ ئۆزۈڭدىن» دېيدىغان ھېكمەتلىك گەپ بار. بۇ دېگىنى «بۇزۇقنى تۈزۈپ، ئىمانغا كەلتۈرەلىسەڭ ساۋاپ تاپىسەن» دېگەنلىكتۇر. بەك بولمىسا بىر تۇمار پۈتۈپ بېرىمەن، شۇنىڭ بىلەن سىزنىڭدىن چىقماس بولۇپ كېتىدۇ.

— ئاشۇ ئايالنى ئوڭشىغلى بولارمۇ زادى ھاجىمكا؟

— ئىككىلەنسەڭ تەييار خوتۇننى قولدىن كەتكۈزۈپ قويىسەن، ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ يېشىڭدا لايىقىدا بىرى چىقمىقىمۇ تەس، ئاڭلىشىمچە ئۇ ئايال شاڭجاڭنىڭ تۇغقىنى كېلىمىش، بىر چالمىدا ئىككى پاختەك سوقالايدىغان بۇنداق پۇرسەت ھەر كىمگە نىسىپ بولىۋەرمەيدۇ جۇمۇ..

ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ «گۈلئايشەم شەھەردىكى بىرى بىلەن كوچىدا قولتۇقلىشىپ يۈرگىدەك، ئاشۇ سەمەتاخۇن دېگەن قىرى كۆكتۆش بىلەن ئىش-پەش تارتىشىپ يۈرگەن ئايال سىنىڭچە ئۇنداق ئىشنى قىلماسمۇ؟» دېگەن گەپلىرىدىن ئابلەت بىردىنلا گاراڭ بولۇپ قالدى. گۈلئايشەمنىڭ بىر قانچە قېتىم كېچىدە سەمەتاخۇننىڭ ئۆيىدە قونۇپ چىققانلىقىدىن ئۇ پەقەت گۇمانلانمىغان، ھازىرغىچە «يامانلاپ چىقىۋالدى»دەپلا چۈشەنگەن ئىدى. ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ ئىككىسىنىڭ خۇپيانە ئىشلىرىنى كۆرۈپ قالغاندەكلا دېگەن گەپلىرى ئۇنى گۈلئايشەمنى ئىزلەش نىيىتىدىن ياندۇرۇپ قويدى. ساشاڭجاڭنىڭ ئالدىرتىشى، ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ نەسىھەت قىلىشى بىلەن بۇ ئىشقا تەۋەككۇل قىلغان ئابلەت ئالدىراپ تىنەيلا گۈلئايشەم بىر قوللۇق بېقىپ ئەي قىلغان، يىلغايەتتە-سەككىز پاقلان تۆللەپ بېرىدىغان ساغلىقلارنى قوزىلىرى بىلەن قوشۇپ بازاردا ئېلىشىغا سېتىپ، تويلۇق ئالتۇن-جابدۇق، كىيىم-كېچەك سېتىۋېلىپ خېلى داغدۇغا بىلەن، يات يەردىن بۇ يەرگە كېلىپ بەزىمخانىلاردا يۈرگەن ئاسىيەنى شۇ ھەپتىسىلا ئۆيىگە ئەكىلىۋالدى. يىراق-يېقىندىكىلەرنى ئۈزۈتۈپ،بوگۈن ئەتىگەندىن ھازىرغىچە ئۆيىنىڭ بۇلۇڭىدا چىداپ ئولتۇرۇشقا مەجبۇر قىلغان بېشىدىكى شايى ياغلىقتىن ۋە ئارقىسىدىكى سىرتىمىسىنى ئاداشلىرىنىڭ ياردىمىدە خېلى تەستە ئەتكەن ئۈزۈن توي كۆڭلىكىدىن بوشۇنۇپ، بەدىنىگە

چىپپىدە كەلگەن، بىر قاراشتىلا ئۇنىڭ ھەممە ئەزالىرىنىڭ تولۇق ئىكەنلىكىنى باشقىلارغا ئىسپاتلاپ تۇردىغان يەنە شۇ كىيىمنى كىيىپ، چايناۋاتقىلى خېلى بولغان سېغىزنى پاسىلدىتىپ ئاتقىنىچە ئەمدىلا ئۇھ دەپ ئاشخانا ئۆيگە كىرگەن ئاسىيە ئۆينىڭ بۇلۇڭىدا دەپتەر-كىتابلىرىنى يىيىپ ئولتۇرغان نۇردۇننى كۆرۈپلا ئۆينى بېشىغا كەيدى.

ــ ھېلىقى كۈنى مېنىڭ بالام يوق دەۋاتاتتىڭىز،بۇ بالا بولماي نېمە؟

ــ بۇ بالىنى مەن، قوشنىلارنىڭ ئۆيگە ...

ــ ئاغزىڭنى يۇم،ۋۇھ ئالدامچى! نەچچە قېتىم دادا دەپ چاقىردىڭغۇ؟

ــ بۇنىڭغا ئامالىم بار، بىر ئىككى كۈنگىچە...

ــ ياق، ھازىرلا يا ماۋۇ ھارامىلىقنى كۆزۈمدىن يوقات،يا مېنى كەتكىلى قوي! خانىچاقنى بالا باققۇچى كۆرۈپ قالدىڭمۇ!...

ھېلىقى كۈنى ئەقلىدىن ئادىشىپ، ئۆز بالىسىدىن تانغان ئابلەت نۇردۇننى باش مەھەللىدىكى تاغىسىنىڭكىگە ئاپىرىپ، ئۇلارنى بىر مەزگىل بولسىمۇ نۇردۇنغا قاراپ قويۇشقا ئاران دېگەندە كۆندۈرۈپ، نۇردۇننىڭ يىغلاپ ئەگىشىشلىرىگە، پۇتلىرىغا ئېسىلىشلىرىغا پەرۋا قىلماي باققىلى بىرىۋەتتى. شۇنىڭدىن كېيىن نۇردۇن مەكتەپتىن قايتىشىدا بىر قانچە قېتىم بۇ ئۆيگە كەلگەن بولسىمۇ ئاسىيە ئۇنىڭ بوغچىلىرىنى ھولا تېمىدىن ھالقىتىپ يولغا تاشلاپ، سەت تىللاپ دۈشكۈلەپ ھەيدىۋەتتى. نېملا بولمىسۇن خوتۇنلۇق بولۇپ كۆڭلى تەسكىن تاپقان ئابلەت قىشنىڭ ئاخىرقى ئايلىرىدىكى جاندىن ئۆتكىدەك سوغۇقنى، ئۇزۇن كېچىنى تۇيمايلا ساق-سالامەت يازغا ئۇلىشۋالدى. ياز كېلىپ تەبىئەتتىكى بارلىق جانلىقلارنىڭ قىشلىق ئۇيقۇ-دىن ئويغۇنىشى بىلەن تەڭ ئابلەتنىڭ ھويلىسىدىكى ئاۋاتلىقلار بارا-بارا ئەسلىگە كېلىشكە باشلىدى. «قىيىنچىلىق»لىرنى ھەل قىلدۇردىغانلارنىڭ كۆپىيىشى بىلەن ساشاكىجاكىمۇ پات-پات ئۇنىڭ ئۆيگە كېلىپ، سېخىلىق بىلەن ئاچقان داستىخىنغا داخىل بولۇپ تۇردى. بۇ جەريانلاردا ئابلەت پەقەت ساشاكىجاكىنىڭ ئۆيگە كەلگىنىنى بىلىپ، قانداق ۋاقىتتا كېتىپ قالغانلىقىنى تۇيمايدىغان ئادىتىنى ئىزچىل ساقلاپ، قىلچىمۇ ئۆزگەرتمىدى. ئەمما ساشاكىجاكىنىڭ ئابلەتكە تۇتقان پوزىتسىيىسىدىكى ئۆزگىرىش ناھايىتى گەۋدىلىك.

ھازىر ساشاكىجاكىنىڭ ئابلەتكە قىلغان مۇئامىلىسى سىلىق، سىر-ھەيۋىسىز. ساشاكىجاكىنىڭ قەلبىدىكى ئورنىنىڭ، ئىززەت-ھۆرمىتىنىڭ بۇنچىلىك دەرىجىدە قەدىرلەنگەنلىكىدىن ئابلەت ئالەمچە خۇشال. بۇ خۇشاللىق ئاسىيەنىڭ مېھمان دوستلۇقىدىن كەلگەنلىكى ئېنىق. ئابلەت بۇنى تۇيۇپ قالدى. چۈنكى ساشاكىجاكىنىڭ كېلىدىغانلىق خەۋىرى قولىقىغان يەتسىلا ئاسىيەنىڭ گۈلقەقەلىرى ئېچىلىپ، ئالدىراشلىق بىلەن يۈگۈنۈپ-تارنىپ، بىر نەچچە سائەت ئەينەك ئالدىدىن كەتمەي ئىسكەتنى ئوڭشايدۇ. ئاچچىق قىلىپ بىر نەچچە تەخسە قورۇما قورۇيدۇ.ئابلەت

ئاسىيەنىڭ بۇ ئىسىل خىسلىتىدىن تولىمۇ سۆيۈندۇ، ئۇنىڭدىن شۇنچىلىك رازى. بۇرۇنقىدەك يۇقىرىغا قارىسا ساشاڭجاڭنىڭ غەزەپ ئوتى چاچراپ تۇرىدىغان يۇمۇق كۆزلىرىنىڭ سەت ئالىيىشىدىن ئەندىكىسە، تۆۋەنگە قارىسا گۇلئايشەمنىڭ ھە دېسىلا ياش قۇيۇلۇپ تۇرىدىغان، مىسكىنلىك تىقىلغان كۆزلىرىلىرىنى رايىغا قارتالمىغانلىقىدىن قولىلىرى قىچىشىپ، ئىچى ئامبۇرنىڭ ئاغزىدىكى سىمدەك سىقىلىشتىن ئابلەت مانا ھازىر تەل تۆكۈس قۇتۇلدى. مانا ھازىر ئابلەتنىڭ ھەر قېتىم سالغان داستىخىنى كۆڭۈل ئازادىلىكى بىلەن ئاخىرلىشۋاتىدۇ. ھازىر ئابلەت ھەر ئەتىگىنى خۇتۇننى يېنىدىن تاپالمىسىمۇ، ھەر ھالدا سەمتاخۇننىڭ ئۆيىدىن ئىزلىمەيدىغان بولدى. كۇنلەرنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، ئابلەتنىڭ ھاجەتمەنلىرى سالغان داستىخانغا ساشاڭجاڭدىن باشقا، بىر-بىرىدىن ئېسىل ماشىنىلاردا نە نەلەردىن كەلگەن ئاسىيەنىڭ تاختىدەك ئورۇق پاخما باش ئاداشلىرى، كۆتەكتەك سېمىز ئاياپاڭ باش ئۇلپەتلىرىمۇ داخىل بولۇپ،ھەر نۆۋەتتە ئابلەتنىڭ ئىناۋىتىنى بىر گەزدىن يۇقىرى كۆتۈردى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئاسىيەنىڭ تارشىدەك قورسىقىنىڭ خۇددى قېپىپ قالغان سۆگەت بادىرىسىدەك بىردىنلا قىيا كۆتۈرۈلۈپ قالغانلىقىنى تۇساتتىن بايقاپ قالغان ئابلەت ھازىر قەۋەتلا خۇشال. ئەمما ئايغى ئۈزۈلمەيۋاتقان «ھەل قىلىش» لارغا كۇندۇزلىرى داستىخان راسلاش ھەلەكچىلىكىدە بولۇپ ۋاقتىنىڭ قانداق ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى تۇيمايلا كەچ قىلغان، كەچلىرى بولسا ساشاڭجاڭنىڭ ئۆلچىمى بويىچە قانغۇچە ئىچىپ قانداق ۋاقىتتا يېتىپ قالغانلىقىنى تۇيمايلا تاڭ ئاتقۇزۋاتقان ئابلەت بۇ مۆجىزىنىڭ قانداق ۋاقىتتا يۈز بەرگەنلىكىنى خىيلى ئويلىنىپمۇ ئېسىگە ئالالمىدى. قانداقلا بولمىسۇن بۇنداق رايىش، يۈزلۈك، ئېسىل ئايالدىن ئەۋلات قالدۇرۇپ ئۇنىڭ قانىتىنى بوغۇشلىۋالغانلىقىدىن بېشى كۆككە يەتتى...

7

كۇزلۈك يىغىم ئاخىرلاشقاندىن كېيىن يىللىق ئىشلەپچىقىرىش خىزمەتلىرىدە نەتىجىسى كۆرنەرلىك بولۇپ باھالىنىپ، يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ كۆرسىتىشى بىلەن ناھىيەدە ئېچىلغان ئىككى كۇنلۇك«ئىلغارلارنى تەقدىرلەش» چوڭ يىغىنىغا قاتنىشىپ، خېلىلا كەچ ئۆيىگە قايتىپ كېلىۋاتقان ئابلەت چوڭ يولدىن ئۆيى تەرەپكە بارىدىغان توغرا يولغا قايرىلىشىغىلا مۇتوسىكلىتىنىڭ چىراق نۇرى ئۇنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا توختىتىلغان ساشاڭجاڭنىڭ ماشىنىسىنىڭ ئارقىسىغا چاپلانغان زاپاس چاقىغا چۈشتى.

— قارامىدىغان بۇ ئادەمنى، ھېلى تېخى يىغىن زالىنىڭ ئالدىقى رىتىدە ئولتۇراتتى، بۈگۈن ئەجەپ مېنى خەۋەرلەندۈرمەيلا بىزنىڭ ئۆيگە كېلىپ قاپتىغۇ؟ بارىدىغانلىقىنى تىنىپلا قويسا

بىزنىڭ بوغالتىرغا ئورۇنلاشتۇرۇپ تۈزۈكرەك تەييارلىق قىلالىتىم ئەمەسمۇ، ھەي...
بۈگۈنكى يىغىندا خىزمەتلىرى مۇئەييەنلەشتۈرۈلۈپ، ھاكىمنىڭ ئالاھىدە تىلغا ئېلىشىغا مۇيەسسەر بولغان ئابلەت تىل بىلەن تەسۋىرلىگۈسىز خۇشاللىق ئىلكىدە كېلىۋېتىپ مۇشۇلارنى ئويلاپ كۆڭلى بىر ئاز غەش بولدى. ئاسىيەنىڭ مېھمان كۈتۈشتىكى ماھىرلىقى، ئۆزىنىڭ ئۆيدە يوقلىنى چاندۇرمايدىغانلىقىنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزۈپ بېقىپمۇ تازا خاتىرجەم بولالمىغان ئابلەت مۇتۇۋسىپكىلىتىنىڭ سۈرئىتىنى سەل تىزلەتتى. مۇتۇۋسكىلىتىنىڭ سەت ھۆركىرىشى بىلەن تەڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالماي قېلىشىدىن ئەنسىرەپ،قۇلىقىغا يېقىنراق بولغان مەيدە يانچۇقىغا سېلىۋالغان يانفۇنى بىردىنلا چۇرقىراپ ئۇنى چۆچۈتىۋەتتى.ساشاڭجاڭ ئۇنىڭ ئۆيگە كەلگەن، ئۆزىنىڭ ئىناۋىتىمۇ تاغ بىلەن بوي تالىشىۋاتقان،ھەرقانداق دەرىتمەننىڭ ھاجىتىنى تېزە تۆپىسىدىلا ھەل قىلالايدىغان بۇنداق مۇھىم پەيتتە تېلېفۇننى ئالمىسا بولمايتى.

ــ ۋەي، ئابلەتمۇ سىز، قانداقراق ئەھۋالىڭىز؟

ــ ھەئە، مەن شۇ، ــ دېدى بىر ئايال كىشىنىڭ ئاۋازىنى كۈچلۈك شاۋقۇندا خىرە-شىرە ئاڭلىغان ئابلەت مۇتۇۋسكىلىتىنىڭ ئوتىنى ئۆچۈرگەچ ــ بۈگۈن كۈن غەربتىن چىقتىمۇ نېمە، مېنى «سىز» لەپ يېقىملىق سۆزلەپ ئەھۋال سوراپ كەتتىڭىز خوتۇن؟مانا، مانا دەرۋازا ئالدىغا كېلەي دېدىم، ساشاڭجاڭنى ئوبدانراق كۈتكەچ تۇر، ھازىرلا ئۆيگە كىرىمەن.

ــ تېخىچە ساشاڭجاڭ، ساشاڭجاڭ دەپ، ھازىرمۇ مەسلا يۈرۈۋېتىپسىز دە، بۇ مەن...

ــ گۈلئايشەم! بۇ راستىنلا سەنمۇ؟ قەيەرلەردە، نېمە ئىشلارنى قىلىپ يۈرۈيدىغانسەن، سېنى ئىزلەپ بامىغان يېرىم قالمىدى مېنىڭ.

ــ مەن ھازىر كۆز يەتكۈسىز سالا-سالا كېۋەز ئېتىزلىرى بار يىراق يەردە، ھامامنىڭ مەھەلىسىدىكى قىزلار بىلەن پاختا تىرىۋاتىمەن.

ــ تازا قىينالغانسەن ھە، قىش كەلگىلىۋاتىدۇ، مۇشۇ سوغۇقتا ھازىرمۇ تىرىۋاتامسەن؟

ــ بۈگۈن كەچ تۈگىتىپ ھېسابات قىلدۇق، مۇشۇ ئۈچ ئاي ئىچىدە ئالتە تونىنىدەك پاختا تىرىپتىمەن، كىلوسى بىر يېرىم كويدىن، توققۇز مىڭ كويدەك پۇل بوپتۇ، نۇردۇننى بەك سېغىنىپ كەتتىم، شۇڭا بالىنى ئېلىپ كەلسىڭىز بىر نەچچە يىل مۇشۇ يەردە پۇل تاپساق، يا بولمىسا شۇ سېكىرتارلىقنى تاشلىسىڭىز يېنىڭىزغا كەتسەممىكىن دەپ...

ــ مەن... ،مەن ئۇنداق قىلالمايمەن،ھازىر مېنىڭ خوتۇنۇم ھەم ئۇنىڭدىن بىر ئوغلۇم بار،سەنمۇ لايىقىدا بىرەر ئادەم ئۇچرىسا بېشىڭنى ئوڭشىۋال...

ــ مەن...سىز... سىزنى بۇنداق تېزلا ئۆيلىنىۋالا دەپ ئويلىماپتىمەن، بۇندىن كېيىن ئايالىڭىزنى چوقۇم قەدىرلەڭ، ئۇنى ئۇرماڭ، ھېلىقى ساشاڭجاڭ دېگەن بەكمۇ نومۇسسىز ئادەم، ئۇنىڭدىن كۆپرەك ئېھتىيات قىلارسىز، ياز يورۇغاندا دادامنىڭ كونا جايىغا تۇرغۇدەك ماكان

قىلىۋېلىپلا نۇردۇننى يېنىمغا ئەكىلىۋالىمەن، شۇنىڭغىچە ئۇنىڭغا ياخشىراق قاراپ قويارسىز.. قۇلىقىغا چىڭ چاپلىغان يانفۇنىدا گۈلئايشەمنىڭ يىقىملىق ئاۋازى ئۈزۈلۈشى بىلەن تەڭ ئابلەت بىر خىل نادامەت ئىلكىدە چوڭقۇر ئۇھ تارتتى. ئىسسىق ھەم ئۇزۇن بىر تىنىق ئۇنىڭ ئىچىشىۋاتقان يۈرىكىنىڭ ئەڭ چوڭقۇر جايلىرىدىن سۇغۇرۇلۇپ كەچ كۈز شاملى بىلەن يىراقلارغا ئۇچۇپ كەتتى. ئۇ تويا يەردىلا ئولتۇرۇپ بىر تال تاماكىنى چېكىپ بولۇپ، ئىشتىنىنىڭ توپىسىنى قاققاچ ئۆرە بولۇپ موتۇسىكىلىتىنى مىندى. ئۆيىنىڭ ئالدىغا كېلىپ، رولنى ئۆي تەرەپكە قايرىپلا دەرۋازىغا يۆلىنىپ تىرنىقىنى تاتلىغان پېتى يىغلاپ ئولتۇرغان، سەمتاخۇن مىڭ قېتىم يالۋۇرۇپمۇ ئۆيىگە ئەكىرەلمىگەن نۇردۇننى كۆرۈپ ئابلەتنىڭ ئەرۋاھى ئۇچتى ۋە مۇتۇسىكىلىتىدىن چۈشمەي تۇرۇپلا ئۇنىڭغا كايىشقا باشلىدى.

ـــ بۇنچە كېچىدە بۇ يەردە نېمە بار ساڭا؟ مېنى زادى خاتىرجەم ياشىغىلى قويامسەن-يوق؟ ئاناڭ شۇنچە تالاشسا بەرمەيتىكەنمەن، مانا ئەمدى، ھە...ي، سېنى قانداق قىلسام بولار؟

ـــ دادا، مېنى كەتكۈزۋەتمىگىن بولامدۇ؟ ئۇلارنىڭكىگە ئەمدى بارمايمەن دادا...، ـــ دېدى نۇردۇن ۋە ئۆمۈلەپ بېرىپلا ئابلەتنىڭ پۇتىغا ئېسىلىپ ھۆكرەپ يىغلاشقا باشلىدى.

ـــ كېيىن سېنى چوقۇم ئەكىلىۋالىمەن ئوبدان بالام، يىغلىما ھەـــ بەزلىگەنسىرى تېخىمۇ چىڭقىلىپ يىغلاۋاتقان نۇردۇننىڭ ئاغزىنى ئابلەت كاپپىدە تۇتۇۋالدى ۋە ئاسىيەنىڭ ئاڭلاپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، بىردىنلا بېشىنى بۇراپ دېققىتىنى دەرۋازا ئىچىگە ئاغدۇردى. تېخى بوغۇز سىلىنمىغان قوتاندىكى قويلارنىڭ سوزۇپ مەرەشلىرىدىن، ھويلىنىڭ بۇلۇڭىغا باغلاقلىق ئىتنىڭ خىرقىرغان ئاۋازىدىن باشقا ھېچ بىر تىۋىش ئاڭلانمىدى.

ـــ كىلە بالام، مۇتسىكلىتقا مىنگىن، مەن سېنى بازارغا ئاپىرىمەن، ـــ دېدى ئابلەت نۇردۇننى ئامال قىلىپ تاغىسىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپ قويۇش نىيىتىدە.

ـــ مۇشۇنداق كېچىدىمۇ بازار بولامدۇ، دادا؟ـــ ھەيرانلىق ئىلكىدە سوردى دادىسىنىڭ مۇئامىلىسىدىن ئىللىقلىق ھىس قىلغان نۇردۇن.

ـــ شۇنداق،كەچتىمۇ بازار بولىدۇ، ھېلىقى چاغدىمۇ كەچتە ساڭا بازاردىن گۆش ئېلىپ بەرگەن ئىدىمغۇ؟ ـــ دېدى ئابلەت ئىلگىرى ئانچە-مۇنچە كەچتە تاماق ئېلىپ بەرگەن چاغلىرىنى نۇردۇننىڭ ئېسىگە سېلىپ.

ـــ شۇ چاغدىكىدەك ئانامۇ، ئۇكامۇ بىز بىلەن بىللە تاماق يەمدۇ؟ ـــ دېدى نۇردۇن ئابلەتنىڭ سۆزلىرىدىن ئۈمىد ئۇچقۇنلىرى پەيدا بولغان قاپقارا كۆزلىرىنى مۆلدۈرلىتىپ.

ـــ ھەئە، تېزراق بارمىساق ئۇلار يەنە كېتىپ قالمىسۇن، ـــ ئابلەت شۇنداق دېيىشى بىلەنلا نۇردۇن يۈگۈرۈپ بېرىپ مۇتۇسىكلىتنىڭ ئارقىسىغا يامىشىپ ئۈستىگە چىقتى. نۇردۇننى مىڭ تەستە ئامالداپ دەرۋازا ئالدىدىن ئايرىلىشقا ئۇناتقان ئابلەت مۇتۇسىكلىتنى ئوت ئالدۇرۇش

ئۇچۇن شۇنداق تېپەي دەپ تۇرشىغا، ھويلا ئىچىدىن ئاسىيەنىڭ ساشاڭجاڭغا باشقىچە تەلەپپۇزدا خىلىلا چىڭقىلىپ، تەھدىت ئارلاش قىلغان گەپلىرى ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرىپ ھەيرانلىق ئىلكىدە داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى.

ــ توختىسىلا، مۇشۇنداقلا كېتىمەن دەپ خام خىيال قىلمىسىلا! بۇ قەلەندەرنىڭ ئۆيىگە ئەكىلىپ قويغانغىلا ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ھېساب-كىتاب ئاخىرلاشمايدۇ تېخى!

ــ ئابلەتنىڭمۇ كېلىدىغان ۋاقتى بولدى، ماۋۇنى خىراجەت قىلىپ تۇرۇڭ، مەن يەنە كېلىمەن. گەپنىڭ ئۇرامىدىن بىرەر شۇملۇقنىڭ ھېدىنى سېزىپ جىددىيلەشكەن ئابلەت مۇتۇسكىلتنى جايىغىلا دىيەكلەپ، دەرۋازىنىڭ تۈۋىگە كېلىپ يوچۇقىدىن مارىدى. ئىچ كېيىم بىلەن ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان ئاسىيە ۋە ئۇنىڭغا بىر سىقىم پۇلنى تەڭلەپ تۇرغان ساشاڭجاڭ پىشايۋانغا ئېسىلغان لامپىنىڭ يورۇقىدا ئابلەتقا ئېنىق كۆرۈندى ئەمما بۇگۈن شۇپۇر ھېچ كۆرۈنمەيتتى.

ــ مېنى ئالداپ بۇ قەلەندەرنىڭكىدە يەنە قانچىلىك تۇرغۇزماقچى سىلى؟ بالىمۇ سالامەت تۇغۇلدى، ھېلىمۇ چىدىدىم، بىر يىل بولاي دېدى مانا.

ــ ئۆز ۋاقتىدا بالىنى ئالدۇرۋىتىڭ دېسەم ئۇنىماي تۇرۇۋالدىڭىز شۇ.

ـ ئاغزىڭلارنىڭ دىمى شۇ بالىدا سىلىنىڭ، ماڭا تاشلاپ بىرەرمىكىن دەپ ئەنسىرمىسىلە، ئۇنداق قىلسامغۇ ئۇنىڭ جېنىنى غىققىدە ئېلىپ ئاسانلا قۇتۇلۇلا مەندىن .

ــ نېمىلەرنى دەيدىغانسىز، سىزنى بالا باقمەن دەپ جاپادا قالمىسۇن دەپ، شۇ...

ــ مېنى جاپا تارتمىسۇن دېسىلە ھازىرلا ماۋۇ يالاڭتۆشنىڭكىدىن ئېلىپ كەتسىلە .

ــ بالىنىڭ ئايغى چىققۇچە بولسىمۇ تۇرۇپ تۇرۇڭ، مەن ئۆسكەندىن كېيىن ناھيىدىن ئېسىل ئۆي ئېلىپ بىرىمەن، ھازىر قولۇم قىسقىلىق قىلىۋاتىدۇ،ئازراق چىداڭ،ھە.

ــ ياق، ياق، مىنىڭ بۈگۈن سىلى بىلەنچۇ كەتكىنىم كەتكەن، ــ ئاسىيە ناز ئارلاش باتناپ شۇنداق دېدى ۋە ساشاڭجاڭنىڭ كۆتەكتەك توم بويىنىغا گىرە سېلىپ، نەچچە غىرىچچە ئالدىغا دومسايغان قورسىقىغا چاپلاندى.

ــ ماقۇل، ماقۇل، بۈگۈن كېچە كەتمىسەمغۇ بولا جېنىم، ئەمما بۇندىن كېيىن قالايمىقان گەپ قىلىپ ئادەمگە قورقاق سالماڭ جۇمۇ. ئالدى بىلەن ئابلەتنى ھازىرلا بىر يەرگە بېرىشقا ئورۇنلاشتۇراي، ئاندىن خاتىرجەم بولۇپ ئىككىمىز...

ساشاڭجاڭ ئۆزىگە چىڭگىلەكتەك ياماشقان ئاسىيەنىڭ تال چىۋىقتەك ئىنچىكە بېلىنى بىر قولىدا تۇتۇپ، يەنە بىر قولىدا يان يانچۇقىدىكى يانفۇننى قولىغا ئالدى. بىر كۆزىنى قىسىپ، دەرۋازىنىڭ قىسىلچىغا نىختىلىپ پاقىنىڭكىدەك پولتىيىپ چىققان يەنە بىر كۆزىدە ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىگە زەن سېلىۋاتقان ئابلەت تېلفۇننىڭ دەل ئۆزىگە ئۇرۇلىدىغانلىقىنى پەملەپ،

پاقالچىقىغا مەھكەم ئېسىلىۋالغان نۇردۇننى يىتىلەپ، يولنىڭ ئۇ قاسنىقىغا ئۆتۈۋالدى ۋە يانفۇننى ئېلىپ دەرھال ئېتىۋېتىشكە ئۇرۇندى، بىراق ئۈلگۈرەلمىدى. مانا ھازىر ساشاڭجاڭنىڭ نومۇرى ئابلەتنىڭ يانفۇنىنىڭ ئېكرانىدا لىپىلدىماقتا.يانفۇننى ئېتىۋەتسىلەگەن بولسىدى بىر يوللۇق بولاتتى ئەمما ھازىر ئابلەتكە يانفۇننى ئالماسلىقتىن ئۆزگە چارە يوق ئىدى .

ــ ماقۇل، ماقۇل، ئورۇنلىرىغا دىجورنىلىكتە تۇرۇۋېتەي، ھە راست بوگۈن...ۋەي...ۋەي...

ھېچبىر تەييارلىقسىزلا تۇرغان، ئۇنىڭسىزمۇ ساشاڭجاڭنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىسا جاھاننىڭ بارلىق شاۋقۇن-سۈرەنلىرىنى ئۇنتۇپ، ئارتۇقچە ئويلاشمايلا «ماقۇل» دەپ كۆنۈكۈپ كەتكەن ئابلەت كونا ئادىتى بويىچە شۇنداق دېدى. ئەمما ھەر قېتىمقىغا ئوخشاش ئابلەتنىڭ ئارقىغا ئۆلاپ

خىزمەتلەرنى دوكلات قىلىپ ئاۋارە قىلىشنى تۈيۈپ قالغان ساشاڭجاڭ ئۇنىڭ گېپى تۈگمەستىنلا تىلفۇننى ئۈزۈۋەتتى. يانفۇننى قولىقىدىن ئايرىشىغىلا دەرۋازا ئالدىغا سۈس شاڭ چىقىرىپ قىزغۇچ يوروپ تۇرغان لامپۇچكىنىڭ «لاپ» قىلىپ ئۆچۈشى بىلەن تەڭ ھاياجانلىق ھېسسىياتى پەسەيگەن ئابلەت بىردىنلا ئۆزگە كىلىپ،دىققىتىنى ھويلا ئاغدۇردى ۋە كاللىسىدىن چاقماق تېزلىكىدە نۇرغۇنلىغان زىددىيەتلىك خىياللار ئەگىپ ئۆتتى.

ئۆي ئىچىگە باستۇرۇپ كىرىش كېرەكمۇ؟ياق،ياق،ئىككىسىنىڭ گېپى بىردەك قىلىدۇ،قاغا قاغىنىڭ كۆزىنى چوقۇمايدۇ ئەمەسمۇ. ياق،ياق! بۇنداقلا بولدى قىلسام بولمايدۇ،مەنمۇ ئانام شۇمەك سالغان ئەر بولغاندىكىن...،مەن نېمشقا ئۇنداق قىلغۇدەكمەن،ئاشۇ بۇزۇق پاسكىننى دەپمۇ؟

بۇنچە زور قۇربانلىق بېرىپ قەھرىمانلىق كۆرسىتىشمىگە ئۇ ئەرزىمىگىدەك. شۇنداق، مەن نېمىگە ئالدىرايمەن، ئەتە تاڭ ئاتسا ھېساپ ئالسامۇ كېچىكمەيمەنغۇ بۇ تاپتىن چىققان بۇزۇقتىن.

ياق، بۇمۇ بولمىغىدەك، ئەگەر ئۇ بۇزۇق چاۋىسىنى چىتقا يېيىپ، قارا قوشقاچتەك شۇنداق بىر ۋىچىلداپ سۆزلەپ كەتسە، «ئابلەتنىڭ ئۆيىدە قاچان بىر ماجرا بولار»دەپ ئاران تۇرغانلار مەسخىرلىك ھېجىيىشىپ تاماشا كۆرۈپ كەتسە، بولۇپمۇ ھېلىقى سەمەتنىڭ بېشى كۆككە يېتىدۇ.

ئۇ قەلەندەرنىڭ كۆپچىلىكنىڭ ئالدىداشالدىمنى چىچىپ ساقاللىرىنى تىتىرىتىپ بىلەرمەنلىك قىلىپ: «مەن دېمىدىممۇ، زادى...» دەپ باشلايدىغان ئاشۇتېتىقسىز گەپلىرىنى ئاڭلاپ خەلقى ئالەم ئالدىدا مات بولۇپ يەنە ياشىغۇچە ئۆلگىنىم تۈزۈك مىنىڭ ! ئۇنداقتا قانداق قىلسام بولار زادى؟ ھە...توغرا، توغرا، «قول سۇنسا يەڭ ئىچىدە» ئەمەسمۇ. مەندەك بىر ئەركەكنى يەر بىلەن يەكسەن بولۇشتىن ساقلىيالايدىغان بۇنداق ئۇلۇغ گەپنى قايسى ئەقىللىق كىشى دىگەن بولغىيتى ھە! مىنىڭ ئالدىمدا تىلى تۇتۇلىدىغان ئىشلىرى ئۆتۈلىدۇ تېخى بۇ بۇزۇقنىڭ. كۆڭلەر تېخى ئۈزۈن بولغاندىكىن پۇرسەت كۈتۈش كېرەك، مانا بۇ كاۋاپمۇ، زىخمۇ كۆيمەيدىغان ئەڭ

ياخشى چارە، ئەڭ ياخشىسى شۇنداق قىلاي...

ئاسىيەنى بىر تەرەپ قىلىش توغرىسىدا مۇشۇنداق خۇلاسە چىقىرىپ،جار سېلىشۋاتقان «ئەرلىك غورۇرى » ھەر ھالدا تەسكىن تاپقان ئابلەت شامال يۆلىنىشىگە قاراپ زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ، بېشىنى چېتىنغا تىقىپ،قولىغا ئالغىلى خىلى بولۇپ قالغان تاماكىسىغا تەستە ئوت ياقتى.

سىنتەبىرنىڭ ئاخىرىقى كۈنلىرى توختىماي چىقىۋاتقان كەچ كۈزنىڭ ئاچچىق شامىلى ئەتىگەندىن بېرى خېلى جانلىنىپ، خۇددى بۇ مەھەللىدىكى بولۇمسىزلىقلارغا نارازى بولۇۋاتقاندەك، يېزىنچە سۆيگە قانمىغان دەل-دەرەخلەردىكى سېرىق ياپراقلارنى شاخلىرىدىن رەھىمسىزلەرچە قېقىپ چۈشۈرۈپ، ناپاك قەدەملەر ئىز قالدۇرغان ئانا زىمىننىڭ يۈزىدىكى قۇم-توپىلارنى، ئەخلەت-چاۋارلارنى جان-جەھلى بىلەن ئۇچۇرۇپ قۇيۇن ھاسىل قىلىپ، كىشىلەرنىڭ كۆزلىرىگە،ھويلا-ئاراملىرىغا، ئېرىق-كۆللەرگە تىقماقتا. شامالنىڭ كۈچىيىشى بىلەن ھېلىدىن بېرى بىر نەچچە قېتىم بىلىنەر-بىلىنمەس تامچىلاپ قويۇپ توختاپ قالغان مۇزدەك سوغۇق يامغۇرمۇ مانا ھازىر بىردىنلا جانلىنىپ،شالاڭ ئەمما ئادەمنىڭ يۈز-كۆزلىرىگە چۈشسە ئاغرىتقۇدەك دەرىجىدە بېسىم بىلەن دانە-دانە بولۇپ پاسىلداپ يېغىشقا باشلىدى . چاپىنىنىڭ بىر پېشىدە بېشىنى ئورىۋالغان ئابلەت غەزەپ بىلەن چىقىۋاتقان شامالغا يانتىشىپ چۈشىۋاتقان مۇزدەك سوغۇق يامغۇردىن ئەندىكىپ يۈزىنى ئۆزىنىڭ قورسىقىغا چاپلاپ، يوتىسىغا چىڭ ئېسىلىۋالغان نۇردۇننى يېتىلەپ،دالدىلىنىش ئۈچۈن دەرۋازىنىڭ تۈۋىگە كېلىپ جايلاشتى.

ــ دادا، مەن بەك توڭۇپ كېتىۋاتىمەن، ئۆيگە كىرىپ كېتەيلىچۇ؟ــ ياندىراق ئولتۇرغان نۇردۇن شۇنداق دېدى ۋە ئۆمىلەپ بېرىپلا ئابلەتنىڭ قوينىغا كىرىۋالدى.

ئادىمىيلىكنىڭ، غورۇرىنىڭ دەپسەندە بولۇۋاتقانلىقىنى ھەر ھالدا ئازراق بولسىمۇ ھېس قىلغان ئابلەت ئىختىيارسىز نۇرنۇننىڭ بېشىنى سىلىدى ، قولىنى نۇردۇننىڭ قولتۇقىدىن ئۆتكۈزۈپ ئۇنى تېخىمۇ چىڭ باغرىغا باستى .

ــ دادا، غىدىقىمنى كەلتۈرۈۋەتتىڭىز، ــ ۋىلىقلاپ كۈلۈپ،ئەركىلەپ تولغانغان نۇردۇن شۇنداق دەپلا بېشىنى كۆتۈرۈپ يۇمران لەۋلىرى بىلەن ئابلەتنىڭ ئەمدىلا يىلتىزدىن قومۇرۇلۇپ چىقىشقا باشلىغان يېرىك ساقال قاپلىغان مەڭزىگە سۆيۈپ قۇيدى ۋە قىزىل نىلۇن رەختتە ياسالغان، ئابلەت بۇگۈنكى چوڭ يىغىندا چاپىنىنىڭ ئوڭ كۆكرەك تەرىپىگە تاقىغان گۈلگە كۆزى چۈشكەن نۇردۇن قىزىقسىنىپ سوردى .

ــ بۇ گۈلنى نېمىشقا تاقىۋالدىڭىز ؟ ماڭا بېرىڭا مەن ئوينايمەن .

ــ ياق، بۇنى ئوينىساڭ بولمايدۇ ــ ئابلەت شۇنداق دەپ گۈلنى يۇلۇپ ئېلىپ، غەزەپ بىلەن چىقىۋاتقان بورانغا قارىتىپ ئېتىۋەتتى ۋە نۇردۇننىڭ مەيدىسىگە سوزۇلغان يۇمران قوللىرىنى قوينىغا سېلىۋالدى . ئابلەتنىڭ قوينىدا بىر ھازا ئۇنسىز ياتقان نۇردۇن بىردىنلا ئىڭىكىنى كۆتۈرۈپ

ھەيرانلىقتا تولغان قوي كۆزلىرىدە ئابلەتقا قاراپ يەنە ئېغىز ئاچتى.

ــ دادا، نېمىشقا ئۆيگە كىرىپ كەتمەيمىز؟ ئۇيقۇم كىلىپ كەتتى، كىرىپ كېتەيلىچۇ؟

ــ دەرۋازىغا قۇلپا سېلىقلىق ئىكەن، مەندە ئاچقۇچى يوق، جىم يېتىپ ئۇخلا ھە.

ــ ئاچقۇچنى ئېلىۋېلىپ سىزنىمۇ ئۆيگە كىرگۈزمەپتۇ دە ئۇ ئاچاش، ئۇنداق بولسا ئىككىمىز سەمتاخۇن تاغامنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ئۇخلايلى ماقۇلمۇ دادا، ماقۇل دەڭە؟

ــ ئۇنىڭ گېپىگە ھەرگىز قۇلاق سالما ! ئاپائىنچۇ شۇ قېرى كەتكۈزۋەتتى، ئۇقتۇڭمۇ؟

ــ ئۇقتۇم دادا، بۇندىن كېيىن سىزنىڭ گېپىڭىزگىلا كىرىمەن، ئاپامنى كەتكۈزۋەتكەن ئۇ قېرىنىڭ گېپىگە ھەرگىز كىرمەيمەن .

ــ ھە، ئەمدى مېنىڭ بالامغا ئوخشىدىڭ .

ــ ئاپام بىلەن ئۇكام قاچان كېلىدىغاندۇ؟ ئۇلارنى مىنىڭ بەك كۆرگۈم كەلدى،سىزنىڭ كۆرگۈڭىز كەلمىدىمۇ دادا ؟...

ئۇنى-بۇنى سوراپ بېقىپ تۇزۇك جاۋاپقا ئېرىشەلمىگەن نۇردۇن ئابلەتنىڭ قۇينىدا تاتلىق ئۇيقىغا كەتتى. ئەمما نۇردۇننىڭ ئەڭ ئاخىرىدا سورىغان سۇئالى ئابلەتنى بىردىنلا تەگسىز خىياللار قاينىمىغا چۈمدۈردى. ئابلەتنىڭ ئەسلىدە گۈلئايشەم بىلەن ھەرگىزمۇ ئاجراشقۇسى يوق ئىدى، ئاجراشماقچى بولۇشقان كۈنلەردە ئۇ گۈلئايشەمگە كۆپ يالۋۇرغان، ناماقۇل بولغان بولسىمۇ، يەنىلا كېتىپ قالغان گۈلئايشەمنى «سەمتاخۇننىڭ كەينىگە كىرىپ مىنى تاشلاپ كەتتى» دەپ چۈشىنىدۇ. ئۇنىڭدىن ھازىرغىچە ئاغرىنىدۇ،شۇ تۈپەيلى سەمتاخۇنغا ئۆچمەنلىك نەزرى بىلەن قارايدۇ. ئۆزىگە كەلگەن كېلىشمەسلىكلەرنىڭ ھەممىسنى سەمەتاخۇندىن كۆرىدۇ. ئۆمرىدە ئاتا مېھرى كۆرمەي نامراتلىقلىق، يىتىمچىلىكتە قىينىلىپ چوڭ بولغان ئابلەت ئاتىدارچىلىق قىلىپ بېشىنى سىلىغاندەك قىياپەتكە كىرىۋالغان ساشاڭجاڭنى تا ھازىرغىچە ئىنجاتچىم،پاناگاھىم دەپ يۈرگەن. ئەمما بۈگۈنكى بۇ ھالدىن ئۇ چۈچۈدى.گۈلئايشەم بىلەن بىللە باشتىن كەچۈرگەن ئاشۇ گۈزەل مىنۇتلارنى ئابلەت پەقەت ھازىرلا خىيال قىلغنى يوق.گۈلئايشەم كەتكەندىن بىرى كۆپ قېتىم خىيال قىلغان.ئابلەتنىڭ دىلى چىگىلگەن، غېرىپلىق باسقان،يالغۇز قالغان چاغلىرىدا ئۇنى ئەسلەپ كۆزلىرىگە ئىسسىق ياش ئالغان ۋاقىتلىرىمۇ بولغان،ئۇنىڭ بىلەن ئۆزلىشىۋېلىش نىيىتىدە ئۇنىڭ تۇرغان جايىنى باشقىلاردىن سۈرۈشتۈرۈپمۇ دېرىكىنى ئالالمىغان ئىدى.ئابلەتنىڭ يۈرەك قېتىدىكى ئۆچمەس ئەسلىمىلەرنىڭ شاھىدى بولغان گۈلئايشەم ئاشۇ چاغلاردا كەيگەن ئەتلەس كۆڭلىكنى ئەستەرلىك قىلىپ ئەتكەن كونا كۆرپىنى ئىزدەپ تېپىپ ئاستىغا سېلىپمۇ ياتقان.ئاسىيە كېلىشنىڭ ئالدىنقى كۈنى ئۇ كۆرپىنى چىرايلىق قاتلاپ ئۆگزە بويى تىزىلغان يوتقان-كۆرپىلەرنىڭ ئەڭ ئاستىغا جايلاشتۇرغان.مانا ھازىرمۇ ئۇنىڭ خىيال كەپتىرى ئاشۇ ياشلىق مەزگىلىدىكى ئەتلەس كۆڭلەك ئىچىگە يوشۇرۇنغان ھەم تاتلىق ھەم گۈزەل ئەسلىملەرگە

قاراپ قاناتى قاقماقتا.

...ئاشۇ چاغ دەل جاھان كۆكچىلىكتە تولغان،مېۋە-چېۋىلەر مەي باغلاپ پىشقان، ئېتىزلىقتىكى قوناق مايسىلىرى يېرىم مېترچە ئۆسكەن ياز پەسلى ئىدى.دادىسىنىڭ نازارىتى ئاستىدا قالغان گۈلئايشەمنىڭ كەينىدىن پايلاپ يۈرگەن ئابلەت مانا بۇگۈنمۇ سەھەردىلا گۈلئايشەمنىڭ چىقىشىنى كۈتۈپ، سوغۇرۇش ئېرىقى ئىچىدە مەيدىسىنى نەم يەرگە يېقىپ ياتتى.ئۇ تۈنۈگۈن چۈشتىمۇ مۇشۇ قوناقلىقتا دادىسى بىلەن بىللە كەلگەن گۈلئايشەمنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىپ كېلىپ،دەل مۇشۇ ئېرىق ئىچىدە تا ئۇلار ئۆيىگە قايتقۇچە چاپلىشىپ ياتقان ۋە گۈلئايشەمنىڭ دادىسى بىلەن دېيىشكەن گەپلىرىنىمۇ ئوغۇرلۇقچە ئاڭلىغان،ئەمما بۇگۈن يەنە قوناقلىققا چىقىش-چىقماسلىق توغرىسىدىكى ئۇچۇرغا ئېرىشەلمىگەن ئىدى.

— ھە...ي،ئۇ بۈگۈن چىقمايمۇ قالارمۇ،چىقسىمۇ شۇ دادىسى بىللە چىقسا...— قىر ئۈستىگەقېلىن تىكىلگەن ئاپتاپپەرەسلەرنىڭ ئاراشلىرىدىن كۆزىنى قوناقلىققا تىككىنىچە ئېرىق ئىچىدە دۈم يېتىۋالغان ئابلەت شۇ خىياللارنى قىلىپ بىردىنلا ئەندىكىپ كەتتى.

— ياق، ياق، ئۇ چوقۇم چىقىدۇ، دادىسى بىلەن چىقسىمۇ مەيلى، ئۇنى كۆرۈپ ياتسامۇ ھېساب، -ئۆزىگە ئىشەنچ بىلەن خىتاب قىلغان ئابلەت يان باغرى قويۇق ئۆسكەن ئوت-چۆپلەر بىلەن قاپلانغان ئېرىق ئىچىدە ئاستا ئۆمىلەپ ئالدى تەرەپكە سىلجىشقا باشلىدى. ئەمدىلا ئۈن نەچچە قەدەمچە يىراقلىققا ئۆزىغان ئابلەت بىردىنلا سالپايغان گۈللىرى، قارداپ سولاشقان يوپۇرماقلىرى تاڭ شەبنىمىدە نەملەشكەن ئېرىق ئاستىغا چاپلىشىپ ياتقان، تېخى تۈزۈك دان تۇتماي تۇرۇپلا قومۇرۇپ تاشلانغان ئاپتاپپەرەس شېخىنىڭ تۈۋىگە كېلىپ توختاپ قالدى. ئۇ توشقاننىڭ تېپىشىنى ئالغان قارچۇغىدەك بىردە ئېرىق ئاستىدىكى ئىزلارغا، بىردەيىرىمدىن كۆپرەك يېرى پاكىز ئۇتالغان قوناقلىق ئىچىگە ۋە ئەتراپقا چاقچانلىق بىلەن بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۈپ چىققاندىن كېيىن ئۆز-ئۆزىگە پىچىرلىدى .

— دەل مۇشۇ يەر شۇ، ئۇدۇلدىكىسى گۈلئايشەملەرنىڭ قوناقلىقى .

ئاشۇ كۈنى گۈلئايشەم ئوت قاچىلانغان خالتىنى يۈدۈپ دادىسىغا ئەگىشىپ ئۆيىگە مېڭىش ئۈچۈن ئارقىغا ئۆرۈلىشىگىلا، ھوجۇدىدا چەكسىز زارىقىش ئوتى چاراسلاپ كۆيۈۋاتقان ئابلەت ئىختىيارسىز ئېرىق قىرىدىن بېشىنى چىقىرىشتا تايىنىش ئۈچۈن قولىدا چىڭ تۇتۇۋالغان كەتمەن سېپى تومۇقتىكى ئاپتاپپەرەسنىڭ شېخىنى بىر كۈچەپلا يىلتىزى بىلەن قومۇرۇپ تاشلىغان، شۇ چاغدا «شاراق» قىلغان ئاۋازنى ئاڭلىغان گۈلئايشەم مېڭىۋېتىپ ئارقىغا بىر قانچە قېتىم يېنىش-يېنىشلاپ قاراپ كەتكەن ئىدى.

— شۇ ۋاقىتتا ئۇ مېنى راستىنلا كۆرگەن بولغىيمىدى؟ شۇنداق،شۇنداق، تۈنۈگۈن ئۇ چوقۇم مېنىڭ كەلگەنلىكىمنى تۇيدى، ئاپتاپپەرەسنىڭ شارىلدىغان ئاۋازىنى ئاڭلاپ ئارقىسىغا قايرىلىپ،

ئاشۇ خۇما كۆزلىرىدە مەن تەرەپكە خېلى ئۇزۇن زەن سالدى ئەمەسمۇ؟ ئابلەت شۇ كۈنى بولۇنغان ئىشلارنى بىر قۇر ئەسكە ئېلىپ ئۆزىنىڭ خىيالىنى دەلىلەپ سەل خاتىرجەم بولدى. بىردىنلا ئېتىز قىردىكى بولۇق ئۆسكەن ئاپتاپپەرەسلەرنىڭ شالدىرلىشىدىن چۆچۈگەن قوناقلىق ئىچىگە تۆكۈلگەن قىغ دۆۋىسىنىڭ ئۈستىگە تويلىشىۋالغان بىر توپ قۇچقاچلارنىڭ ۋىچىرلىشىپ پۇررىدە كۆككە كۆتۈرۈلىشى بىلەن تەڭ خىيالى بۆلۈنگەن ئابلەت بېشىنى كۆتۈرۈپ ئاسماندىكى قۇچقاچلارنى ئەمەس بەلكى تېقىمغىچە ساڭگىلىغان ئىككى تال ئۆرۈمە چېچى ئەتلەس كۆڭلىكى ئۈستىدە باش ھەركىتىگە ماس يىنىك تەۋرىنىۋاتقان قىر بېشىدىكى گۈلئايشەمنى كۆردى. ئىككى قېشىنى سانجاق-سانجاق ئاپتاپپەرەسلەر قاپلىغان ئېرىق ئېچىدە دۈم بولۇپ، قويۇق ھەم بويلۇق ئۆسكەن چۈجگۈنلەر ئارىسىغا بېشىنى تىقىپ ياتقان ئابلەت ئىككى قولىنى تىزىغا تىرەپ ئىڭىشىپ تۇرۇپ بىردە ئارقىسى تەرەپكە بىردە ئېرىق ئىچىگە جىددى تۇس ئالغان خۇما كۆزلىرىدە زەن سېلىۋاتقان گۈلئايشەمنىڭ بۇ ھەركەتلىرىدىن سەل ھاياجانلاندى.«ئۇچوقۇم مېنى ئىزلەۋاتىدۇ» دېگەن تۇيغۇدا بولۇۋاتقان ئابلەت «مەن بۇ يەردە »دېمەكچى بولۇپ پىشنى سەل كۆتۈرۈپ، ئاغزىنى ئۆمەللىتىشىگىلا گۈلئايشەمنىڭ ھەم جاراڭلىق ھەم ئىنچىكە ئاۋازى ئابلەتنىڭ ئانىسىغا زارىققان قۇش بالىسىدەك چوڭ ئۈمۈد بىلەن يوغان ئېچىلغان ئاغزىنى دەرھال يۇمدۇرۇپ ،ئۇنى نەم ئېرىقنىڭ ئاستىغا قايتىدىن چاپلاشتۇرۇپ قويدى.

— دادا، ھوي دادا، ئاخشام ئالغان ئوتلىرىم قوناقلىق ئىچىدە قالدىمىكىن قارغاچ كىلىڭە.

بۇ گۈلئايشەمنىڭ ئابلەتنىڭ ئۆزىنى ئىزلەپ بۇ يەرگە كېلىپ يەنە دادىسىدىن كۆڭۈل ئازارى تارتىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ بەرگەن سىگنالى ئىدى.

دېمەك، تۈنۈگۈن كەچتە قوناقلىقتىكى «شاراق» قىلغان ئاۋازىدىن كېيىن ئەس-يادى ئابلەتتىلا قالغان، تاڭنىڭ ئېتىشىنى ئۇيقۇسىز كۈتكەن، قوناقلىقتا كەلگۈچە ياشىنىپ قەدىمى قىسقىراپ قالغان دادىسىنى ئارقىسىدا قالدۇرۇپ، ئېرىق ئىچىگە زەن سېلىپ ماڭغان گۈلئايشەم خېلى يىراقتىنلا ئابلەتنىڭ بادام نۇسخىسى چۈشۈرۈلگەن ئاق شاپاق دوپپىسىنى كۆرۈپ قالغان ئىدى.

گۈلئايشەمنىڭ دادىسىنىڭ خۇرۇم قونجۇلۇق ئۆتۈكىنىڭ غىچىلدىغان ئاۋازى ئۆزى تەرەپكە بارا-بارا يېقىنلىشىپ كېلىشى بىلەن تەڭ ئابلەت ھەتتا تىنىق ئېلىشنىمۇ توختاتتى، بىردىنلا يۈركى گۈپۈلدەپ سېلىپ كەتتى. ئېرىق ئىچىدە ئۆلۈكتەك بىر ھازا چىڭ چاپلىشىپ ياتقان ئابلەت قوناقلىق ئىچىدە شار-شار قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ دىمىقىغا قىغ ھېدى ئۇرۇلغاندىنلا ئوڭدىسىغا بولدى ۋە بىر ھازا ھەسرەپ تىن ئالدى. ئاندىن ئېرىق قىرى تەرەپكە سۈرۈلۈپ ئىككى ئاپتاپپەرەسنىڭ تۈپ ئارلىقىدىكى يوچۇقتىن قوناقلىق ئىچىگە زەن سالدى. دۈتلانغان تونۇرنىڭ تەپتى كېلىۋاتقان قوناقلىقنىڭ ئوتاپ پاكىزلانغان باش تەرپىدىرەك گۈلئايشەمنىڭ دادىسى

پومزەك-پومزەك قىلىپ تۆكۈلگەن قىغنى ئارا بىلەن چېچىۋاتاتتى.گۈلئايشەم بولسا ئەمدىلا يېرىم مىتىرچە ئۆسكەن يۇمران قوناق مايسىللىرى ئارىسىدىكى خۇددى تېرىپ قويغاندەكلا قويۇق ئۈنگەن، قوناق مايسىللىرى بىلەن تەڭلىشەي دەپ قالغان ئوتلارنى ئوتغۇچ بىلەن ئېلىۋاتاتتى.

خېلىدىن بىرى بىرىدە گۈلئايشەمنىڭ، بىردە ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ھەرىكىتىگە پۈتۈن دىققىتى بىلەن كۆزىتىۋاتقان ئابلەتنىڭ تەشنالىق تىقىلغان ئەنسىز كۆزلىرى بىردىنلا گۈلئايشەمنىڭ ئاشۇ ئوت يېنىپ تۇرغان ئاتەش كۆزلىرى بىلەن ئۇچۇرۇشۇپ قالدى.پىشانىسى لاي يۇقى، خۇددى ئانىسىنىڭ كىلىشىنى كۈتۈپ ئۇۋىسىدىن بېشىنى قىيا چىقىرىۋالغان بۆجەندەك بىچا-رىلەرچە ئۆزىگە تەلمۈرۈپ تۇرغان ئابلەتنىڭ بۇ ھالىتىنى كۆرگەن گۈلئايشەم قولىنىڭ دۈمبىسىدە ئاغزىنى توسۇپ پىسسىڭدە كۈلىۋىدى، ئۇنىڭ يۈرىكىگە گۈپپىدە ئوت كەتتى. گۈلئايشەمنىڭ كۈلگەندە ئىككى مەڭزىدىن چىققان چىرايلىق بىر جۈپ زىناقلىرى ئىچىگە چۆكۈپ كەتكەن ئابلەتنىڭ خىيالىنى بىردىنلا گۈلئايشەمنىڭ ئوت يىلتىزىغا ئوتغۇچنى ھەر ئۇرۇشىغا ئىككى تەرىپىگە سىلىق چايقىلىۋاتقان ئەتلەس كۆڭلىكى ئىچىدىكى بىر جۈپ كۆكسى تارتىۋېلىپ ئۇنى تېخمۇ سارالىڭ قىلىۋەتتى. ھاياجانلىق ھېسياتى تېشىغا تېپىپ، بىردىنلا پۈتۈن بەدىنىنى سوغۇق تەر قاپلاپ جاقىلداپ تىترەپ كەتكەن ئابلەتنىڭ ئىچ- ئىچىدىن سۇغۇرلۇپ بېسىم بىلەن ئېغىز-بۇرنىدىن تەڭ چىقىۋاتقان ھاياجانلىق ھاسىراشلىرىدىن ھىلى ئۇ پىشانىسىدە بېسىپ ئېرىق ئاستىغا چاپلىشىۋەتكەن ئوت-چۆپلەرنىڭ يۇمران قۇلاقلىرى يىنىك تەۋرىنىپ ياتقان ئىزىدىن ئۆرە بولماقتا ئىدى. ئۆزىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى، گۈلئايشەمنىڭ دادىسىنى پۈتۈنلەي ئىسىدىن چىقارغان، پۈتۈن ئەس-خىيالى گۈلئايشەمدىلا قالغان ئابلەت ئولجىسىغا ئېتىلغان يولۋاستەك ئېرىق ئىچىدىن يۈلغۇنۇپ چىقىپ، ئولتۇرغان ئورنىدىن ئۆرە بولۇپ ھاڭېقىپ بۇتتەك قېتىپ قالغان گۈلئايشەمنىڭ قولىدىكى ئوتۇغۇچنى ئېلىپ ئىرغىتىپ تاشلىدى ۋە بىر قولىدا ئۇنىڭ ئىنچكە بېلىدىن تۇتۇپ يەنە بىر قولىنى يوتىسىدىن ئۆتكۈزۈپ لىككىدە كۆ-تۈرۈپ ئەمدىلا تىزغىچە ئۆسكەن يۇمران قوناق مايسىللىرىنى پاراسلىتىپ دەسسىگەن پېتى قوناقلىقنىڭ جەنۇبىدىكى ئۆزىنىڭ يۇرتىغا تۇتۇشىدىغان كۆز يەتكۈسىز چۆل جەزىرە تەرەپكە قاراپ جېنىنىڭ بارىچە يۈگۈرۈپ قاچتى.مۇشۇ بىر نەچچە ئايدىن بىرى ئارقىسىدىلا يۈرگەن دادىسىنى ئابلەتنى كۆرسىلا ئىسىدىن چىقىرىپ قويىدىغان،ھەتتا ئىختىيارسىز ئابلەتنى خىيال قىلغان ۋاقىتلىرىدا دادىسى يېنىدا ئولتۇرسىمۇ ھەسرەتلىك نىدا قىلىپ ئاۋازىنى تېشىغا چىقىرىپ سالىدىغان بولۇپ قالغان گۈلئايشەم ھازىرمۇ بىچارە دادىسىنىڭ ئارقىسىدىن ھەسرەپ قوغلاشلىرىغا،يالۋىرىپ تۇۋلاشلىرىغا،پەريات چېكىپ ئۆزىنى كاچاتلاشلىرىغا قىلچىمۇ ئېرەن قىلمىدى. ئابلەتنىڭ تىۋىشلىرىغا شۇنچە سەزگۈر بولۇپ كەتكەن گۈلئايشەمنىڭ قۇلاقلىرىغا دادىسىنىڭ ئون سەككىز يىللىق تونۇش ئاۋازلىرى كىرىپمۇ سالمىدى. ئابلەتنى ئىزلەپ بۇلۇڭ-پۇچقاقلارغىچە زەن سېلىپ تۇردىغان قارچۇغىنىڭ-

كىدەك چاققان پىيالدەك چوڭ قاپقارا كۆزلىرىنىڭ بىر بۆلىكىگە بولسىمۇ دادىسىنىڭ ئاشۇ بىچارە سىماسى ئېلىنىپمۇ قالمىدى. ئىككى قولىدا ئابلەتنىڭ كۆتەكتەك تومۇ بويىنىغا گىرە سېلىۋالغان، ھىجران ئوتىدا يۈركى پۇچىلانغان گۈلئايشەمنىڭ خۇمالاشقان ئوتلۇق كۆزى ئابلەتنىڭ شورداپ گەز باغلىغان تومۇ لەۋلىرىگە تىكىلگەن، قولاقلىرى بولسا ئۇنىڭ تەر تەپچىرەپ ھۆل بولۇپ كەتكەن كىگىزدەك كەڭ ھەم يوغلۇق مەيدىسىگە مەھكەم چاپلانغان بولۇپ گۈپۈلدەپ سېلىۋاتقان يۈركىنى تىڭشىماقتا ئىدى. شۇ يوگۇرگەنچە ئۇلار بىردەم ئابلەت گۈلئايشەمنى كۆتۈرۈپ ھاپاش قىلىپ، بىردەم قول تۇتۇشۇپ دىگۈدەك ئۇن نەچچە كىلومېتىرچە مېڭىپ، كىيىنكى يېزىغا سۇ بارىدىغان غول ئۆستەڭنىڭ مۇشۇ چۆلدىن ئۆتىدىغان بۆلىكىگە كېلىپ توختىدى. ھارارىتى ۋايىغا يەتكەن قوياش تەپتى پۈتۈن جاھانغا ئوت پۈركۈۋاتقان تومۇز ئىسسىقتا تەرلەپ پىشىپ كەتكەن گۈلئايشەم ھەسرىگىنىچە ئۆستەڭ لىۋىگە كىلىپ ئولتۇرۇپ، تىمتاس ئېقىۋاتقان سۈزۈك سۇدىن چاڭگاللاپ بىر قانچە يۇتۇم ئىچتى، ئاندىن ئەتلەس كۆڭلىكىنىڭ ئۈستۈنكى تۈپچىسىنى يېشىپ تەردىن بەدىنىگە چاپلىشىپ كەتكەن كۆڭلىكىنىڭ ياقىسىنى ئىككى قولىدا ئالدى تەرەپكە تارتىپ تۇرۇپ، ئىچىگە قارتىپ پۈۋلىدى. ئۆستەڭ قىرىدا تۇرۇپ قولىنىڭ دۈمبىسىدە پىشانە تەرلىرىنى سۈر-تىۋاتقان ئابلەت مۇشۇ قىسقىغىنە ۋاقىت ئىچىدە ئۇنىڭ قىيا كۆرۈنۈپ قالغان سۈتتەك ئاق باغرى-داقسىز كۆكسىگە، قىزارغان مەڭزىگە،ئەمدىلا ئېچىلىشقا تەمشەلگەن گۈل بەرگۈسىدەك يۇمران لەۋلىرىگە،شەھلا كۆزلىرىگە سايە تاشلاپ تۇرغان تال-تال كىرپىكلىرىگە، تال-چىۋىقتەك بوي بەستىگە خۇيمۇ ياراشقان ئەتلەس كۆڭلىكى ئۈستىدە سويلىنىپ ياتقان قاپقارا ھەم ئۇزۇن بىر جۈپ ئۆرۈمە چاچلىرىغا قەدەر بىر ھازا ئاچكۆزلەرچە تويماي قارىدى ۋە كۆڭلىكىنىڭ ئارقا پىشىنى ئېتىكىگە يىغىپ پومزەك قىلىپ قۇچىقىغا ئېلىۋېلىپ، تىزىغىچە تۈرۈلگەن گۆللۈك ئىشتىنىدىن ئاجرىغان سۈتتەك ئاق،بېلىق قاسرىقىدەك سىلىق ۋە يۇمران پاقالچاقلىرىنى سۈزۈك سۇغا چىلاپ، ئۆستەڭ لىۋىدىكى قويۇق چۇجگۇنلەر ئۈستىدە بىر خىل شىرىن تۇيغۇدا تىپىرلاۋاتقان يۈرىكىنى شەرمى-ھايا بىلەن ئاران بېسىقتۇرۇپ، ئۈن-تىنسىز ئولتۇرۇۋالغان گۈلئايشەمگە زەن سېلىۋاتقان ئابلەت جىمجىتلىقنى بۇزۇپ ئېغىز ئاچتى.

— قارالاڭ گۈلئايشەم، كېچە شۇنداق تاتلىق ھەم قىزىقارلىق بىر چۈش كۆرۈپتىمەن.

— چۈشىڭىزدە نېمىنى كۆرۈپسىز؟

— خوتۇنۇمنى.

— ھە؟! نەدىكى خوتۇنىڭىز ئۇ مەن بىلمەيدىغان؟

— ئۇ ئالدىمدا پۈتنى ئۆستەڭگە چىلاپ ئولتۇرمامدۇ ئەنە،شۇ خوتۇنۇمنى چۈشەپتىمەن.

— ۋىييەي ماۋۇ يۈزى قېلىننى، خوتۇنىڭىزنى تېپىپ خوتۇن دەپ، نەخ گەپنى قىلىپ، سىزنى چۈشەپتىمەنلا دەڭا. ھە،قانداق چۈشەپسىز؟

ــ ئورۇنۇمدا قىيالگاچ تۇرغۇدەكسىز، ئاندىن،...قالغىنىنى ئېغىزىمدىن چىقىرالمايمەن.

ــ قىلىن بولغاندىكىن ئەمدى ئاخىرغىچە قىلىنلىق قىلىپ دەپ بېقىڭە قېنى، ئاندىن نېمە بولدى؟ــ يەنە نېمە ئىشلارنىڭ بولغانلىقىنى ئوتتەك بىلگۈسى كەلگەن گۈلئايشەم شۇنداق دەپلا ۋىللىدە ئوت ئالغان يۈزىنى يانغا بۇراپ ئىتتىكىدە يىپىۋالدى .

ــ دېدىم ھە ئەمسەــ چۆل جەزىرىدە ھېچ بىر ئادەم زاتى بولمىسمۇ ئۇياق ـ بۇياققا بىر قۇر زەن سېلىۋەتكەن ئابلەت گۈلئايشەمنىڭ قۇلىقى تۈۋىگە كىلىپ بوش كۇسۇرلىدى،

ــ ئۈنىڭدىن كېيىن ئىككىمىز...، بىردىنلا سىزنىڭ يۇمران لەۋلىرىڭىزنىڭ ئۈستىگە، ئاپئاق يۈزلىرىڭىزگە قاپقارا ساقال ـ بۇرۇت پەيدا بولۇپ ئەر كىشىگە ئۆزگىرىپ قېلىۋاتقۇدەكسىز ، چۆچۈپ ئويغانسام ،يوتقىنىمنىڭ قاپ ئۈتتۈرىسىدا،قورسۇقۇمغا يۇمران تۈكلىرىنى چاپلاپ، بېشىنى مەيدەمگە قويۇپ ئۇماق مۆشۈكۈم بەھوزۇر ئۇخلىغىلى تۇرۇپتۇ ئەمەسمۇ. ئابلەتنىڭ بۇ گەپلىرىدىن گۈلئايشەم بىر ھازا ئۆزىنى توختىتالماي تېلىقىپ كۈلۈپ كەتتى.

ــ سىزنى مەنمۇ خوتۇنۇم دېگەندىكىن، سىزمۇ مېنى ئېرىم دەڭ، بولمىسا مۈشۈ ئۈستەڭگە ئىتتىرۋېتىمەن، مانا ئىتتىرۋەتتىم ئەمسەــ گۈلئايشەمنىڭ ئىككى قولتۇقىدىن چىڭ تۇتۇپ ھەدەپ ئۈستەڭ ئىچىگە ئىتتىرىۋاتقان ئابلەت شۇنداق دېدى ھەم ئۇنىڭ تىزغىچە تۇرۇۋالغان گۈللۈك ئىشتىنىنى بىرەر غېرىچچە سۇغا چىلاشتۇرۇۋىتىپمۇ بولدى قىلمىدى.

ــ ماقۇل، ماقۇل، بولدى ئىتترمەڭ جېنىم ئېرىم ،ــ ئابلەتنىڭ ئىشتىنىنىڭ پۇشقىقىغا مەھكەم ئېسىلىۋالغان گۈلئايشەم شۇنداق دېدى ۋە سۇدىن پۇتىنى چىقىرىۋالدى.

گۈلئايشەم ئۈستەڭ قىرىدىن ئەمدىلا ئۆرە بولۇپ ئارقىسىغا ئۆرۈلىشىگىلا ھوجۇدىدا تاتلىق ھاياجان غەليان كۆتۈرۈۋاتقان ئابلەت ئۇنىڭ تالى مەجنۇن بەللىرىنى قارماپلا تۇتۇۋالدى ۋەتوم،يىرىك لەۋلىرىنى ئۇنىڭ سەدەپتەك پارقىراق قوي چىشلىرىنى يىپىپ تۇرغان نېپىز،سۇس تىترەۋاتقان ئويماق لەۋلىرىگە باستى. بەللىرىدىن سىرىلىپ بارا ـ بارا گۈلئايشەمنىڭ باش تەرىپىگە يۆتكەلگەن، تومۇرلىرىغا قان تولۇپ شۇخدەك قاتقان توم بارماقلىرىنى ئۇنىڭ قۇندۇزدەك قاپقارا قويۇق چاچلىرىنىڭ قاتلىرىغا پاتۇرۇپ،ئىككى ئالقىنىدا ئۇنىڭ قۇلقى قوشۇش بېشىدىن مەھكەم قارماپ كاللىسىنى ھىلىلا سۇندۇرۇۋالدىغاندەك كەينىگە قايرىۋالغان ئابلەت خۇددى ئېچىرقىغان بۆرىنىڭ پوكىنى ئاستىدىكى قوي قوزىسىنى سىلكىپ قاساپ يۇتكىنىدەك چوڭ ئېچىلغان ئاغزىنى ئۇنىڭ يۇمران لەۋلىرىگە،قىزغۇچ مەڭزىگە،سۇتتەك ئاق بويۇنلىرىغا نۆۋەت بىلەن تىز ـ تىز يۆتكەپ، پۇتۇن ئىشتىياقى بىلەن يالماپ ـ يالماپ سۆيمەكتە ئىدى. ئابلەتنىڭ قوپال ئەمما ئوتلۇق سۆيۈشلىرى ئاتا قىلغان مۇھەببەتنىڭ شىرىن لەززىتىدە نازۇك سەزگۈ نىرۋىلىرى پۈتۈنلەي ھۇشسىزلانغان گۈلئايشەمنىڭ يىتلىگەن بىر جۈپ كۆكسى ئابلەتنىڭ قاتتىق ئەمما ھارارەتلىك باغرىدا ئىچ ـ ئىچىدىن كۆيۈشۈپ ئېرىمەكتە ئىدى.كۈچلۈك ھېسسىيات ئوتلىرىنىڭ ھارارىتىدە

گۈلئايشەمنىڭ بارا-بارا قورۇلۇۋاتقان ئىككى مۆرىسى ئارىسىدىكى توختاۋسىز تىپىرلاۋاتقان ئەتلەس كۆڭلەك ئىچىدىكى كۆكرەك قەپىزىنىڭ ھاياجانلىق تولغۇنۇشىغا ئەگىشىپ،ئابلەتنىڭ جىگدە كۆتۈكىدەك توم بويىنىغا گىرە سېلىپ، ئاپتاپتا قاراداپ ئېتىلغان، ياغ تەپچىرەپ تۇرىدىغان گەدىنىنى چۇڭقۇر مېھرى بىلەن سىلاۋاتقان گۈلئايشەمنىڭ سۇس تىترە-ۋاتقان نازۇك بارماقلىرى ئابلەتنىڭ مۆرىسىدىن ئاستا ــ ئاستا سىرغىپ يۈگلۈق مەيدىسىنى سىپاپ ئۆتۈپ بىردىنلا تۆۋەنگە ساڭگىلىدى. ئۇنىڭ ئۆز كونتىروللىقىنى يوقاتقان نازۇك جىسمى بولسا قىلدەك تولغۇنۇپ،ئاستا-ئاستا ئۆستەڭ قىرىغا قىيسايدى... ئابلەتنىڭ پايپاقسىزلا پۇتىغا سىپىۋالغان كونا ئايىغىدىن ھەر چامدىغاندا چىقىپ قالىدىغان تىلىم ــ تىلىم بولۇپ كەتكەن تاپىنى ئاياغ ئېغىزى بىلەن خېلى چوڭ بوشلۇق ھاسىل قىلغان، چىلىك تىرەلگەن ئاياغ ئۇچى ئۆستەڭ دامبىسى ئۈستىدىكى قۇمسال تۇپا ئاستىغا پېتىپ كەتكەن بولۇپ، ھەر مىدىرلىغاندا چەم ئاستىدىكى ئۇششاق قۇمسال تۇپىلار سىرلىپ ئۆستەڭنىڭ يان باغرىدىكى ئوت-چۆپلەرنىڭ ئارىلىرىدىن دولقۇنسىمان يول ھاسىل قىلىپ، ھېچبىر تىۋىشسىزلا ئۆستەڭ ئىچىگە سىرغىپ چۈشۈپ، سۈپسۈزۈك ئېقىن سۇنىڭ ئالقانچىلىك يېرىنى لايىشتىۋاقتا ئىدى...

شۇ چاغدىلا بىلىپ ــ بىلمەي مۇقەددەس داستىخانغا بىمەھەل قول ئۇزاتقان ئابلەت ئۇنىڭدىكى خاسىيەتلىك نانىنى پەرىز-پەتىھسىزلا ئوشتۇپ قويغان، پەقەت بىر دەملىك كونتىروللىقنى يوقۇتۇش تۈپەيلىلا ئۇلار يېگى بىر جاننى دۇنياغا ئاپىرىدە قىلىش بەدىلىگە گۈلئايشەمنىڭ ئاشۇ قارا يىللارنىڭ بوران-چاپقۇنلىرىدا مۇدۇرۇپ يۈرۈپ،مىڭ جاپادا يېگى زامانغا ئۇلىشىپ ئەمدىلا كۆڭلىنىڭ سىرىقىنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولغان بىچارە دادىسىنىڭ جېنىغا زامىن بولغان ئىدى...

8

سەھەردىلا ئۇيقۇسى ئېچىلىپ كەتكەن، ئۆزنىڭ قانداق بولۇپ كەنىت ئىشخانىسىدىكى ئۈستەلنىڭ ئۈستىدە ئۇخلاپ قالغانلىقىدىن ھەيران بولۇپ تورۇسقا، تاملاردىكى رەسىم-سىخىملارغا، ئىشىك ــ دەرىزىلەرگە بىر قۇر زەن سالغان نۇردۇن ئۈستىگە يېپىلغان دادىسىنىڭ خۇرۇم چاپىنىنى ئېچىپ ئۈستەل ئۈستىدىن سىرلىپ پەسكە چۈشتى ۋە ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ بېشىنى ئۈستەل ئۈستىگە قويۇپ سۇس خورەك تارتىپ ئۇخلاۋاتقان ئابلەتنى نوقۇشتۇرۇپ ئويغاتتى. ئابلەت تاشتەك ئېغىرلىشىپ كەتكەن بېشىنى ئۈستەلدىن كۆتۈرۈشى بىلەن تەڭ كۆڭلى سەل ئېلىشقاندەك بولۇپ قولاقلىرى پاشا كىرىۋالغاندەك غوڭۇلدىدى. تۈنۈگۈن يىغىندىن كېيىن ئۈلپەتلىرىنىڭ ئۇنى تەبرىكلەش يۈزىسىدىن يېزا بازىرىدىكى پاتەم بوتكىنىڭ زەي پۇراپ

تۇردىغان ئايرىم خانىسىدە ئۇيۇشتۇرغان سورۇنىدا كىسلاتادەك ئاچچىق ھاراقنى تويغۇچە ئىچكىنى ئىسىدە، ئۇنىڭدىن باشقا «تەقدىرلىنىش» خۇشاللىقىدا يۇمۇلماي قالغان ئاغزىغا شۇ بىر كۈنگە تەۋە بىر نەرسە سالغىنى ئۇنىڭ ھېچ ئىسىدە يوق.شۇ سەۋەپتىن پۈتۈن بەدىنى قۇرۇغانىدەك بولۇپ، ھوجۇدىنى چەكسىز چاڭقاقلىق قاپلىغان ئابلەت قوقاق بېسىپ زاغرا نانىدەك يېرىلىپ، شەلۋەرلەپ كەتكەن لەۋلىرىنى يالىدى. خۇددى ئۇچىغا نەم توپا قاچىلانغان ئېغىر خالتا چىگىلىپ ئۆگزىدىن يەرگە سىرىلدۇرۇلغان ئارغامچىدەك ئابلەتنىڭ ئۈستەلدىن ئۆرە بولۇشىغىلا تىكلەنگەن ئۈچەي-باغرى بىردىنلا چىڭقىلىپ ھېلىلا ئۈزۈلۈپ كېتىدىغاندەك تولغۇنۇپ،دۈمبىسىگە چاپلىشىپ قالغان قورسىقىنى مۇجۇپ ئاغرىتىشقا باشلىدى. بۇنىڭغا تاماكا خۇمارى قوشۇلۇپ ئۇنى تېخىمۇ قىيىنغىلى تۇردى. ئۇ قىزىرىپ ئىششىغان كۆزلىرىنى ئۇۋۇلاپ تۇرۇپ ئىشخانىنىڭ بۇلۇڭ-پۇچقاقلىرىغا، ئىشخانا ئوتتۇرىسىغا قۇرۇلغان مەشنىڭ ئالدى-كەينىگە زەن سالدى. بىردىنلا مەشنىڭ ئالدىغا دۆۋىلەنگەن چالا كۆيگەن كۆمۈر كۈلىنىڭ ئارىسىدا قىيا كۆرۈنۈپ قالغان توم ئورالغان تاماكا قالدۇقىغا كۆزى چۈشۈپ مەشنىڭ ئالدىغا كېلىپ زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ تاماكا قالدۇقىنى كۈل ئارىسىدىن ئاۋايلاپ سۇغۇرۇۋالدى ۋە قولىغا ئادىنئالا ئېلىۋالغان چاقمىقىنى ئوت ئالدۇرۇپ ئاغزىدىن ئاران كۆرۈنۈپ تۇرغان تاماكا قالدۇقىنى چوغلىدى دە،ئۇنىڭ بىر بۇرجىكىنى باش بارمىقى بىلەن كۆرسەتكۈچ بارمىقىنىڭ ئارىسىغا چىڭ قىستۇرۇپ، تىرناقلىرى كۆيگەنگە قەدەر قوۋزىقىنى تولدۇرۇپ تولدۇرۇپ بىر قانچىنى سۈمۈرۈۋالدى. كەنت ھويلىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا تىكلەنگەن ئېگىز ستولبىغا ئورۇنلاشتۇرۇلغان ئىككى جۈپ كانايدىن يەرلىك رادىئو ئۇزۇللىرى تارقاتقان تۈنۈگۈنكى يىغىننىڭ مەزمۇنلىرى قاتارىدا ئۆزىنىڭ نام-شەرىپى تىلغا ئېلىنىپ لىپپىدە ئۆتۈپ كەتكەن ئاۋازلارنىڭ قولىقىغا كىرىشى بىلەن تەك ئىچىگە كۈچەپ تارتىپ تېشىغا چىقىرىشنى ئۇنۇتقان كۈچلۈك تاماكا ئىسى ئۇنىڭ بوغۇزىغا كەپلىشىپ قېلىپ خۇددى كانىيىدىن بىرسى چىڭ سىقىۋالغاندەك ئۇنى بىر ھازا بوغۇنۇقتۇرۇپ قويىدى. ئابلەت خارىلداپ ھۆتەلگىنىچە ئىشخانا سىرتىغا چىقتى. قويۇق تاماكا ئىسىغا تويۇنغان قاغا تۇخۇمى چوڭلۇقىدىكى قاپقارا شىلىمشىق تۈپچە ئۇنىڭ توم لەۋلىرى ئارىسىدىن بېسىم بىلەن چىقىپ قار ئۈستىدە بىرنەچچە غېرىچچە دومۇلاپ غايىپ بولغاندىلا قېقىلىپ خارىلداشتىن توختاپ ئۆزىگە كەلگەن ئابلەت بۈگۈن دەم ئېلىش كۈنى بولغاچقا مەكتەپكە بارماي، نېرىراقتا قارنى پومزەك قىلىپ ئارىسىغا ئۇشاق تاياقچە قىستۇرۇپ چوكا مۇز قىلىپ يەۋاتقان نۇردۇننى چاقىردى. ئۇنى بۇ قېتىم چوقۇم ئۆيىدە ئېلىپ قېلىش نىيىتىدە مۇتۇسكىلىتىنىڭ ئارقىسىغا مىندۈرۈپ، دەرۋازىسى ئالدىغا كېلىپ موتۇسكىلىتنى دىيەكلىدى ۋە نەمخۇش يەردىكى سىزىپ قويغاندەكلا ئېنىق چىققان ماشىنا چاقىنىڭ ئىزىغا زەن سالغاچ تېخىچە ئىچىدىن زەنجىرلەنگەن دەرۋازا تۈۋىگە كېلىپ دەرۋازا قانىتىنى زەردە بىلەن قاقتى.

ــ كىم بۇ دەرۋازىنى ئۆلگۈدەك مۇشتىلىغان! ــ ئۆي ئىچىدىن ئاسىيەنىڭ چىرقىراق ئاۋازى

ئاڭلاندى . ئابلەت ئۇنىڭ ساپما كەشنى شىپىرلاتقىنىچە دەرۋازا تۈۋىگە يېقىنلاپ كېلىۋاتقانلىقىنى سىزىپ تېخىمۇ ئەزۋەيلىدى .

ــ يەنە كىم بولسا بولاتتى ساڭا! مەن، بۇ ئۆيىنىڭ غوجىسى ئابلەت، ئاچە دەرۋازىنى!

ــ مانا، مانا! بىردەم ساقلىغانغا ئۆلەمدىكىنا، ــ دەرۋازا تۈۋىگە كېلىپ قالغان ئاسىيە چىڭقالدى ۋە «سەن تاز دېگۈچە مەن تاز دەۋالاي» دېگەندەك غودراپ تىللاشقا باشلىدى،

ــ ۋىيىيەي، نېمانداق سەت ۋارقىرايدىغاندۇ ما بىشنى يەيدىغان ساراڭ ئادەمنىڭ قوۋزۇ-غىسىنى ئىگىپ! كىچىچە تېزەك پۇراپ يۈرۈپ كاللىسى ئېلىشىپ قالدىمۇ نېمە بۇ قەلەندەرنىڭ ! ياللا، قايسى بولغۇيتى بۇ ئەبگا قۇلۇپنىڭ ئاچقۇچى...

ــ يۇملاق بۇرغا شەكىللىك، ئاشۇ ئۇزۇنراقى شۇ! ئاخشام سالغاندا قاراڭغۇدا پەرىق قىلالمىغانمىدىڭ؟ قۇۋلىقنى قارا بۇ بۇزۇقنىڭ ــ ئابلەت كىچىچە ئىچىگە قاپسىلىۋېلىپ، يۈرىكىنى ئېچىشتۇرۇۋاتقان زەھەرنى دەرۋازا قىسلىچىدىن ئاسىيەگە چاچرىتىپ ۋارقىردى.

ــ ئەجەپ قىززىقچى جۇمۇ سىز، ـنازلىنىشقا باشلىدى ئابلەتنىڭ بۇ گېپىدىن ئۇنىڭ ئاخشامقى ئىشلارنى تۇيۇپ قالغانلىقىنى سەزگەن ئاسىيە دەرۋازىنى ئېچىپلا تۇتۇنۇدەك چېھرىگە شۇئان كۈلكە يۈگۈرتۈپ ــ قاراڭ، قاراڭ تۇتۇلۇپ كەتكىنىڭىزنى، كىم كېلەتتى شۇ ساشاڭجاڭ كەپتىكەن سىزنى ئىزلەپ، ئاخشام سىز كەلمىگەندىن كېيىن كېتىپ قالدى، سىزدىن بەك ئەنسىردىم جۇمۇ، بۇ يامغۇردا نەلەردىمۇ يۈرگەنسىز جېنىم .

ــ مېنى كېلىپ قالارمىكىن دەپ ئەنسىرگەنسەن تايىنلىق! بۇياققا ئۆتە تولا گەپ يورغىلاتماي! ــ دەرۋازا قانتىنى قىيا ئېچىپ تۇرغان ئاسىيەنى دولىسىدىن ئىتتىرگەن ئابلەت شۇنداق دېيىلا ئاسىيەدىن قورقۇپ ئارقىسىغا يوشۇرۇۋالغان نۇردۇننى يېتىلىگەن پېتى ھويلا ئىچىگە كىرىپ كەتتى .

ــ ئاللا قانداق قىلاي؟ــ نۇردۇننى كۆرۈپ ئاللا-كاللا سىلىشقا باشلىدى ئاسىيە ئابلەتنىڭ كەينىدىن پالاقشىپ يۈگۈرۈپ ــ ئەمدى ماۋۇ ھارامىلىق يىتىم ئوغلاقنى يەنە نەدىن تېپىپ كىرگەندۇ جېنىمنى چىقىرىپ،ۋاي قانداق قىلارمەن...

ــ بۇ دېگەن مېنىڭ بالام ! ئىسسىقتا بولسۇن بۇندىن كېيىن ئۇ مۇشۇ ئۆيدە مەن بىلەن بىللە تۇرىدۇ ! ــ دېدى ئۆزىگە چىڭ چاپلىشىۋالغان نۇردۇننىڭ قولىدىن تۇتۇۋالغان ئابلەت.

ــ سەن بۇرۇنلا بالام يوق دېگەن ــ ئۇششۇقلۇق قىلىشقا باشلىدى ئابلەتنىڭ پىشىدىن تۇتۇۋالغان ئاسىيە ئۇنى قويۇرۇقى دەسسەلگەن مۈشۈكتەك سەت چىرقىراپ يىغلاۋاتقان بوۋاقنىڭ ئۇنى چىققان ئۆي تەرەپكە تارتىپ ــ ماڭە ساڭا كۆرسىتىپ قوياي سېنىڭ بالاڭ ئاۋۇ ئۆيدە. سەن بىلى بوش كۆكتۆشنىڭ مەن كەلگەندىن كېيىن جېنىڭغا جان، تومۇرىڭغا قان كىرىپ ئاندىن بالاڭ بولدى، كىرىپ زەن سېلىپ تۈزۈك بىر كۆرۈۋال !

ــ كىمنىڭ بالىسى ئۇ ھاراملىق ئىگىسى بىلىدۇ! پەقەت نۇردۇننىڭ مۇشۇ ئۆيدە مەن بىلەن تۇرۇشىغا قوشۇلساڭلا بۇنى ھازىرچە سۈرۈشتۈرمەيمەن، بۇنىڭغا كۆنمىسەڭ بـۇ ئۆيـدىن ھـازىرلا يوقال! ــ ۋارقىراپ ئاسىيەگە تەھدىد سالدى ئابلەت .

ــ بۇ زادى كىمنىڭ بالىسى ئىكەن، ھازىرلا ماڭا تېپىپ بەر! ــ ئابلەتنىڭ ياقىسىدىن چىڭ قاماللاپ تۇتتۇۋالغان ئاسىيە زۇۋاننى قويۇپ بېرىپ جان-جەھلى بىلەن چاڭىلداشقا باشلىدى ــ بىر بالا بىلەن ئۆيدىن چىقىپ كېتىدىغانغا خانئاچاڭنى ھېلىقى پاسكىناڭدەك ئەخمەق كـۆرۈپ قالغان ئوخشىمامسەن؟ ساڭا دەپ قويا ي ئابلەت،چىقىپ كېتىشكە تېگىشلىك بولسىمۇچۇ يېتىم ئوغلاق ئىككىڭ چىقىپ كېتىشىسەن بۇ ئۆيدىن !

ــ ھېلى جۇما ماۋۇ قانجۇقنى ...

ــ ئۇرە قېنى، ئۇرمامسەن؟ سايەمدە تىرىلىپ قېلىپ تېخى نوچىلىقنى قارا ماۋۇ غالچىنىڭ..

ــ ئۇرماي قانچىلىك نېمىدىڭ، مانا ئەمىسە ...

ئابلەتنىڭ «چاڭ» قىلىپ بىر تەستەك سېلىشى بىلەن ئاللا-ۋايجانلىغان ئاسىيە يۇگـۇرگەن پېتى ئۆيگە كىرىپ كەتتى. ئاچچىقدا يېرىلغۇدەك بولۇپ، ھويلىنىڭ ئوتتۇرسىدا داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالغـان ئـابلەت تىترەۋاتقان قـوللىرنى يانچۇقلىرىغـا نەچچە قېتىمـدىن تىقىـپ، يـوق تاماكىنى ئىزلىگىنى تۇردى. شۇ ئەسنادا ئاخشام تىترەك ھالىتىگە ئېلىپ قويغان يانفۇنى ئىشتان يانچۇقىدا قاپسىلىپ قالغان ھەرىدەك يوتىسىنى يېقىمسىز مىتىلدىتىپ، سەت غوڭـۇلداشقا باشلىدى.

ــ ۋەي، شاڭجاڭ سالامەت تۇردىلىمۇ؟ ئۇرۇقلۇقنىڭ پۇلنى...

ــ قۇرۇق گېپىڭنى قوي! نەچچە قېتىم دېدىم خوتۇن دېگەنگە ئىللىقراق مۇئامىلە قىل دەپ، گۇلئايشەممۇ قوپاللىقىڭدىن كەتتى، ھە...ي، يەنە سەن ئەبگا شۇنداق قىلىپ ئاسىيەدىنمۇ...

ــ نېمە بولسام مەيلى، ئۇنىڭ بىلەن ئاجرىشايمىكىن، سىلىنىڭچە...

ــ خام خىيال قىلما! كۆرگەنسەن ئۇنىڭ ئارلىشىدىغان ئادەملىرىنى، ئاجراشساڭ خوتۇنسىز قالسـاڭغۇ مەيلـى، بـىراق ئۆلۈكـڭنىـڭ كوچيـدا قېلىشـىنى خالىمايدىغانسـەن؟ شـۇڭا كـاللاڭنى سىلكىۋېتىپ ئىش قىل !

ــ ماقۇل ساشاڭجاڭ، ماقۇل، مەن دىققەت قىلاي...

مەقسىدى ئەمەلگە ئاشمىغان ئابلەت شۇ كۈنىدىن بىرى بىچارە نۇردۇننى يەنە يېنىدا ئېلىپ قالالمايلا قالماستىن ئۇنىڭ دەرۋزا ئالدىدا قايتا پەيدا بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپلا يۈرۈيدىغان ھالەتكە چۈشۈپ قالدى. ئاسىيەمۇ ئابلەت رايىدىن، سىزقىدىن چىقىپلا كەتسە ساشاڭجاڭغا تېلفۇن قىلىپ دات ئېيتتى. «مېنىڭ ئىسمىمنى چىقارساڭلا قورۇقنىدىن ئۇنىڭ ئۇستىخانلىرى ئۇگە-ئۈگىلىرىدىن ئاجراپ بوششىپ كېتىدۇ»دېگەن ساشـاڭجاڭمۇ «بىرىنـى خوتـۇن قىلىـپ تـۇت، ئېسىڭدە بولسۇن قول تەككۈزۈپلا قويساڭ خوتۇنسىز قالغاننىـڭ ئۇستـىگەئەمەل-تاجىڭـدىنمۇ،

جېنىڭدىنمۇ قۇرۇق قالسەن!» دەپ پەرمان چۈشۈرۈپ، ئەكسىچە ساۋۋۇتىنىڭ ئۈگە-ئۈگىلىرىنى بوشىتىۋەتتى.

مانا مۇشۇ كۈنلەردە كۆيۈمچان ئايالىدىن، قۇلۇم-قوشنىلىرىدىن، يۇرت- مەھەلىدىكىلەرنىڭ قوللىشىدىن تەلتۆكۈس ئايرىلغان، ھازىر ھېچ بىر چىقىش يولى قالمىغان ئابلەتنىڭ سېكرىتارلىقتىن ھامان بىر كۈنى چۈشۈپ كېتىدىغانلىقى ئېسىگە كەلسىلا كاللىسىنى قورقۇنچ قاپلاپ، ھوجۇدىنى تىترەك بېسىپ، ئۆز- ئۆزىگە خىتاپ قىلىپ بەزىدە ئاۋازى تېشىغا تېپىپ كېتەتتى. مانا مۇشۇنداق ئۆزى ياسىۋالغان قاراڭغۇ ھەم تار يول ئۇنى ھازىر پەسكەشلىك بىلەن ھايۋان كەبى ياشاشقا مەجبۇر قىلماقتا.ئىلگىرى قوشنىسى ئەمەتنىڭ ئايالىنىڭ بىرى بىلەن ئىش-پەش تارتىشىپ قالغانلىقى توغرىسىدىكى تۆخۈمىدىن تۈك ئۈندۈرىدىغانلارنىڭ قۇرۇق پارىڭىغا ھەمدەم بولۇپ: «بىزنىڭ بۇ مەھەللە بۇزۇقلارنى سىغدۇرالمايدۇ، ئۆزۈڭنى ئەر چاغلىساڭ ئۇنىڭ خېتىنى بەر! ئەگەر مەن سېنىڭ ئورنۇڭدا بولسام ئۇنى مىڭ مەرتىۋە ئۈچ تالاق قىلغان، ھەتتا ئەرلىك غورۇرۇمنى قوغداش بەدىلىگە گېلىدىن سىقىپلا ئۆلتۈرۈۋەتكەن بولاتتىم» دەپ جار سېلىپ ئەمەتنى تا ھازىرغىچە خوتۇنسىز قويغان شۇنچە ۋىجدانلىق ئابلەت مانا ھازىر ئاسىيەنىڭ ئۆلپەتلىرى كەلسە تاماق ئېتىپ، ئۇلارنى ئايالى بىلەن قانغۇدەك تانسا ئوينۇتۇپ رازى قىلىپ ئۇزىتىۋاتىدۇ،ھەتتا كەچ قالغان كۈنلىرى ئۆي ئىچىدىكى خۇشال كۈلكە-چاقچاقلارنىڭ بۇزۇلۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن دەرۋازا ئالدىدىن رايىشلىق بىلەن ئارقىغا يېنىۋاتىدۇ. گۈلئايشەمنى يوقلاش ئىشلارغا پۈتكۈشتىپ مۇشتىلغان بازغاندەك قوللار مانا مۇشۇنداق ھالقىلىق پەيتتە ئاسىيەنى تاك قىلىپ چېكىشكىمۇ ماغدۇرى يەتمەيلا قالماستىن بەلكى ئۆز پۇشتىنىڭ بىر پەسەندى خوتۇننىڭ قولىدا خورلىنىۋاتقانلىقى كۆز ئالدىدا سادىر بولۇۋاتسىمۇ قوغداشقا قۇدرىتى يەتمەيۋاتىدۇ، ئاشۇ كۈشتۈڭگۈر قوللار ھازىر پەقەت ئەلەملىك يىغلاپ پۇتلىرىغا چىڭ ئېسىلىۋالغان بىچارە نۇردۇننى ھايۋانلارچە ئىتتىرىشتىلا شۇنداق جانلىق.ئۆز دادىسىدىن كۆرۈۋاتقان كۈنى شۇ بولۇۋاتقان، باققىلى بەرگەن ئۆيىدىمۇ تازا ياخشى كۆيۈنۈشكە ئېرىشەلمىگەن نۇردۇن ئىككى ئۆينىڭ ئارىلىقىدا مېڭىپ يۈرۈپ كۈننى كەچ قىلىۋاتىدۇ. بۇ جەرياندا كۆپ قېتىم ئاسىيەنىڭ تىل-دەشناملىرىغا ئۇچرىدى. ئابلەتنىڭ «سېنىڭ ئاناڭنى ئاشۇ قېرى كەتكۈزۈۋەتتى» دېگەن گېپى قۇلاق تۈۋىدىن نېرى كەتمىگەن نۇردۇن سەمتاخۇنغا يېقىن يۇلمايدىغان، ئۇنى كۆرسىلا قاچىدىغان بولۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن كۈندە دېگۈدەك ئىزدەپ يۈرۈپ ھالىدىن خەۋەر ئالىدىغان سەمتاخۇنمۇ مانا ئەمدى ئۇنى كۆپ ئۇچرىتالمىدى. ئانا مېھرىدىن ئايرىلىش ئازابىغا قوشۇلغان سەرگەر-دانچىلىق، تىل-دەشنام دەستىدىن ئەمدىلا يەتتە ياشقا كىرگەن بىچارە نۇردۇن باشقىلار گەپ سورىسىمۇ گەپ قىلمايدىغان، ياندۇرۇپ يەنە سورسا «پاڭگىدە» يىغلاپ كېتىدىغان، كېيىنچە ھەتتا سەمتاخۇن نەرسىنىمۇ ئالمايدىغان بولۇۋالدى. سەمتاخۇن مۇشۇ سەۋەپتىن ئابلەت بىلەن زۇكۇنلۇشۇپ دىل

ئازارىمۇ تارىتتى، ھەتتا ئابلەت «نۇردۇنغا قالايمىقان نەرسىلەرنى بىرىپ مۇ-شۇنداق جىمغۇر قىلىپ قويدۇق» دېگەن بەتنامنى ئۇنىڭغا ئارتىپ ئۆلگۈردى. نۇردۇندىن ئەنسىرەپ مەھەللىسىگە كۆپ قېتىم كەلگەن سەمىتاخۇننى بايقاپ قالغان ئابلەت «سەمىتاخۇن مېنى پايلاپ يۈرۈيدۇ » دەپ گۇمان قىلىپ، ئىتتىنى دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىغىلا باغلاپ قويىدىغان بولۇۋالدى. مانا ھازىر سەمىتاخۇنمۇ نۇردۇننىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشقا ئامالسىز قالدى، پەقەت نامىزىدىلا ئۇنىڭ تىنىچ-ئامانلىقى ئۈچۈن دۇئا قىلالايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالغان ئىدى.

9

يېڭى يىل ئۆرۈلۈشى بىلەن تۇمان ئارلاش تۇتۇلغان ھاۋادىن قوياش ھالقىپ چىقالمايلاكەچ بولۇۋاتقان مۇشۇ بىر نەچچە كۈندىن بىرى توختىماي ياققان قۇمدەك ئۇششاق قار شىۋىرغان پەيدا قىلىپ يەر-جاھاننى مۇزلاتتى. پۈتۈن تەبىئەت ئاق لىباستىن تون كەيدى. ئۇدا ياققان قېلىن قار مۇز تۇتقان ئېرىقلارنى يول بىلەن تەڭ قىلىپ تۈزلىۋەتكەن، يېرىنچە سۈيىگە قانمىغان قىرىملاردىكى يىگلەپ چوقاتماق بولۇپ قالغان دەرەخلەرمۇ خۇددى ئاق يېپىنچىغا ئورالغان بىتاپ بوۋايدەك شىۋىرغاندا دىرىلداپ تىترەيتتى. چاي ۋاقتىدىن ھازىرغىچە ئابلەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا توختۇتۇپ قويۇلغان ساشاڭجاڭنىڭ ماشىنىسىمۇ بىنەملىكتىكى پوستەكلەپ كەتكەن دۆڭدەك ئاقۇالداق بولۇپ كەتكەن ئىدى. ھەممە كىشىلەر ئىشىك-دېرىزىللىرىنى تاقاپ ئۆيگە بۇكۇنۇپ يېتىۋالغان بولۇپ سىرىتتا نە ئادەم، نە جان-جانىۋارلارنىڭ ئىز-تىۋىشىدىن ئەسەر يوق. پەقەت ئابلەتنىڭ ھويلا تېمىغا ياناپ سېلىنغان مۇشۇ ئۆيدىلا ھاياتلىق قايىنىغان. ئۆيىنىڭ ئۆگزىسىگە ئاسىيەنىڭ ئاززۇسى بويىچە ئابلەت تېخى يېقىندىلا ئورناتقان ياڭراتقۇدىن ئاۋازى بولۇشىغا ئېچىۋېتىلگەن سىن قويغۇ ئاپپاراتى چېتىلغان تېلېۋىزوردىن چىقىۋاتقان «ئىككى توشقان تۇتسىڭىز، بىرنى ماڭا بەرسىڭىز...» دەپ باشلانغان مۇڭ تۆكۈلۈپ تۇرىدىغان ئاتۇش خەلق ناخشىسى چۈڭقۇر سۈكنات قوينىغا چۈمگەن بۇ مەھەللە ئەتراپىدا شىۋىرغان بىلەن بەسلىشىپ ئۇچۇپ يۈرمەكتە ئىدى.

مەكتەپتىن قايتقاندىن كېيىن قەيەرگە بېرىشنى بىلەلمەي يولدا قايمۇقۇپ يۈرگەن نۇردۇن سومكىسىنى يۈدۈپ باسمىچە خەت تولدۇرۇلغان، تۆۋەن تەرىپىگە مەكتەپنىڭ تامغىسى بېسىلغان، مۇئەللىمنىڭ ئىمزاسى قويۇلغان بىر ۋاراقچىنى كۆتۈرگىنىچە قاش قارايغان چاغدا ئابلەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا پەيدا بولدى. ئۇنىڭ قولدىكى بىر بۇرجىكىدىن چىڭ تۇتۇۋالغان ۋاراقچە بولسا مۇئەللىمى «مەينەت قىلىۋەتمەي، قاتلاپ يىرتىۋەتمەي ئۆيگە ئېلىپ بېرىپ مەزمۇننى ئاتا-ئاناڭلارغا ئوقۇپ بېرىپ، ئۇلارغا ئىمزا قويدۇرۇپ ئەتە چوقۇم ئېلىپ كېلىڭلار» دەپ جىكىلەپ،

مەكتەپتىن قايتىدىغان چاغدا قولىغا شۇنداق تۇتقۇزۇپ قويغان مەكتەپنىڭ «قىشلىق تەتىل مەزگىلىدىكى ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلار ۋە ئاتا-ئانىلار بىلەن تۈزگەن مۇقۇملۇق-بىخەتەرلىك مەسئۇلىيەتنامىسى» ئىدى. نەچچە كۈندىن بېرى ساۋاقداشلىرىنىڭ ئۆيىدە قونۇپ يۈرگەن نۇردۇن ھېچ بولمىغاندا دادىسىغا مۇشۇ مەسئۇلىيەتنامىگە ئىمزا قويدۇرۇۋېلىپ بولسىمۇ قايتىپ كېتىشنى نىيەت قىلىپ ئاران دېگەندە بۇ ئۆيىنىڭ ئالدىغا كېلىپ زور غەيرەت بىلەن دەرۋازا قانتىنى بىر نەچچە قېتىم قاقتى. دەرۋازا تۈۋىدە بىر ھازا كۈتۈپ تۇرغان بولسىمۇ يەنىلا ھېچقانداق نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەن نۇردۇن ھېلىغىچە چىقىپ قالار دېگەن نىيەتتە ساشاڭجاڭ نىڭ يول بويىدا توختۇتۇپ قويۇلغان ماشىنىسىنىڭ ئەتراپىدا ئويناپ يۈرۈپ كەچ بولۇپ كەتكەنلىكىنى تۇيمايلا قالدى. ئۇلارنىڭ بىرەرسى بولسىمۇ ھېچ بىر دەرۋازا سىرتىغا چىقىدىغاندەك ئەمەس. بىر يېرى تېشىلىپ كەتكەندەك بىر نەچچە كۈندىن بېرى توختىماي مۆلدۈرۈك قار تۆكۈۋاتقان كۆكۈش ئاسمانغا تۈن قاپقارا پەردىسىنى يېپىشى بىلەن تەڭ نۇردۇننىڭ كىچىككىنە ھوجۇدىنى ۋەھىمە قاپلاشقا باشلىدى. ئۆزىنى خۇددى دۈم كۆمتۈرۈلگەن قاپقارا قازاننىڭ ئاستىدا قالغاندەك تۇيغۇدا بولۇۋاتقان نۇردۇننىڭ كاللىسىنى قورقۇنچ باستى، ۋاراقچىنى مەھكەم تۇتۇۋالغان يۇمران قوللىرى ، كىرلىشىپ كەتكەن ئىشتىنى ئىچىدىكى گۆشسىز پاقالچاقلىرى بىردىنلا لاغىلداپ تىترەپ كەتتى. قورقۇنچ تۈپەيلى ئەركىن نەپەس ئېلىشقىمۇ جۈرئەت قىلالمايۋاتقان نۇردۇن تىز-تىز قەدەم ئېلىپ دەرۋازا تۈۋىگە كېلىپ قىسىلچىدىن ھويلا ئىچىگە زەن سالدى. ئارقا تەرىپىگە دەرىزە قويۇلغان ھېلىقى ئۆيىنىڭ ئىشىك يېشىدىكى كۈنكىرىسىدىن قىزغۇچ چىراق يورۇقى چىقىپ تۇراتتى. ھېلىدىن بېرى جاھاننى بىر ئالغان ئۆگزىدىكى ياڭراتقۇ ئاللا بۇرۇن ئۈزۈۋېتىلگەن بولۇپ دۈملەنگەن ئۆي ئىچىدىن گارمون بىلەن ئورۇنلانغان مۇڭلۇق مۇزىكا ئاۋازى سۇس ئاڭلىنىپ تۇراتتى. شۇرغانلىق سوغۇق شامالنىڭ بىردىنلا ھەدەپ قوتاننىڭ ئۆگزىسىدىكى قۇرۇپ قالغان بىر تال قوناق شېخىنى ئۇچۇرۇپ « شاراق » قىلىپ يەرگە چۈشۈرۈشى بىلەن تەڭ قاتتىق قورقۇپ كەتكەن نۇردۇن «ۋايجان، دادا، دادا» دەپ يىغا ئارلاش تىترەك ئاۋازى بىلەن ئەنسىز ۋارقىراپ كەتتى. ھويلا ئىچىدىن ئوخشاشلا يەنە سادا يوق. بىچارە نۇردۇن ھويلا تېمىنى تۇتۇپ تىمىسقىلاپ مېڭىپ، يان تەرەپكە ئۆتۈپ چىراق يورۇقى چىقىپ تۇرغان دەرىزە تۈۋىگە كېلىپ توختاپ، ئۆي تېمىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئورنىتىلغان پەردىسى قىيا ئېچىلغان دەرىزىنىڭ ئەينىكىدىن ئۆي ئىچىگە زەن سالدى ۋە دادىسىنى چاقىرماقچى بولۇپ بىردىنلا توختاپ قالدى. چۈنكى ئۆي ئىچىدە ئارام ئېلىش مۇددىتى توشۇپ تەشكىلىنىڭ سۈيلىشى بىلەن مۇشۇ مەۋسۇم ئامالسىز خىزمەتكە قاتنىشىپ يەنە ئارام ئېلىش ئىشىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن بۈگۈن ئالاھىدە داستىخان سالغان نۇردۇننىڭ سىنىپ مۇدىرى تۇرسۇن، مەكتەپ مۇدىرى، نۇردۇن ياخشى كۆرىدىغان ئانىسى دىمەتلىك تىل-ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسى ۋە يېڭىلا خىزمەتكە قاتناشقان چىرايلىق مۇزىكا ئوقۇتقۇچىسىمۇ بار ئىدى. ئاسىيە

مەكتەپ مۇدىرىنىڭ گۆشلۈك يەلكىسگە بېشىنى قويىۋالغان بولۇپ پۇتلىرىنى يەڭگىل يۆتكەپ، تار ھەم قىسقا يوپكىسى ئىچىگە ئاران پاتقان ساغرىسىنى رىتىملىق چايقاپ سۇپىغا سىلىنغان گىلەم ئۈستىدە چۆگىلىمەكتە. ئىنچىكە بىلىگە ساشاڭجاڭنىڭ گەزىنىدەك قولى چىڭ چاپلانغان، ھەر مىشلىدىغاندا بىر قېتىم ئۈستىگە كۆتۈرۈلۈپ چۈشۈۋاتقان قورۇنغان نازۇك گەۋدىسىنى ئارقىغا قاچۇرغان، ئۇڭ قولىنىڭ سۆتتەك بارماقلىرى ساشاڭجاڭنىڭ پاقا دۈمبىسىدەك تۈرۈم-تۈرۈم ئالقانلىرىنىڭ قېتىغا چۆكۈپ كەتكەن، تۆگىنىڭ لوكىسىدەك گۆشلۈك مۈرىلىرىگە سۇس تىگىپ تۇرۇۋاتقان يەنە بىر قولىنىڭ نازۇك بارماقلىرى خۇددى توك تەپكەندەكدىرىلداپ،ھېلىلا ئۈزۈلۈپ يەرگە چۈشۈپ كېتىدىغاندەك تىترىگەن ھالدا مىڭ پاتمان نومۇس-ئاھانەتنىڭ بېسىمىدا ھالسىزلانغان جانسىز پۇتلىرىنى ئامالسىز يۆتكەۋاتقان نۇردۇننىڭ تىل-ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسى بېشىنى يان تەرەپكە بۇرۇۋالغان بولۇپ، بىچارىلىك ئەكس ئەتكەن كۆز چاناقلىرىدىن مارجاندەك ياش تۆكۈلمەكتە. تۈتە ياقلىق كۆك تاشپاختا چاپان كىيۋالغان، ئاق رەڭلىك شارپا بىلەن چىڭ ئورالغان پىشانىسىنى پادىچى ئىشتان كەيگەن تىزىغا تىرەپ، سۇپىنىڭ لىۋىدىلا ئولتۇرۇۋالغان مۇزىكا ئوقۇتقۇچىسى بولسا ئارقىغا قويىۋېتىلگەن قاپقارا چاچلىرى چېچىلىپ ياتقان مۈرىللىرىنى بىلنەر-بىلنمەس مىدىرلىتىپ ئۈنسىز يىغلىماقتا ئىدى.

ــ ئۇلار نېمىشقا بۇنداق يىغلايدىغاندۇ ؟

ئۇلارنىڭ بۇ قىلىقلىرىنى ھېچ بىر ئاڭقىرالماي ھەيران بولغان نۇردۇن دېرىزە تۈۋىگە تېخمۇ يېقىنلىشىپ كىچىككىنە قوللىرىدا دېرىزە ئەينىكى بىلەن كۆزىنىڭ قۇيرۇقى ئارىسىدىكى بوشلۇقنى توسۇپ ئۆيىنىڭ بۇلۇڭ-پۇچقاقلىرىغىچە زەن سالدى. ئۇ بىردىنلا جاۋغىيدىن سارغۇچ شىلىمشىق سۇيۇقلىق ساقىغان، ئېغىدىن تارتىپ تىزىغىچە ھۆل بولۇپ كەتكەن ساغۇچ چىپەرقۇت شىمىنىڭ ئالدى بولسا تىلىنى چىقىرۋالغان ئىتنىڭ ئاغزىدەك ئېچىلىپ قالغان ھالەتتە پۇتلىرىنى سۇپىدىن ساڭگىلىتىپ، ئىككى قولىنى تاشلاپ مۈردىدەك ياتقان ئابلەتنى كۆرۈپ قاتتىق چۆچۈپ كەتتى.

ــ ھېلى مەكتەپتە مۇئەللىم دادامنىڭ تىلفۇن نومۇرىنى سوراپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشكەندە «يوقلا بولۇپ كەتتىڭلا، بارمۇ سىلى يا ئۆلدىڭلىمۇ» دېگەندەك قىلغان. دادام، ئۇ...ئۇ ئۆلۈپ كەتكەنمىدۇ يا؟ ئۇ راستىنلا ئۆلۈپ كەتكەن بولسا...ياق، ياق، ئۇ ئۆلۈپ كەتسە مەن بۇ توختامنامىگە كىمگە ئىمزا قويدۇرمەن؟ بەلكىم ئۇخلاپ قالغاندۇ، ئەمما ئۇنىڭ بۇ تۇرقى...

مۇشۇلارنى خىيال قىلىپ كۆڭلى يېرىم بولغان نۇردۇننىڭ مۇزدەك دېرىزە ئەينىكىگە چاپلانغان قاپقارا قوي كۆزلىرىگە لۆممىدە ياش تولدى. يىغلاۋاتقانلار، سۇپا ئۈستىدە گىرە سېلىشىپ ئايلىنىۋاتقانلار بىردىنلا چۈۋۈلۈپ، تۆر تەرەپكە سېلىنغان كۆرپە ئۈستىدە رەتلىك ئولتۇرۇشى بىلەن ئۇلارنىڭ ئالدىغا داستىخان تارتىپ بولۇپ، قىزارغان مەشىنىڭ تۈۋىگە كەلگەن ئاسىيە مەشكە ئېسىلغان قازاننىڭ تۈۋىقىنى ئاچتى ۋە ئۆگزە بويى ھور كۆتۈرۈلۈۋاتقان قازاندىن پوروقلاپ

قايناۋاتقان گۆشنى نۇردۇننىڭ مۇئەللىمى قازاننىڭ لىۋىگە تىرەپ تۇرغان لېگەنگە ئالدى. بولۇق ھور تۇمانلىرى ئىچىدىن خىرە-شىرە كۆرۈنگەن نۇردۇننىڭ مۇئەللىمى لېگەنگە ئېلىنغان بىر دۆۋە گۆشنى كۆتۈرۈپ كىلىپ دېرىزە تەكچىسىگە قويدى ۋە ئازراق تۇزلىۋەتكەندىن كېيىن ئارقىغا قاراپ بىر نېمىلەرنى دېيىشى بىلەن تەڭ ئاسىيە تۆردە تەرىتىگە چىلشىپ ياتقان ئابلەتنىڭ تۈۋىدە پەيدا بولدى. ئىككى قولىنى بىقىنىغا تىرەپ، ئىنچىكە پاچاقلىرىنى سىركولدەك كېرىپ تۇرغان ئاسىيە ئۇچلۇق پاشنىسىنى ئۇنىڭ قوسىقىغا چىلىشىپ قالغان ئېڭىكىگە تىرەپ تۈرتىشىگەياتقان يېرىدىن يېرىم ئۆرە بولغان ئابلەت قوللىرىنى سىلكىپ، غىڭشىغىنىچە يەنە ئىزىدا ماققىدە يېتىۋالدى. نېملا بولسۇن ئابلەتنىڭ مىدىرلىغانلىقىنى كۆرگەن نۇردۇننىڭ ياش يۇقى كۆزلىرىدە خۇشاللىق ئالامىتى ئەكس ئەتتى ۋە شۇئان يۇلتۇزدەك بىر جۈپ زىناق پەيدابولغان، قاتتىق سو-غۇقتا شەلپەردەك قىزىرىپ كەتكەن مەڭزىنى مۇزلۇق ئەينەككە تېخمۇ چىڭ چاپلاپ، ئابلەتنىڭ خىرە ئېچىلغان كۆزلىرىگە، ھەر مىدىرلىغاندا شۆلگەي تامچىپ تۇرغان لەۋلىرىگە زەن سالدى.

ــ دادام ئۆلمەپتۇ، مېنىڭ دادام راستىنلا ئۆلمەپتۇ...ــ نۇردۇن نەشتەردەك ئۈرۈلۈۋاتقان قاتتىق سوغۇقتا تىترەۋاتقان يۇمران لەۋلىرىنى مىدىرلىتىپ ئۆز-ئۆزىگە شىۋىرلىدى.

ئابلەتنى تېپىپ بېقىپمۇ،كاچاتلىرىغا ئۇرۇپ بېقىپمۇ ئەيباشقا ئەكىلەلمىگەن ئاسىيە شوپۇرنىڭ ياردىمىدە ئۇنى ياتقان ئورنىدىن تەستە ئۆرە قىلىپ بۇ ئۆيدىن ئېلىپ چىقىپ كەتتى. شۇ ئارىدا نۇردۇننىڭ مۇئەللىمى گۆش قويۇلغان دەېرىزە تەكچىسىنىڭ تۈۋىدە يەنە پەيدا بولدى ۋە لېگەنگە بېسىلغان بىر دۆۋە گۆشنى مالتىلاشقا باشلىدى.ئۇ ئىككى يېنىغا، دەرىزە تەكچىسىگە بىر قۇر كۆز يۈگۈرۈتكەندىن كېيىن بىردىنلا گۆش دۆۋىسى ئىچىدىن چوڭراق پارچىلانغان بىر يارتا يوتا گۆشنى ئېلىپ، قولىنى دېرىزە ئەينىكى تەرەپكە قارىتىپ سوزدى. مۇئەللىمنىڭ بۇ ھەرىكىتىگە بىر خىل تەمە بىلەن زەن سېلىۋاتقان ئاچ قورساق نۇردۇن ئىچ-ئىچىگە ئۆتۈشۈپ كېتىۋاتقان نەشتەردەك سوغۇقتا بارا-بارا بوشۇشۇپ ھالسىزلىشتىن تۈگۈلگەن كىچىككىنە گەۋدىسىنى دەررۇ رۇسلاپ، توڭلاپ تىترەۋاتقان قولىنى ئۇزاتتى. «تاك» قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ ئالدىدا دېرىزە ئەينىكى بارلىقى ئىسگە كەلگەن نۇردۇننىڭ زور ئۈمىد بىلەن تەڭلەنگەن بىچارە قوللىرى كەينىگە قايتىپ، ئامالسىز يەنە ئەسلىدىكى جايىنى تاپتى، ئەمما مۇئەللىمى تاكى گۆشنى دېرىزە تەكچىسىنىڭ بۇلۇڭىغا جايلاشتۇرۇپ ئۈستىگە گېزىت پارچىسىنى يېپىپ قويغانغا قەدەر ئەينەك ئىچىدىن تېخىچە سۇغۇرۇلۇپ چىقالمايۋاتقان، ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىد ئۇچۇن پىلىلداپ ئاران قالغان كۆزلىرى بولسا مۇئەللىمى يۇشۇرۇۋاتقان گۆشنى باشقىلاردىن دالدا قىلىش ئۇچۇن دەرىزە پەردىسىنى «شار» قىلىپ يېپىشى بىلەن تەڭ لاپپىدە ئۆچتى ......

10

-ۋاي نېمە ئىش بۇ، ئاھ خۇدا! پاختىنىڭ ئىچىدە چوغ ساقلىيالايدىغان خۇدا! قۇدرىتىڭ شۇنچە ئۇلۇغ، كېرەملىرىڭ شۇنچە كەڭ، شۇنچە مېھرىبان تۇرۇپ سۈتتەك پاك، بوۋاقتەك گۇناھسىز بىر نارەسىدىنى ساقلاپ قالالماپسەن ئەمەسمۇ ! ۋاي بالام ، بىچارە بالام، مەن ساڭا ياخشى قارىيالمىدىم بالام! رازى بول بالام ! ! ! ......

سەللە بىلەن قار ئۈستىدە يۆكۈنۈپ ئولتۇرۇپ، ئۆزىنى كاچاتلاپ، يۈزلىرىنى قاماللاپ، ھۆكىرەپ نالە قىلىپ يىغلاۋاتقان كىشى دەل بامدات نامىزىدىن يانغان سەمتاخۇن ئىدى. نەشتەردەك سوغۇق ئادەمنىڭ جان جىېنىغا ئۆتۈپ كېتىۋاتقان قابائەتلىك تاڭدا سەمتاخۇن ئادىتى بويىچە ئابلەتنىڭ ھېلىقى ئۆيىنىڭ دېرىزە تۈۋىگە بىر قاراپلا قېلىن قارغا كۆمۈلۈپ بېشىنى ساڭگىلىتىپ، بوغچىسىنى قۇچاقلاپ تۈگۈلۈپ ئولتۇرغان نۇردۇننى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى. سەمتاخۇن يۈگۈرۈپ بېرىپ ئۇنىڭ قولىنى تارتتى، ھەممە ئەزاسى تەڭ تەۋرەندى. دېمەك،ئەمدىلا ئۆملەشتىن ئۆرە بولۇپ، تېخى بوغچىسىنىڭ ئىزىمسىنىمۇ جايلاشتۇرۇپ ئىتەلمەيدىغان نۇردۇن لەۋلىرى كۆكەرگەن، گۈلئايشەمنى سېغىنىپ ئوچۇق قالغان ئىككى كۆزىدىن تامغان ياش مۇز بولۇپ قاتقان ھالدا ھېلىقى «مۇقۇملۇق-بىختەرلىك مەسئۇلىيەتنامىسى» نى سىقىمدىغىنىچە، رەھىمسىز بۇ ئالەمنىڭ بارلىق ئازاپلىرىدىن بىراقلا قۇتۇلغان ئىدى...

سەمتاخۇننىڭ ئۈن سېلىپ يىغلىشى بىلەن مەسچىتتىن يانغانلار، مەھەللىدىكىلەر تەرەپ-تەرەپتىن يۈگۈرۈشۈپ كىلىپ،مۇزلاپ كەتكەن نۇردۇننى كۆتۈرۈشۈپ دەرۋازا ئالدىغا ئېلىپ كەلدى.سەمتاخۇن مەسچىتكە ئالدىراپ،ئىچ كۆينەكنىڭ ئۈستىگىلا چىڭ بەلباغلاپ كېيىۋالغان دادىسى رەھمەتلىكتىن قالغان قوي تېرىسىدە تىكىلگەن جۇۋىسىنى سېلىپ نۇردۇننىڭ ئۈستىگە ياپتى.ئىتتىنىڭ زەنجىرىنى ھېلىلا ئۈزۈۋېتىدىغاندەك جامائەتكە خىرس قىلىپ ۋاڭشىپ بىر ھازا قاۋىشىدىن ئۈيقۇسىنى ئاچقان ئابلەت دەرۋازىدىن چىقىپلا ئەھۋالنى كۆرۈپ، نېمە قىلارنى بىلمەي داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى. دەر-غەزەپكە كەلگەن سەمتاخۇن « سەن ھايۋاننى ... »دېگىنىچە ئابلەتنىڭ كاچىتىغا بىر تەستەك سالدى ۋە ئابلەتتىن بويى بىر غېرىچچە ئېگىز، قېرىلىقىغا باقماي بەستىمۇ ئۇنىڭدىن خېلىلا چوڭ كۆرۈنىدىغان سەمتاخۇن قىزىلچىلىق تىقلىغان چوڭ ئورا كۆزلىرىدىن غەزەپ ئۇچقۇنلىرىنى چاچرىتىپ ،ئابلەتنىڭ كۆزىگە ئۇدۇللاشقان ئوچۇق مەيدىسىدىكى چاتقالنى ئەسلىتىدىغان يۇڭلىرىدىنمۇ ئاللا قانداق ۋەھىمىلەرنى تۇغدۇرۇپ،زەردە بىلەن ئۇنىڭ كانىيدىن تۇتۇپ بىر ھازا چىڭ سىقىۋەتتى. ھالسىزلىنىپ خورىلداۋاتقان ئابلەتقا بىردىنلا يولۋاستەك سۈرلۈك كۆرۈنگەن سەمتاخۇن قىران چاغلىرىدىكى قارام ھالىتىگەكېلىپ قالغاندەك تۇيۇلدى.كۆز ئالدىدىكى بۇ رېئاللىقتىن، ئۆزى سەۋەپلىك كېلىپ چىققان پاجىئەدىن خېلىلا چۆچۈگەن ئابلەت بۇ قېتىم سەمتاخۇنغا گەپمۇ، قولمۇ ياندۇرمىدى. گويا بىرى يۆلەپ

تۇرغاندەك،سەمتاخۇننىڭ قولى كانىيدىن ئاجرىشى بىلەن تەڭ ئابلەت قار ئۇ-ستىگە پالاققىدە يىقىلىدى.تېخىچە ئاخشامقى جايىدىن قوزغالمىغان ساشاڭجاڭنىڭ ماشىنىسىنى كۆرگەن سەمتاخۇن ئۇلارنىڭ هازىرمۇ مۇشۇ ئۆيدە ئىكەنلىكىنى پەرەزلىدى ۋە قارغا چىلىشىپ ئولتۇرۇپ قالغان ئابلەتنى دەرۋازىنىڭ ئىچىگە سۆرەپ ئەكىرىۋەتتىپلا ئارقىغا يانغان سەمتاخۇن قىيا ئېچىلغان تۆمۈر دەرۋازانىڭ بىر قانىتىنى زەردە بىلەن ئالدىغا كۆچەپ تارتتى. «داراڭ»قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ قاناتلىرى جۇپلىشىپ، دەرۋازا يېپىلدى. سەمتاخۇن دەرۋازا ئىچىدىكى ئىلغۇچتىن ئېلىۋالغان قۇلۇپ بىلەن دەرۋازىنى تېشىدىن مەھكەم قۇلۇپلىدى ۋە ئارقىغا ئۆرۈلۈپ ئۆزىگە تىكىلىپ هەيرانى هەسلىكتە قېتىپ قالغان جامائەتكە قاراپ :

ــ هەي، ئەهلى جامائەت! ئاللا يولىدا گۇۋاه بولۇپ قويۇڭلاركى، ـــ ئاغزىدىن هاۋاغا تارقىغان هور تۇمانلىرى ئارىسىدىن سۇغۇرۇلۇپ-سۇغۇرۇلۇپ چىقىۋاتقان هەسرەتلىك نىدادىن تىترىگەن ئاۋازىدا شۇنداق دەپ گەپ باشلىغان سەمتاخۇن كۆرسەتكۈچ بارمىقىنى دەرۋازا تەرەپكە قارىتىپ سىلكىپ تۇرۇپ، ــ بۇ هويلا ئىچىدىكى بىر توپ مۇناپىقلار گۇناهسىز بىر نارىسىدىنىڭ جېنىغا زامىن بولدى،…رەھمەتلىك قانچىلىك قىيىنچىلىقتا جان بەرگەندۇ… !

ــ هاي، هاي جامائەت، ئارقاڭلارغا يېنىڭلار !

مۇشۇ پۇرسەتتە ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە قىلغان ئەسكىلىكلىرىنى قوشۇپ بىراقلا هېساپ ئېلىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ تۇرغان دەر غەزەپكە كەلگەن كۆپچىلىك ئورنىدىن قوزغۇلۇپ دەرۋازا تەرەپكە سىغدىلىشى بىلەن تەڭ هاسىنى توكۇلداتقىنىچە توپ ئىچىنى يېرىپ چىققان ئىمام ئاخۇنۇم جامائەتنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ ۋەز سۆزلەشكە باشلىدى .

ــ بەندىنىڭ ئۆلۈمىنىڭ هەر جاي، هەر قىسمەتلەردە بولۇشىنى ئاللا ئېگەم ئۇ تۇغۇلۇشىدىلا پىشانىسىگە پۈتىدۇ، ئېگىسىدىن بىقارار قىل تەۋرىمەيدۇ، قازا كەلگەندە ئۇنىڭغا توغرا قاراش جايىزدۇر، ئۇنىڭ سەۋەبىنى مەخلۇقتىن كۆرۈش كۇپۇرلۇقتىن بىشارەتتۇر …

ــ ئەمىسە سىلىنىڭمۇ ساشاڭجاڭنىڭ پوردىقىنى كۆتۈرۈپ يول خېتى هەل قىلىپ، هاجىم بولۇپ بولۇشلىرىنىمۇ ئېگىسى پىشانىلىرىگە پۈتكەن بولغىيمىدى؟ بىلىپ قويسىلا، ئۇنىڭ يىتىم بولۇپ مۇشۇ تەقدىرگە موپتىلا بولۇشى سىلىنىڭ ئەرەمگە يول خېتى ئېلىش ئۈچۈن ئويۇشتۇرغان سورۇنلىرىدىن باشلانغان، بۇنىمۇ ئېگىسى شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغان بولغىيمىدى؟ ئەسكىلىكنى قىلىپ قويۇپ، ئېگىسىگە دۆڭگەپلا قۇتۇلۇش سىلىنىڭچە گۇناه، كۇپۇرلۇق هېساپلانماسمۇ ؟!…

ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ سۆزلىگەن تۇتامى يوق ۋەز-نەسىھەتلىرىنى ئاڭلاۋېرىشكە تاقەت قىلالمىغان سەمتاخۇن ئۇنىڭ ئەپتى-بەشرىسىنى جامائەت ئالدىدا ئېچىپ تاشلىدى ۋە چىرايىدا تېخىچە غەزەپ ئۇچقۇنلىرى ئۆچمىگەن جامائەتكە قاراپ سۆزلىدى .

ــ ئاچچىقىڭلارغا هاي بېرىڭلار،سىلەر پەقەت مۇشۇ ئىشقا گۇۋاه بولۇپ قويساڭلارلا بولدى،

بۇ نائەھلىلەرنىڭ قىلغان ئەسكىلىكىگە ھۆكۈمەت قانۇن بويىچە مۇناسىپ جازا بېرىدۇ... شۇنداق قىلىپ سەمتاخۇننىڭ باش بولۇشى، پۈتۈن مەھەللىدىكى جامائەتنىڭ ھەسرەتلىك كۆز يېشى قىلىشى بىلەن نۇردۇن شۇ كۈنى چۈشتە يەرلىكىگە قويۇلدى. بۇ ئېچىنىشلىق تىراگېدىيە-دىن قاتتىق غەزەپكە كەلگەن جامائەت ئابلەت قاتارلىقلارغا لەنەت ئوقۇدى. غۇلغۇلا پاراڭلار ئۇزۇلمەي كۈچلۈك جامائەت پىكرى ھاسىل قىلغان بۇ ئىش يۇقىرى دەرىجىلىك ھۆكۈمەتنىڭ دىققەت ئېتىبارىنى قوزغىدى ۋە شۇ كۈنى كەچكە يېقىن ئابلەت قاتارلىقلار ئېلىپ كېتىلدى. نۇردۇن يەرلىكىدە يېتىپ ئەتىسلا قاتناش مېڭىش مۇمكىن بولمايدىغان قارلىق يولدا سەمتاخۇن ئېشكىنى قوشۇپ گۈلئايشەمنى ئىزلەپ، مەھەللە-مەھەللىلەردىن، كەنت-كەنتلەردىن، يېزا-قىشلاقلاردىن ھالقىپ ئۆتۈپ ئۇنى يىراق بىر يېزىدىكى ھاممىسىنىڭ يېنىدىن تېپىپ، ئۆيىگە ئېلىپ كەلدى. ھېيم ئېتىلگەن دەرۋازىنى سەمتاخۇننىڭ ئېچىشى بىلەن تەڭ ئېسىنى يوقاتقان گۈلئايشەم ھويلىغا كىرىپلا گۈرۈلدەپ يۈگۈرۈپ ھەممە ئۆيلەرگە كىرىپ نۇردۇننى ئىزلىدى، ئەنسىز چاقىردى. تاماكا قالدۇقلىرى، ھاراق شىشىللىرى، سۆڭەك بىلەن تولغان بۇ مۇدھىش ئۆيدىن ھېچكىمنى تاپالمىدى. ھويلىدا تېزلىنىپ ئولتۇرۇۋېلىپ، ئۆزىنى كاچاتلاپ قاماللاپ ھۆڭرەپ يىغلىدى. ئۆيدە يوق ئابلەتنىڭ ئىسمىنى ئاتاپ «بالامنى تېپىپ بەر» دەپ ئادەمنىڭ يۈرەك-باغرى ئىزىلگۈدەك نىدا قىلىپ ۋارقىردى.خېلى ئۇزۇنغىچە نالە قىلىپ يىغلاپ ماغدۇر-سىزلىنىپ كەتكەن گۈلئايشەم سەمتاخۇننىڭ يالۋۇرۇپ تارتىشتۇرشى بىلەن پەسكۈيغا چۈشتى. ئاندىن گۈلئايشەم سەمتاخۇننىڭ ھەمراھلىقىدا نۇردۇننىڭ تۇپراق بېشىغا بېرىپلا سوغۇق قار ئۇستىگە ئۆزىنى تاشلاپ باغرىنى ياقتى،خام كېسەكتە سېلىنغان قەبرە توپىسىنى تاتىلاپ خېلى بىر ھازاغىچە ھۆڭرەپ ئەلەملىك ياش تۆكتى. ئۇنىڭ بۇ ھالىنى كۆرۈپ ئۆزىنى باسالماي، بۇقۇلداپ يىغلاپ كەتكەن سەمتاخۇن تەستە سەۋرى قىلىپ، قەبرە بېشىدا ئولتۇرۇپ قىرائەت قىلىشقا باشلىغاندىلا گۈلئايشەم يىغىدىن توختاپ، سەمتاخۇننىڭ يېنىدا يۈكۈنۈپ ئولتۇردى.

قىرائەت ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، ئۇلار قوللىرىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ نۇردۇنغا ئۇزۇن دۇئا قىلدى، ئۇنىڭ قەبرىسىنىڭ بېشىغا ئازراق دان چاچتى.كۆزى كەيندە قالغان گۈلئايشەمنى سەمتاخۇن يېتىلەپ ئۆيىگە ئېلىپ كەلدى. تۇيۇقسىز كەلگەن بۇ قازادىن يۈركى ئېزىلىپ لەختە بولغان گۈلئايشەم ئورۇن تۇتۇپ يېتىپمۇ قالدى. ئۇ ئوڭلۇق ئايال پاتەمخاننىڭ كۆيۈنۈپ پەرۋىش قىلىشى بىلەن ئۆرە بولۇپ، ئۆزىنىڭ پاختا تېرىپ تاپقان پۇلىدا جامائەتكە يەتتە نەزىرسىنى بېرىپ، نۇردۇننىڭ ئاخىرەتلىك ئىشلىرىنى تۈگەتكەندىن كېيىن سەمتاخۇن، پاتەمخان ۋە قولۇم قوشنىلار بىلەن خوشلىشىپ، يەنە كۆزى كەيندە، بۇ مەھەللىدىن ئىككىنچى قېتىم ئايرىلدى.

ئاردىن بىر ھەپتىچە ۋاقىت ئۆتتى. كىشىلەر ئارىسىدا«ئاسىيە يەنە پەيدا بولۇپتۇ» دېگەن پاراڭ تارقالدى. ئەمما ئاسىيەنىڭ قانداق ۋاقىتتا كەلگىنىنى كۆرگەن،تالا-تۈزدە ئۇچرۇتۇپ قالغان

بىرمۇ كىشى يوق. بىراق نۇردۇننىڭ ئۆلۈمىنى ئۈزۈتىلگەن كۈنى ئاخشىمى سەمەتاخۇن دەرۋازىغا سېلىپ قويغان قۇلۇپ چېقىلىپ يول بويىغا تاشلانغان، دەرۋازا ئىچىدىن مەھكەم تاقالغان بولۇپ كەچلىرى ئۆيىنىڭ چىرىقى يېقىلىپ قالاتتى، ئاندا-ساندا دەرۋازا ئالدىدا ماشىنىمۇ پەيدا بولۇپ قالاتتى.دېمەك،ئۇ بۇ مەھەللىگە راستىنلا كەلگەن، قۇچقىدىكى تېخى يېشىغا توشمىغان بالىسىنى نەزەردە تۇتۇپ سوت ئۇنى قويۇپ بەرگەن ئىدى.

ئاردىن يەنە ئون كۈنچە ئۆتتى. بامدات نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ مەسچىت ئالدىغا توپلاشقان جامائەت ئارىسىدا «ساشاگجاڭ تەكشۈرۈلۈش جەريانىدا مىڭىسىگە قان چۈشۈپ جان ئۈزۈپتۇ»، «خوپ بوپتۇ، ئاخىرى بېشىنى يەپتۇ دە ئۇ كاپىر» دېگەندەك پاراڭلار مەسچىتتىن كەينىدىرەك چىقىۋاتقان ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ قۇلىقىغا كىرىشى بىلەن تەڭ ئۇنىڭ رەڭگى بىردىنلا ئۆڭدى.

چۈنكى يېقىندىن بىرى جامائەت ئۇنى« قېرىپ قالدى، كۆزىمۇ تازا ياخشى كۆرمەيدۇ، ئايالى رەھمەتلىكتىن ئايرىلغاندىن بىرى مەسچىتنى ئۇنتۇپ،ئۇخلاپ قالدىغان بولۇپ قالدى...» دەپ يېزىلىق ھۆكۈمەتكە ئىلتىماس سۇنۇپ،ئورنىغا مەزىننى چىقىرىشنى نىيەت قىلغان بولسىمۇ شۇ ساشاگجاڭنىڭ ئۇنى قانات ئاستىغا ئېلىشى بىلەن بۇ ئارزۇسى ئەمەلگە ئاشمايۋاتاتتى،ھەتتا بۇ گەپلەرنى ئالدىنقى جۈمە نامىزىدىن كېيىن ئۆزىگە يۈز تۇرانىمۇ دېگەن، بولۇپمۇ نۇردۇننىڭ ئۆلۈمىدىن كېيىن جامائەت ئۇنىڭغا تېخىمۇ تىكىلىۋالغان ئىدى. مۇشۇلار خىيالدىن ئۆتۈپ بىردىنلا ئەندىكىپ كەتكەن ئىمام ئاخۇنۇم مۈزلاپ ئۈيۈپ كەتكەن يولدا ھاسىسىنى توكشىتقىنىچە جامائەت توپىنى بۆسۈپ ئۆيى تەرەپكە يۈرۈپ كەتتى.ئۇ بۇ بىر كۈننى پۈتۈن ئەس-يادى مۇشۇ ئىشتىلا كەچ قىلدى.ھازىرمۇ سوغۇق ئورۇننىڭ ئىچىدە تۈگۈلۈپ ياتىدۇ،ھېچبىر كۆزىگە ئۇيقۇ ئىلىنىشدىغاندەك ئەمەس.ئۇ كۆزىنى بىر ھازا چىڭ يۇمۇۋالدى. ئىرماش-چىرماش خىياللار بىلەن پۈتۈن بىر كۈن ئارامىدا تۇرمىغان كاللىسى بارا-بارا بوشۇشۇپ، كالتە ھۆتەل، ئەسنەشلىرى جىمقىپ قالدى ۋە شۇئان ئۆزىنى تىك قىيا ئۈستىدە كۆردى،ئارقىسىدىكى سەمەتاخۇن ۋە جامائەت بىردىنلا شىر تويىغا ئايلىنىپ، غەزەپ بىلەن نەرە تارتىپ زوڭزىيىشىپ ئولتۇراتتى،سەكرەي دېسە ئۆلۈپ كېتىشىدىن قورقىدى،كەينىگە ياناي دېسە تېخى،ھۆۋلىغان شىرلار بىردىنلا يۇلغۇنۇپ ئۇنىڭغا ئېتىلدى...ئۇنى قارا باسقان ئىدى. ئۇ ئىچىدە ئايەت ئوقۇپ بولۇپ ئىككى يېنىغا ئۈچ قېتىمدىن سۈف-كۆچ قىلدى دە،ئورنىدىن ئىتتىك يېرىم ئۆرە بولۇپ سوغۇق تامغا يۆلەندى. يۈرىكى تۆشىنى تىشىپ چىقىدىغاندەك گۈپۈلدەپ،تەنلىرى تىترەپ كەتتى. قورۇلۇپ پىچىم-پىچىم بولۇپ كەتكەن پىشانىسىدە مۇزدەك تەر تامچىللىرى پەيدا بولۇپ،كىچىك تەرىتى ۋىژژىدە قىستىدى. جىددىيلەشكەن ئىمام ئاخۇنۇم ئۆچۈرگۈچنىڭ يىپىغا ئۇلاپ ئۇزارتىپ ، ياستۇق ئاستىغا باسۇرۇۋالغان ئايالىنىڭ كونا رومىلىنى كۈچەپ شۇنداق تارتىۋىدى«پاس»قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ ئۆچۈرگۈچ يىپى تۈۋىدىنلا ئۈزۈلۈپ كەتتى. چىراقسىز قالغان ئىمام ئاخۇنۇم ئىشتان

بېغىنى قاماللىغىنىچە ئاستا ئورنىدىن قوزغۇلۇپ،سىلاپ-سىپاپ يۈرۈپ سىرىتقا چىقتى.

يۇلتۇزسىز ئاسمان، قاپقاراڭغۇ تۈن.ھەتتا ھويلا تېمىنىمۇ ئىلغا قىلالمىغان ئىمام ئاخۇنۇم ھازىر ۋاقىتنىڭ قايسى چاغ بولغانلىقىنى، قانچىلىك ئۇخلىغانلىقىنىمۇ تازا پەرەزلىيەلمىدى. خىيلى بىر كەمگىچە ئۇ سىرىتنى تىڭشاپ تۇردى، يېقىنلا تېمىنىڭ سوغۇق تىگىپ قېقلىپ ھۆتۈلۈشىدى، ھويلىسىدىكى جىگدىنىڭ ئاچىسىدا ئارام ئىلىۋاتقان چۆجەخورىزى پالاقشىپ ئۈنى چۆچۈتۈپ، ئارقىسىدىنلا يەنە خۇشال قىلىپ قويىدى. چۈنكى ئۇ تۇنجى قېتىم چىللىغان، چىللىغاندىمۇ باشلامچى بولۇپ چىللىغان ئىدى. ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ بىر ئوبدان چىللاۋاتقان پاقلاندەك سىمىز ھەم چوڭ خورىزى ساشاڭجاڭنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئۇلتۇرۇشى ئۈچۈن زاكوسكا بولۇپ كەتكەندىن كېيىن بازاردىن تېخى ئالدىنقى ھەپتە سېتىۋېلىپ، ئالدىدىن ئاشقۇدەك دان بەرگەن بولسىمۇ،بۇ ئەتىۋارلىق چۆجە خوراز ئۈنىڭ بىلەن قېرىشقاندەك پەقەتلا چىللىمايۋاتاتتى. مانا توساتتىن چىللىۋىدى،ھەممە خورازلار ئەگىشىپ چىللاشقا باشلىدى.قۇلىقىنى دىڭ تۇتۇپ خورازنىڭ چىللىشىغا زوقى كېلىپ تۇرۇپ قالغان ئىمام ئاخۇنۇم كۆزىگە مىخ بولۇپ قادالغان ئاشۇ مەزىننىڭ قۇلاق مىڭىسىنى يەپ كېتىدىغان ئەزان ئاۋازى چىقىشتىن بۇرۇن مەسچىتكە بېرىۋېلىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ،ھاسىسدا يەرنى سىپاپ يۈرۈپ، بۇلۇڭدىكى سۇلياۋ چەينەكنى تاپتى ۋە مۇزدەك سوغۇق سۇدا تاھارەت ئېلىپ، سەللە يۆگەكلىك تۇمۇقنى چۆكۈرۈپ مەسچىتكە ماڭدى. ئۈنىڭغا تونۇش بولغان خورازلارنىڭ چۇرقىراپ چىللاشلىرى، ئىتلارنىڭ ھوۋلۇپ قاۋاشلىرىدىن يولنى قىياس قىلىپ، سىرىلىپ-دوقۇرۇپ يۈرۈپ مەسچىت ئالدىغا كېلىپ، ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى. بىردىنلا ئۆزىدىن بىر چامدام ئالدىدا مېڭىۋاتقان ھاسىسى بىر نەرسىگە پۈتلۈشۈپ قالدى. ئۇ ھاسىسىنى ئالدى-كەينى، ئوڭ-سولغا توكۇشتىپ بېقىپ، راستىنلا مەسچىتنىڭ ئىشىكى ئالدىدىكى پەلەمپەيگە كېلىپ قالغانلىقىنى بىلدى ۋە ھاسىسىنى بەلبېغىغا قىستۇرۇپ، ئاستا ئۆمۈلەپ پەلەمپەيكە ياماشتى.

ئۇ ئىچىدە ساناپ ھەڭ ئۈستۈنكى پەشتاققا چىقىپ يۈكۈنگىنىچە مەسچىت ئىشىكىگە قول ئۇزاتتى. ئۇزاتتىيۇ، بىردىنلا تىنىقى تىزلىشىپ، ئۇزاتقان قولىنى شاپپىدە تارتىۋالدى ۋە « سۇبھانە ئاللا...سۇۋ...سۇۋ...» دېگىنىچە تىترەك ئاۋازىدا ئوڭ، سول تەرىپكە تۈكۈرۈپ سۇفكۈچ قىلغاچ بىر پەشتاق تۆۋەنگە سىرىلىۋالدى. خىيلىدىن بىرى گۇمانخور بولۇپ قالغان ئىمام ئاخۇنۇم ئۆزىنى بۇنچە قورقىتىۋاتقان ئىشىك تۈۋىدىكى نەرسىنىڭ نېمىلىكى، كېلىش مەنبەسى ئۈستىدە ئويلاندى. «بۇچوقۇم ئاشۇ قىزىل كۆزمەزىننىڭ، يا بولمىسا سەمەت دېگەن جوھۇتنىڭ ماڭا قۇرغان قىلتىقى» دەپ گۇمان قىلغان ئىمام ئاخۇنۇم «قەتئىي قايتىپ كەتسەم بولمايدۇ، غەيرەت قىلاي، سۇبھانە ئاللا، سۇبھانە ئاللا...» دەپ ئۆز-ئۆزىگە شىۋىرلاپ،تېخىچە تىترەشتىن توختىمىغان قولىنى يەنە ئاستا ئۇزۇتۇپ بىردىنلا چۆچۈپ ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى. يۈرىكى قېپىدىن سۇغۇرۇلۇپ

گەجگىسىگە چىقىپ قالغاندەك،گويۇلدىگەن ئاۋاز قۇلاق تۈۋىدىلا ئاڭلىنىپ، ئۇنى تېخىمۇ قورقۇتۇۋەتتى. ھەرە چاققاندەك ۋىژژىدە ئاغرىغان كۆكرىكىنى تۇتقىنىچە تولغۇشۇپ جايىدىلا ئولتۇرۇپ قالغان ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ بوز رەختتە كەك قىلىپ تىكىلگەن ئاق تامبىلى جىگدە يېرىندىسىدەك گۆشىسىز يوتىسىغا مۇزدەك سوغۇق يۆگەشتى. شاۋقۇن چىقىرىپ تىترە-ۋاتقان بارماقلىرىدا ئىغىنى سىلاپ، تەرىتنىڭ ئاللا بۇرۇن سۇنغانلىقىنى تۇيۇپ قالغان ئىمام ئاخۇنۇم قاردا بولسىمۇ قايتا تاھارەت ئېلىشنى نىيەت قىلىپ ئارقىغا ئۇرۇلدى، يول تەرەپتە مەزىننىڭ گېلىنى قىرغىنىچە قىلىن قارنى غاراچلىتىپ دەسسەپ كېلىۋاتقان تېۋشى ئاڭلاندى.مەزىننىڭ ئالدىدا«تەرىتنى تۇتالماس بولۇپ قاپتۇ»دېگەن ئاتاققا قېلىشتىن ئەنسىرىگەن ئىمام ئاخۇنۇم نېمىلا بولمىسۇن مەسچىتكە ئۇنىڭدىن بۇرۇنراق كىرىۋېلىش ئۈچۈن يەنە ئۆمۈلەپ ئۇستۈنكى پەلەمپەيگە چىقىپلا تويتەك تۇرۇپ قالدى. بۇ قېتىم زور غەيرەت بىلەن ئۈزىتىلغان قولىغا ئالدىنقى قېتىمقىغا ئوخشاش مۆشۈكنىڭ دۇمبىسىدەك سىلىق موي ئۇرۇلۇپلا قالماستىن موي ئىچىدە قىمىرلىغان ئەتمۇ تەڭ ئۇرۇلدى،ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ تىترەك تۇيۇپلى شامالغا يېيىپ قويغان خالتىدەك پالاقشىۋاتقان، نەملىكتىن مۇزلاپ قېتىپ كەتكەن كەك خەسە تامبىلى ئىچىدىكى دىربىلداپ تۇرغان پاچاقلىرى خۇددى توك تەپكەندەك بىردىنلا ئۆرە بولدى. گېلى قۇرۇپ، تىلى تامغىقىغا چاپلىشىپ، سوۋ-كوچ قىلغۇدەكمۇ ئىمكانى قالمىغان ئىمام ئاخۇنۇم مەسچىت ئىشىكىدە تۇرغان بۇ سىرلىق نەرسىنى چاقماق تىزلىكىدە ئۆزىنىڭ كىچە كۆرگەن چۈشىگە باغلاپ تېخىمۇ قورقۇپ كەتتى. شۇ ئارىدا ئۇ مەزىننىڭ ئايىغى ئاستىدىكى قارنىڭ ئەنسىز غىرىچلاپ ئۆزىگە يېقىنلاپ قالغانلىقىنى تۇيۇپ، دەرھال ئىشىك ئالدىدىكى ھېلىقى نەرسىنى پەسكە دوملىتىۋەتمەكچى بولدى ۋە بەلبېغىدىكى ھاسىسىنى ئارا سېپىنى تۇتقاندەك چىڭ قامالالاپ تۇتۇپ، ئۇ نەرسىنى كۈچەپ تۈرتتۈدى، «ۋار» قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ «ۋايجان! شىر...» دەپ ئەنسىز ۋارقىرىغان ئىمام ئاخۇنۇم تىرىككىدە ئارقىسىغا ئۈچۈپ كەتتى.ئارقا مېڭىسى پەلەمپەينىڭ قىرىغا تېگىشى بىلەن تەڭ ئۇنىڭ بېشىدىن ئاجرىغان سەللە ئورالغان قارا تۇمۇقى قاردا دومۇلاپ ،ئاپئاق تويچە شەكلىدە مەزىننىڭ ئالدىغا بېرىپ توختىدى...ئىمام ئاخۇنۇم شۇ تاپتا ئۆزىنىڭ قارانىيتى سەۋەبلىك بۇ مەھەللىگە ئاپىرىدە بولۇپ، يەنە نۇر-غۇن بالايى-قازانى تۇغقان بىر گۇناھسىز نارىسىدىنىڭ قولىدا جان تەسلىم قىلغان ئىدى...

توكۇپ يىغلىغۇدەكمۇ ھالى قالمىغان بوۋاقنى قوينىغا سالغان سەمتاخۇن مىيت نامزىغا تۇرمايلا پاتەمخاننى تۇيۇقسىز خۇشال قىلىۋېتىش نىيتىدە ئۆيىگە قاراپ كېتىۋېتىپ ئابلەتنىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختاپ قالدى.ھاڭ ئېچىلغان دەرۋازىدىن كىرىپ ھويلا ئىچىدىكى قارغا پېتىپ كەتكەن ماشىننىڭ چاق ئىزىغا، ئىچى پۇتۇنلەي قورۇقدالغان ئۆيلەرگە زەن سالدى. ھويلىدىكى قار ئۇستىگە، سۇپىغا، ئۆينىڭ پەگاسىغا قالايمىقان تاشلانغان نۇردۇننىڭ،

گۈلئايشەمنىڭ كېيىم-كېچەكلىرىنى تىرىپ بوغچىلاپ مۇرىسىگە ئالغان سەمتاخۇن قوينىدا ئىسسىپ، تاتلىق ئۇيقۇغا كەتكەن بوۋاقنى قاراپ ئۆز-ئۆزىگە: «نۇردۇننىڭ،ساشاڭجاڭنىڭ، ئىمام ئاخۇنۇمنىڭ جېنىنى ئېلىپ، ئابلەتنى ۋەيران، گۈلئايشەمنى سەرسان قىلىپ، ئەڭ ئاخىرىدا مەندەك بىر يار يۆلەكسىز نامرات بوۋايغا ھەمراھ بولۇشۇڭنى راستىنلا ياراتقان ئېيگەم تۆرۈلۈشڭگىلا پىشانەڭگە پۈتكەن بولغىيمىدى» دەپ بوش ئاۋازدا شۇرلىدى ۋە دەرۋازىدىن چىقىپ كەتتى.

* * * *

باھار كەلدى ... مۇشۇنداق باھار ئون قېتىم كېتىپ، يەنە ئون قېتىم كەلدى. ئەمما گۈلئايشەمنىڭ ياشلىق باھارى شۇ كەتكەنچە بىر قېتىممۇ قايتىپ كەلمىدى. گۈلئايشەم ئون يىلدىن كېيىن ئۆزىنىڭ كەلمەسكە كەتكەن ئاشۇ قىممەتلىك ياشلىق باھارى، ياقۇنلۇق ھاياتىنىڭ ئىزنالىرى كۆمۈلۈپ ياتقان بۇ زېمىنغا چوڭقۇر سېغىنىش، كۆچلۈك ھاياجان ئىلكىدە يەنە كېلىۋاتىدۇ .

كېلىۋاتقاندىمۇ تۇنجى قېتىم كەلگەندەك تويلۇق چىغىر يولدا پىيادە ئەمەس بەلكى كەڭ ئاسفالىت يولدا ماشىنىدا كېلىۋاتىدۇ. ئاخشام يولغا چىققان ماشىنا تاڭ سۈزۈلۈشى بىلەن تەڭ مەھەللە ئىچىگە كىرىدىغان دوقمۇشتىن قايرىلدى. مەھەللىدىكى ئۆزگىرىش ناھايىتى زور، پىششىق خىش قورۇلمىلىق بىخەتەر-ئەمىن ئۆيلەر ئاسفالىت يولنىڭ ئىككى قاسنىقىغا شۇنداق ياراشقان، پورەكلەپ ئېچىلغان گۈل-گىياھلار ئەتراپقا يېقىملىق پۇراق تارقاتقان. نېمىشقىكىن گۈلئايشەم بۇ ئالەمشۇمۇل ئۆزگىرىشلەرگە ھېچبىر پەرۋا قىلمىغاندەك مۈكۈغا پېتىپ ئولتۇرماقتا ، ماشىنىنىڭ ئەينىكىنى تېشىپ ئۆتكەن خىيالچان كۆزلىرىنى يىراق ئۆتمۈشكە تىككىنىچە تىنىمسىز تېپىرلاۋاتقان چاڭبىسقان سەزگۈ خاتىرىسىدىن بۇ مەھەللىنىڭ ئاشۇ كونا تويلۇق ھېدىنى ئىزلىمەكتە، خۇددى تاڭ شولىسى تۇن پەردىسىنى ئەمدىلا ئېچىۋاتقانۋاقىتتىكىدەك ئۇنىڭ ئەسلىمە ئېكرانىدىن بۇ مەھەللىنىڭ بۇرۇنقى ھالىتى ۋە ئەينى چاغدىكى كىشلەرنىڭ غوۋا،گۈڭگا كۆل رەڭ سايىللىرى بىر-بىرلەپ ئەگىپ ئۆتمەكتە ئىدى.

مانا ئۇچقاندەك كېتىۋاتقان ماشىنا مەھەللىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى تۆت كوچا ئېغىزىغا كېلىپ ئادىتى بويىچە سەل پەسلىدى. بىردىنلا ئادىتىنى بۇزۇپ جىددى تورمۇزلىنىپ توختاپ قالدى.

ــ توختاپ قالدىڭىزغۇ؟ تېخى بىرىپ بولالمىدۇق؟ـــ دېدى خىيال دېڭىزىنىڭ قەھرىدە تۇنجۇققان گۈلئايشەم ماشىنىنىڭ تۇيۇقسىز سىلكىشى بىلەن ھوشىغا كېلىپ .

ــ ھەي، قارىڭە سىزنى ئادەمنى ئەنسىرتىپ، قاياققا قايرىلىمىز دەپ نەچچە قېتىم دېسەم ئاڭلىمىدىڭىز، ـــ دېدى ئۇچىسىغا كاستيۇم بۇرۇلكا، قىسقا قىلىپ ياسىتىۋالغان چېچىنىڭ

ئۇستىگە دوپپا كىيىپ رول تۇتۇپ ئولتۇرغان كىشى قامەتلىك گەۋدىسىنى سەل قىيسايتىپ، نەملەشكەن كۆزلىرىنى يوشۇرۇپ بېشىنى تۆۋەن سېلىپ يېنىدا ئولتۇرغان گۈلئايشەم تەرەپكە قارىغىنىچە خۇيمۇ ياراشقان قاپقارا بۇرۇتى ئاستىدىكى توم لەۋلىرىنى مىدىرلىتىپ.

ــ سولغا، ئاشۇ جامائەت تويى كۆرۈنگەن تەرەپكە مېڭىڭ.ھېيىت نامىزى ئاشۇ تەرەپتىكى چوڭ مەسچىتتە ئوقۇلىدۇ، ــ دېدى ماشىنىنىڭ ئالدى ئەينىكىدىن ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرغان قەبرىلەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا قالغان مەسچىتنى يېنىدىكى كىشىگە كۆرسىتىۋاتقان گۈلئايشەم.

زۇمچەك-زۇمچەك قەبرىلەر، قەبرىلەرنىڭ قات-قاتلىرىدا ھېيتلىق يېڭى كىيىملىرىنى كىيىشىپ ۋكۇنۇپ ئولتۇرغان، دۇئا قىلىۋاتقان، كۆز يېشى قىلىۋاتقان ئوغۇل-قىز، ئەر-ئايال، بوۋاي-موماي لار، چوڭقۇر مۇسىبەتكە چۆمگەن مەھەللىدىكى بارلىق تونۇش چىراي كىشىلەر ... ماشىنىدىن چۈشكەن گۈلئايشەم بىلەن ھېلىقى كىشى ئىككى بالىنى قولىدىن بىردىن تۇتۇپ يېتىلەپ قەبرىستانلىق ئىچىگە قاراپ ماڭدى. ئۇچىسىغا قارا پەلتۇ كەيگەن، بېشىغا ئاق رومال سېلىپ ئىككىدىن بوغۇشلىۋالغان گۈلئايشەم نۇردۇننىڭ يەرلىككە يېقىنلاشقانسېرى ئىچ-ئىچىدىن قاپساپ كېلىۋاتقان يىغىدىن ئۆزىنى توختىتالماي، خۇددى باچكىسىدىن ئايرىلغان كەپتەردەك ئەلەملىك بوۋقۇلداپ كەتتى ۋە بىردىنلا قەدەملىرىنى تىزلىتىپ ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ ھۆكۈرگىنىچە نۇردۇننىڭ تۇپراق بېشىدىكى نەمخۇش قۇمسال تۇپىغا ئۆزىنى تاشلىدى .ئارقا تەرەپتە ئۆزگە تونۇش قىرائەت ئاۋازى ئاڭلىنىشى بىلەن پەسكويغا چۈشكەن گۈلئايشەم ئۆزىنى رۇسلاپ جايىدىلا يۈكۈنۈپ ئولتۇردى. قىرائەت قىلىۋاتقان كىشى دەل سەمتاخۇن ئىدى. بىر ھازا سۈكۈتكە چۆمۈپ جىمجىت ئولتۇرغان گۈلئايشەم قىرائەت ئاخىرلىشىپ دۇئادىن كېيىن چوڭقۇر مۇسىبەت تىقىلغان ياش يۇقى كۆزلىرىدە ئارقىسىغا زەن سالدى. ئۆزى بىلەن بىللە كەلگەنلەردىن باشقا بەللىرى سەل مۈكچەيگەن ئەمما خېلىلا تىتىك تۇرغان سەمتاخۇن، ئۇبدانلا ياداپ قالغان پاتەمخان ۋە توققۇز-ئون ياش ئەتراپىدىكى بىر ئوغول بالا قاتارلىقلارنىڭ ئۆزىنىڭ ئارقىسىدا رەتلىك تىزىلىپ يۈكۈنۈپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى ۋە ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلار بىلەن بىر قۇر سالاملاشتى، بىردەم ئۆز-ئاراتىنچ-ئامانلىق سوراشتى. ئاندىن ماشىنا تەرەپكە ماڭغاچ ئۆزى بىلەن بىللە كەلگەنلەرنى بىر-بىرلەپ ئۇلارغا تونۇشتۇردى .

ــ بۇ كىشى مېنىڭ يولدىشىم، ئىسمى ساتتار ھاجىم، ئۆزى سودىگەر، ماۋۇ چوڭى ئوغلۇم زوردۇن، ماۋۇ كىچىكى بولسا قىزىم زۇلنۇر .

ــ ھاجىم دەڭ،ياخشى بوپتۇ، زوردۇنمۇ چوپچوڭلا ئادەم بولۇپ كېتىپتۇ مانا.

سەمتاخۇننىڭ گېپى تۈگىشى بىلەن تەڭ، گۈلئايشەم ئۇنىڭ پېشىگە چىڭ ئېسىلىۋېلىپ مېڭىۋاتقان ئوغۇل بالىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ سوردى.

ــ سەمتىكا، مەن بۇ بالىنى ھېچ تونۇيالماي قېلىۋاتىمەنغۇ؟

ــ بۇ مېنىڭ ... ھېلىقى ... ئوغلۇم خۇدابەردى، ــ دېدى سەمتاخۇن ئىشكىنى يول تەرەپكە شىلتىپ، يېنىدىكى گۈلئايشەمنى ئالدىغا قاراشقا ئىما قىلىپ.

گۈلئايشەم ئالدىغا قاراپلا سەمتاخۇننىڭ كۆز ئىشارىسىنى چۈشەندى ھەم شۇ قارىغانچە كۆزىنى ئۈزمەي تويتەك تۇرۇپ قالدى. چۈنكى، قەيەردىن پەيدا بولدىكىن 5ـ10 ماڭدامچە يىراقلىقتا باش كىيىمى يوق، ئاقارغان چاچ-ساقاللىرى ئۆسكىلەك ھەم رەتسىز كىيىم-كېچەكلىرىنى تۇيپا باسقان ئابلەت «ساشاڭجاڭ كەپتۇ، ساشاڭجاڭ كەپتۇ، ھا، ھا، ھا... » دەپ كىچىك بالىلاردەك قىقاس سېلىپ كۈلگىنچە كېلەڭسىز گەۋدىسىنى لەپپەڭشىتىپ ماشىنىنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىپ، پالاقشىپ يۈگۈرۈپ يۈرەتتى.

بىردە يۈگۈرۈپ بىردە تۇيپا يەردە يۇمۇلاپ يۈرگەن ئابلەت بىر تۇپ كىشىلەرنىڭ ئۆزى تەرەپكە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، بىر نەرسىدىن قورقۇۋاتقان كىچىك بالىدەك بىردىنلا يۈگۈرۈپ كېلىپ سەمتاخۇننىڭ ئارقىسىغا يوشۇرۇندى. سەمتاخۇننىڭ مۈرىسىدىن بېشىنى قىيا چىقىرىۋالغان ئابلەتنىڭ قىپقىزىل كۆزلىرىدە ئۆزلىرىگە قاراۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بالىلار چۇرقۇرىشىپ ماشىنىغا چىقىپ، ئىشىكنى يېپىۋېلىشتى.

ــ بۇ... بۇ ئابلەتقۇ؟ ــ دېدى ماشىنىنىڭ ئىشىك تۈۋىگە كېلىپ قالغان گۈلئايشەم ھەيرانلىق ئىلكىدە، ئابلەتنىڭ كىيىملىرىدىكى تويىنى قېقىشتۇرۇۋاتقان سەمتاخۇنغا قاراپ.

ــ شۇنداق قىزىم، بۇ بالا تېخى يېقىندىلا قويۇپ بېرىلگەن ئىدى، شۇ يامان ئادەملەرنىڭ كەينىگە كىرىپ، «ھەممىنى ھەل قىلىمەن» دەپ يۈرۈپ ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىنىڭ جازاسىنى كىرىن، ئوبدانلا بىر بالا ئۆزىچە مۇشۇنداق بولۇپ قېلىۋاتىدىغۇ تاڭ، مانا ھازىر ئۇششاق بالىلارمۇ چالما ئېتىپ قوغلاپ يۈرۈيدۇ بۇ بالام بىچارىنى ...

مۇشۇلارنى دېۋېتىپ تاڭ شەبنەمدەك يالتىرىغان سۈزۈك بىر تامچە ياش سەمتاخۇننىڭ تۇغراق قوۋزىقىدەك يىرىك مەڭزىدە سىماپتەك لىغىرلاپ، بىردىنلا يول-يول قورۇقلارنىڭ ئاراشلىرىدا ئېقىن ھاسىل قىلىپ ئانا زېمىننىڭ باغرىغا قاراپ ئاقتى...

بىر نېمىلەرنى دەپ ۋارقىرىغىنىچە ئانىسىدىن ئەگەشكەن كىچىك بالىدەك ماشىنا ئارقىسىدىن يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقان ئابلەتنى ماشىنىنىڭ ئارقىسىدىكى يولنى كۆرسىتىدىغان ئەينەكتىن كۆرگەن، سەمتاخۇنلار بىلەن خوشلىشىپ ئەمدىلا 30ـ40مېتىرچە ئۈزىغان گۈلئايشەم چۈشۈرۈلگەن ماشىنا ئەينىكىدىن زور غەيرەتكە كېلىپ يەنە بىر قېتىم بېشىنى قىيا چىقىرىشى بىلەن تەڭ بىر تامچە ياش ئۇنىڭ كۆز قارچۇقىدىن ئۈزۈلۈپ، ئۇيۇقنى يېرىپ ئەمدىلا كۆتۈرۈلگەن قوياش نۇرىدا يالتىرىغان قىلىپلا ئانا زېمىننىڭ باغرىغا سىڭىپ كەتتى...

سەمتاخۇن بىلەن گۈلئايشەمنىڭ كۆزلىرىدىن ساقىغان ياش تامچىسىدىكى پارلاپ تۇرغىنى بولسا ئۇخشاشلا شام كەبى شەخسىيەتسىز ھايات، ئېقىۋاتقىنى بولسا ئاللەمچە مېھرى-مۇھەببەت

ئەدى ...